

Engin ERKİNER

Seçme Yazılar 5

Engin ERKİNER

Seçme Yazılar

5

İÇİNDEKİLER

Giriş	6
Bir Dönem Biterken	7
Bir Hayat Tarzı Olarak Che	11
Bir İsim Aramak	20
Bir Kadının Cihat Yolu	24
Bir Konferansın Ardından	27
Bir Kongrenin Ardından	31
Bir Ortadoğu Klasığı: Canlı Bomba!	35
Bir Ortadoğu Klasığı: İran	38
Bir Ölümün Ardından	41
Bir Şey Yapmak, Bir Şey Olmak	44
Bir Ülke Nasıl Batırılır?	48
Biten ve Bitmeyen '68	51
Biyografi ve Tarih	53
Biz Emperyalizmi Severiz!	55
Bizde Herkes Askeri Uzman!	59
Bizde Yeşiller Partisi Olabilir mi?	64
Bizi Kim Yetiştirdi?	70
Bizim Kısa Tarihimiz	75
Bizim Tarihimiz	81
BM Güvenlik Konseyi'nin Genişlemesi Çağrısı	84
Bob Dylan ve Nobel Edebiyat Ödülü	87
Bolşevik Devrimi: 20 Yıl Önce ve Sonra	91
Bölünme Korkusu	95
Bölünme Sendromu	99
Bölünmüş Politik Kimlik	103

Böyle İnsanları Seviyorum	108
Bretix ve Gitmek mi Zor, Kalmak mı Zor?	113
Bretix ve Kimlik Politikası	117
Bretix ve Ne Olacak Şimdi?	120
Bu Bir Kültür Devrimidir	127
Bu Bir Savaştır!	131
Bu Çatlak Tamir Tutmaz	136
Bu Direnişin İzi Kalacaktır	141
Bu Halk Hoşunuza Gitmiyorsa, Başka Halk Bulun	146
Bu İnsanlardaki Dayanışmaya Hayranım	151
Bu Kuşak Özal'dan Başlar	155
Bu Örgütler Nerede, Bilen Var mı?	159
Bu Sınırsız Süresiz Bir Koşudur	164
Bu Ülke Devrimcilerini Neden Kimse Ciddiye Almaz?	167
Buhransız Ekonomi Olmaz	170
Bulgaristan ve Romanya	175
Burnunun Ucunu Görmek Neden Zordur?	179
Bülent Uluer ve İçi Boş Parantez Gibi Sürgünlük	183
Bütün Halk Siyasi Oldu Ama...	188
Bütünsel Tarih ve Bugüne Uzantısı	192
Bütünselliğin Bitişi	195
Büyük Değişim Dönemlerinde Ne Yapılır?	201

GİRİŞ

www.engineerkiner.org da yıllardan beri yayınlanan yazılardan yaptığım seçmeler www.engineerkineryazilar.wordpress.com da yayınlandı. Son olarak yazıların sayısı 1100 kadardı. Bunları dizi kitaplar içinde toplamaya karar verdim. Bu kitap dizideki ilktir. Toplam kaç tane olur bilemiyorum ama sanırım 20 kitap kadar olacaktır. Her yazının altında yayınlandığı tarih bulunmaktadır.

Kişiler; İlker Akman, Hasan Basri Temizalp, Yüksel Eriş, Ömür Karamollaoğlu, İbrahim Yalçın ile ilgili olarak yazdığım yazılar isimlerini taşıyan bloglarda bulunuyor. Bu kitap dizisinde sadece çok sayıda konuda yazdığım yazılar yer alacaktır. Keza Yazın dergisinde yer alan yazılarıma da burada yer vermiyorum. Bu yazılar Yazın'dan Seçmeler 1-2-3-4 kitaplarında bulunmaktadır. Yakında bunlara beşincisi de eklenecektir. Bu kitapları www.tdas1.blogspot.com adresinde ya da Drive içinde TDAS Kitaplar arama başlığıyla bulabilirsiniz.

Video duyuruları da burada yer almayacaktır. Videoları youtube'da TDAS Platform diye arayarak bulabilirsiniz.

BİR DÖNEM BİTERKEN

Bir dönem biterken kastedilen nedir ya da hangi dönem bitiyor?

Reel sosyalizm ve onun teorik kaynakları olan Marx-Engels dönemi bitiyor. Reel sosyalizm Marx-Engels'in yazdığı gibi gerçekleşmedi ama onların görüşlerini hayata geçirmeye çalıştı. Bunlara Lenin, Stalin ve Mao'yu da eklemek gerekir. Enver Hoca'dan söz etmesek daha iyi olur.

Bitiyor derken kastım bu insanların görüşlerinin yok sayılması değildir. Tersine onlardan öğreneceklerimiz var ama gelecek toplum bu insanların görüşleri temelinde kurulamaz.

Sosyalizme istemeden de olsa büyük kötülük yapanlar, Marx-Engels'in görüşlerinde önemli değişikliklere gitmeden, bir takım eklemelerle durumu idare edenler oldu. Sosyalizmin özgün yasaları yoktur; bu yasaların neler olduğu ve nasıl hayata geçecekleri kapitalizmin dünyadaki durumuna bağlıdır. Sosyalizm güçlü olduğu dönemde nasıl kapitalizmin iç işleyişini etkilemişse, aynı gerçeklik sosyalizm için de geçerlidir. Güçlü bir kapitalizmle birlikte yaşayan sosyalizm işleyişi rakibinin durumundan etkilenecektir. (Bkz. **Geleceğe Dönüş**)

Böyle bir belirleme Marx-Engels'te bulunmaz çünkü onlara göre sosyalizmin rakibi olmayacaktır. Dünya çapında –o dönemde dünya denilince anlaşılan Batı Avrupa'dır- gerçekleşecek sosyalizm de bu temelde rakipsiz olarak bağımsız iç yasalara sahip olacaktır.

Tarih başka türlü gerçekleşti. Genellikle böyle olur

zaten, pratik hiçbir zaman teoriye uymaz. Burada yanlış olan teoride gerekli değişikliklerin yapılmamasıdır.

Mesela sosyalizm devletli olacaktır. Güçlü bir kapitalizmle birlikte yaşayan sosyalizm devletsiz düşünülemez. Burada gerekli olan yeni bir devlet teorisidir. Bunun yerine “sosyalizmdeki devlet, devlet sayılmaz” söylemine başvurulmuştur. Beklenenden farklı koşullarda hayata geçen sosyalizmin farklı türden bir devlete ihtiyacı vardı, bunun teorisi yapılmadı.

Sonuçta komünist partilerinden doğan burjuvazi devleti tepeden ele geçirdi ve dönüştürdü. Marksist-Leninistlerin önemli bölümü bunun nasıl olduğunu hala anlamamıştır.

Marksist-Leninist olmamakla anti Marksist-Leninist olmak birbirinden farklıdır. Kendi tarihlerini açıklamak için söyleyecek söz bulamayanlar, ML’yi eleştiren herkesi anti görebilirler. Böyle bir belirleme kendi düzeylerine de uygundur. Bu insanlar kapitalizmi aşan bir toplum için mücadele etmiyorlar, İslamcıların Kuran’ı ezberlediği gibi bunlar da Marx-Engels-Lenin’i ezberliyorlar.

Çok değil on yıl önce bunları söylediğinizde genellikle sessizlikle karşılanırdınız. Cevap genellikle verilmezdi çünkü bilginiz var, sağlam temelli cevaplarımız da vardı. Pratik dersin o da var... O zaman susmak en iyisi oluyordu.

Sessizlik kırılmaya başladı. İnsanlar aynı şeyleri okumaktan, dinlemekten bıkmış...

Yıllardan beri okuduğumuz bir iddiadır: “Marksizmi yaratıcı olarak uygulamak...”

Berlin Duvarı yıkılalı otuz yıl oldu, neden uygulamadınız?

Birbirine benzeyen tespitleri sürekli tekrarlayarak tek şey olur; insanlar bıkar ve artık dinlemez olur.

Yıllardan beri Şu yolu izlemeye alıŐtıım: nce yeniyi açıklamak gerekir. Eğer yeniyi marksizmin bilinen doğrularının dışında aıklayabiliyorsanız, bunun ardından eleştiriye geçebilirsiniz.

Mesela dünya genelinde bakıldığı zaman iŐŐi sınıfı en devrimci sınıf değildir. Şu veya bu ülkede durum biraz değişik olabilir ama çok sayıda ülkede de iŐŐilerin ne devrimcisi, açıkça faşist oldukları görülebilmektedir.

Bilinçli değiller, onun için mi? DıŐarımdan bilinç herkese götürülebilir. Sadece iŐŐilere değil kk üreticiliğe de götürülebilir. Bu kesim 20. yüzyıl devrimlerinde önemli rol oynamıŐtır. Sovyet devriminde bile böyledir...

Moskova ve Petograd'da iŐŐiler ve askerler sosyalist devrimi gerçekleştirdi. Askerler köylülerdi, yoksul köylüler değil; çünkü yarı feodal Rusya'da köylülük ordunun yoksul köylülerden oluŐmasını sağlayacak kadar ayrıŐmamıŐtı.

Çin'de ise iŐŐi sınıfı çok ama çok azdır. (Bkz. Geleceğe Dönüş)

20. yüzyıldaki hiÇbir devrimde iŐŐi sınıfı temel güç değildir.

Artık insanlar bunları dinliyorlar ve düşünüyorlar. Fazlası da istenmez zaten...

Sadece bunları söylemek fazla anlam taşımaz; sizin bugünü ya da yeniyi savunduğunuz görüşler temelinde aıklayabilmeniz gerekir. Bunu yapabildiğiniz oranda zamanla da olsa gittikçe glenirsiniz.

Yazıyı bitirirken siteyi sürekli izlediğini ileten ve mevcut bütün kitaplarımı alan Almanya'daki okuruma

yönelik sorum olacak: **Küresel İç Savaş ve Türkiye** kitabı geldi ama ne olduysa artık adresinizi bir türlü bulamadım. enginerkiner@yahoo.de adresine yazarsanız, kitabı hemen postalardım.

Bir dönem açık olarak bitiyor. Dünyanın her tarafı mücadelelerle kaynıyor. Çoğunu duymuyoruz belki ama biraz araştırıp da mücadele bulmayacağınız yer yok. Ve her mücadele insanlığın tecrübe hazinesine katkı yapıyor. Bizim yapmamız gereken bu katkıları geçmiş teorilerin kalıplarına sığdırmaya çalışmak değildir, onları daha iyi anlamaya çalışmaktır.

21 Şubat 2019

BİR HAYAT TARZI OLARAK CHE

Örnekleri azdır, ama insan bazan sonuna kadar ilerlemekte ısrar ettiği hayat çizgisi nedeniyle simgeleşir. Che, böyledir. Hayatında başarıdan çok başarısızlık var, ama sonuçlarından bağımsız olarak yaşadıklarının kendisi onu O yaptı.

Che'yi yaratan Küba devrimidir. Yoksa Che, Arjantinli sosyalist bir doktor olarak kalırdı. Latin Amerika'yı dolaşmış, halkın yoksulluğunu ve ülkelerin ABD'ye bağımlılığını görmüş, Guatemala'da reformcu Arbenz hükümetinin CIA desteğinde devrilmesini izlemiş, parlamenter yoldan ve seçimleri kazanarak hükümet olunabileceğine, olursa bile ABD çıkarlarına karşı ulusallaştırma gibi uygulamalara başlar başlamaz iktidarda kalınamayacağına inanan, silahlı mücadeleyi savunan, ama bunun nasıl verilebileceğini de bilmeyen birisi olarak kalırdı. Meksika'da önce Raul sonra Fidel Castro'ya rastladı. Granma ile Küba'ya çıkacak gerilla grubunun doktoru olarak kabul edildi ve astımına rağmen iyi bir askeri eğitim gördü.

Burada Che'nin önemli bir özelliği görülür: İnançları için hayatını ortaya koyabilmek. İyi rastlantılar yetmez, onları değerlendirebilmek gerekir. Che, emperyalizme karşı savaşmak, bu savaş içinde yeni bir toplum ve insan yaratmak istiyordu. Ölebilirdi, aldırmadı. Kendini Küba devrimiyle özdeşleştirdi. Başarıya ulaşacak ya da o adada ölecekti.

Simyacı'da (1) söylenen "Kişisel Menkıbesi'ni gerçekleştirmek" işte budur. Daha doğrusu gerçekleştirme-ye teşebbüs etmek. Bunun için önce cesaret gerekir. Seni oluşturan dünle bağlarını koparabilme cesareti.

Granma ile Küba'ya hareket etmeden önce Che'nin kopması gerekenler, zaten hiçbir zaman ciddiye almadığı "iyi bir meslek" ve "toplumda iyi bir gelecek"ten ibaret değildi.

Che, Ağustos 1955'de bir süredir birlikte olduğu Perulu politik mülteci Hilda Gadea ile evlenir. Gadea hamiledir ve Şubat 1956'da bir kızları olur. Che dokuz ay sonra, Kasım 1956'da Granma ile belirsiz ve tehlikeli bir gelecek için yola çıkar.

Hilda, bir keresinde, Che'nin "küçük Mao'm" dediği kızıyla şöyle konuştuğunu duyar:

"Sevgili küçük kızım, küçük Mao'm, ne kadar zor bir dünyada yaşayacağını bilmiyorsun. Sen büyüdüğünde, tüm kıta belki de dünya büyük düşmana, Yankee emperyalizmine karşı savaşıyor olacak. Sen de savaşmak zorunda kalacaksın. Ben belki artık burada olmam, ama mücadele tüm kıtayı sarmış olacak."

Che için en önemlisi inandığı fikirlerdi. Birçok Latin Amerika ülkesini herhangi bir düşünceye bağlanmadan dolaştı. İnanıp bağlanacağı ve uğrunda herşeyini ortaya koyacağı bir düşünce arıyordu. Buna nispeten geç karar verdi. Sosyalist olduğunda 26 yaşındaydı. Sadece ABD emperyalizminden nefret ettiğinden ya da gördüğü Latin Amerika ülkelerinde halkın korkunç yoksulluğundan etkilendiğinden değil, yeni bir dünyaya ve yeni bir insana inandığı için sosyalist oldu. Varlıklı bir ailenin çocuğuydu. İyi bir eğitim görmüştü. Doktor olarak, yoksul halka başka türlü de yararlı olabilirdi. O savaşmayı seçti. Dünyayı olabildiğince hızlı yoldan değiştirecek, bu süreçte kendisi de değişecekti.

Dönem bu düşünceler için uygundu. Sosyalizmin prestiji yüksekti. Afrika ve Asya'da dünün sömürgeleri bağımsızlıklarını kazanıyor ve zor koşullar altında da olsa

emperyalizmle aralarına mesafe koymaya çalışıyordu. ABD her tarafa, özellikle Güney ve Orta Amerika'ya saldırıyordu. Emperyalizm insanlığın ilerlemesinin önündeki en büyük engel olarak görülüyordu. Bu o kadar açıktı ki, insanları -sosyalist olmasalar bile- emperyalizme karşı mücadele etmenin gerektiğine inandırmak için fazla çaba harcamak gerekmezdi.

Bu ortam, inanmak ve inandığı için herşeyini ortaya koymaya hazır bir insan için çok uygundur. Ne meslek, ne aile, ne evlilik ne de çocuk tutamaz onu. Önce kafasındaki düşünceler vardır, gerçekleştirmeleri için herşeyini ortaya koyduğu düşünceler. Onlar için mücadele birçok bağı koparmasını gerektirir, ama böyle yapmazsa da kendine yabancılaşacaktır. İnsan kendini sevemedikten, yaptıklarına saygı duyamadıktan sonra başkalarını sevmesi ya da onlar tarafından sevilmesi neye yarar?

Bu insan oturamaz, duramaz, içindeki büyük huzursuzluk onu hep iter. Gider, gidebileceği yere kadar gider. İsteddiği de budur zaten.

Benzer bir durum 1965'te Küba'da tekrarlanır. Che 37 yaşındadır. Küba devriminin önderlerinden bir tanesi, Sanayi Bakanı, ikinci eşi Aleida'dan dört çocuk sahibi, çeşitli ülkelerden konuşmacı olarak çağrılan, dünyaca tanınan bir kişidir O. Kazanmış, istediklerini yapmakta önemli adımlar atmıştır. Ama duramaz, "uslanmaz".

Sosyalist ülkeleri dolaşmış ve yeni insanın yaratılması için yapılanları beğenmemişti. Küba ilk adımdı ve kendi başına kaldığında fazla anlam taşımazdı. Bağımsız bir deneye girişemeyecek kadar küçük ve ABD'ye çok yakındı. SSCB'nin çizgisinden fazla ayrılamazdı. Che, Küba'da devrimin öncülerinden biriydi ama, o devrimde kendini yeterince bulamadı. Gidecekti. Bütün köprüleri yıktı. Küba vatandaşlığından çıktı. Adadan ayrılmasından altı ay sonra Fidel Castro tarafından açıklanan bir veda

mektubu bıraktı. Herhangi bir kişi değildi Che. Başka l-
kelerde emperyalizme karşı savaşırken Küba ile yasal ba-
ęının olmaması gerekirdi. Bu, Kongo rneğinde olduğu
gibi, Küba yönetimi tarafından desteklenmediği anlamına
gelmiyordu. Beklenmeyen bir durumda eyleminin Küba
yönetimini zor durumda bırakmasını istemiyordu. Zordu,
ama geri dönebilirdi de. Fidel, kararı ne olursa olsun O’nu
destekleyeceğini aklamıştı. Dönmek istemedi. (2)

Guevara’nın kızlarından biri, geçtiğimiz aylarda
yapılan bir söyleşi sırasında, babasının o çok küçükken
gittiğini ve evdeki son akşamlarından birinde annesine,
“istersen sevdiğin bir erkeğe kahve ikram edebilirsin“ de-
diğini ve annesinin de buna tepki gösterdiğini akladı.
Guevara, Küba ile bağlarını sadece diplomatik nedenlerle
kesmedi. Gidiyordu ve dn(e)meyecekti. Bunun sevindirici
olmasa da hüzünlü bir ayrılık olduğunu sanmıyorum.
En azından Che yönünden...

Che’nin Nazım Hikmet’te özellikle sevdiği iki mısra
vardır:

“ve yalnız

yarım kalmış bir şarkının acısını toprağa gtrece-
ęim.” (3)

şiirin adının “Karıma Mektup“ rastlantı mıdır, bilin-
mez, ama bir hayat tarzı olarak Che bu sözlerde ifadesini
bulur: ne kadar yaparsan yap, sonunda yine yarım kalmış
bir şarkının acısı kalır. Yapılması gerekenler hiç bitmez.

*

Che’nin katıldığı Küba devrimi dışında başarısı yok-
tur. Devrim ordusunun önde gelenlerinden biriydi. Dev-
rim sonrasında da Küba’nın sosyalizme yönelmesinde
etkili oldu. Küba’da kalsaydı başarıları kuşkusuz sürerdi,
ama önemli bir i acısıyla birlikte. Yeni insan böyle yara-

tılamazdı ve Küba'nın da fazla seçeneği yoktu.

Bürokrasinin kaldırılması konusunda Che varken başlamış ve sonra da sürdürülmüş uygulamalar başarılı olamadı. Bürokrasiye karşı önlemler daha fazla bürokrasiyle sonuçlandı. (4)

Bugünkü Küba insanı yıkılan sosyalist ülkelerdekinden biraz farklıysa eğer, bu izlenen bilinçli politikadan çok, tarihsel ve coğrafi nedenlerin sonucudur. Küba'da kültürel süreklilik öteki sosyalist ülkelere göre daha fazladır. Devrim öncesi yazarlar ve aydınlar önemli oranda anti-emperyalist olduklarından, devrim sonrasında birçok konuda yeniden üretim gerekmedi. (5) Kültürel birikim yılların ürünüdür ve Küba halkı bu konuda oldukça sağlamdır. Coğrafi olarak ABD'ye çok yakın olmak ve bazen aptallık boyutlarında sürüdürülen ABD ambargosu, Küba halkına "ya bağımsız oluruz, ya da sömürge" ikileminin dışında başka bir yol olmadığını gösterdi. Küba'da sosyalizm bağımsızlık dahil başka birçok konuyla içiçedir. Küba'da sosyalizm devrim öncesinden çok şey almıştır (Jose Marti'nin bugünkü Küba'daki konumunu hatırlamak bile yeter). Küba'da sosyalizmin daha sağlam olması bu nedenledir.

Che'nin emperyalizme karşı savaş stratejisinin de önemli bir başarı kazandığı söylenemez. Çeşitli ülkelerde çok sayıda örgüt ortaya çıktı, çarpıştılar, ama sonuç alamadılar. Che, Kongo'da başarı kazanamadı. Asıl önemli olan, Latin Amerika ülkelerindeki başarısızlıktır.

Küba devriminden sonra, bir grup silahlı insanın dağa çıkmasının ardından ayaklanmanın geleceğini düşünenler yanıldıklarını çabuk anladılar. Costa Rica örneğindeki gibi acı sonuçlar yaşandı, gerillaların tümü imha edildi.

1960'lı yılların başlarında Küba yönetiminin de des-

teklediği, Peru’da Hugo Blanco önderliğindeki kır gerillası başarılı olamadı. Arjantin’de bir gerilla hareketi oluşturulmaya çalışıldı, yine sonuç alınamadı. Che’nin Bolivya yenilgisinin ardından Inti Peredo hareketi sürdürmeye çalıştı, ama olmadı. Latin Amerika ülkelerindeki komünist partiler büyük oranda gerilla hareketlerine karşı tavır aldılar. Venezüella dışında gerillalar kentlerle bağı kopuk, kırsal alanda tecrit olmuş gruplar olarak kaldılar. Venezüella’da Douglas Bravo, KP’nin muhalefetine rağmen, kır ve kenti birleştiren bir silahlı mücadele hareketini uzun süre yürüttü. Ülkede nüfusun çoğunluğu kentlerde bulduğundan gerilla savaşında, başlangıçtan itibaren, kentin varlığı olmazsa olmazdı. O yıllarda Türkçe’de de yayınlanan “**Birleşik Devrimci Savaş**” adlı kitabında Bravo aynı adlı stratejisini anlatır. (6)

Kır gerillasının başarısızlığının ardından kent gerillası geldi. Brezilya’da Carlos Marighella mücadeleyi fazla sürdüremedi, ama Uruguay’da Tupamaros önemli bir gelişme gösterdi. Sonuç yine yenilgiydi.

Gerillaların yenilgisi Latin Amerika ülkelerindeki komünist partilerin haklı olduğu anlamına gelmiyor. Gerillalar başarılı olamadı, KP’ler başarılı mı oldu? Gerillalar yenildi, Şili’de seçimleri kazanan Allende’nin başına başka bir şey mi geldi? Fidel Castro şunları söylerken haklıdır:

“Ben her zaman, başarı ya da başarısızlığın, bir kavramın doğru olduğunun kanıtı olmadığını söylüyorum. Ben, bizim savaşımız sırasında ölebilirdim, birçok kez buna kıl payı kalmıştı. Eğer ölseydim, birçok insan benim yanıldığımı söyleyecekti. Sanıyorum, ben yaşamımı yitirsem dahi yanılmadığıma ve yolumuzun doğru olduğuna inanıyordum. Ama önceden görülemeyen birçok etken, rastlantılar da dahil olmak üzere önemli rol oynuyor.” (7)

Yenilgi yanlışlığı göstermez, doğruluğu da göstermez kuşkusuz. O kadar yenilgiye karşın, dünyanın bu

bölgesinde solun en önemli politik başarılarında silahlı mücadelenin imzası da vardır. Nikaragua devrimi silahlı mücadeleyle başarıya ulaştı. Devrim varlığını sürdüremedi, ama bu devrimin olmadığı anlamına gelmez. El Salvador'da yıllarca silahlı mücadele veren örgütler, bir dönem hükümete ortak oldular. Meksika'da en azından bir bölgede denetim sağlayan Zapatistaları da unutmamak gerekir.

Che, Bolivya'da acele etti, burası açıktır. Her adımını zamanında ve iyi hesaplayarak atsa bile, başarısız olabilirdi. Buradan hareketle silahlı mücadelenin yanlışlığı sonucuna varılamaz. Hele de "koşullar olgunlaştığında silahlı mücadele elbette gereklidir" diyen, ama bu aşamaya asla ulaşamayacak olanların bu konuda konuşmaya hiç hakkı yoktur.

*

Yıllar önce Çetin Altan'ın bir yazısını okumuştum. Che ile Ho Chi Minh'i karşılaştırıyordu. Ho Chi Minh ve Giap Vietnam devriminin iki önderidir. ABD'yi büyük bir yenilgiye uğrattılar. Emperyalizme karşı mücadelede Che'den daha başarılıdırlar. Çetin Altan, buna rağmen Che'nin posterlerinin birçok gencin odasında asılı olmasını, ama Ho'ya pek rağbet gösterilmemesini medyaya bağlıyordu. Che başarısız olduğu için bu kadar şişiriliyordu. O'nun yolu izlenerek emperyalizme karşı savaşılamazdı. Ho bu nedenle geri plana atılıyor, Giap adı bile anılmıyordu.

Che'nin Ho Chi Minh'e göre daha az başarılı olmasına karşın daha çok tanınması medyaya bağlanamaz. Che'nin başka bir özelliği var: O alternatifi temsil ediyordu. Hem kapitalizme, hem de varolan sosyalizme karşı. Giyiminden toplantılardaki davranışlarına kadar herşeyiyle farklıydı O. Che'nin -genellikle sosyalist olmasalar da- toplumdaki birçok kurala ve uygulamaya karşı çıkan

gençlere çekici geldiği söylenebilir. Yüzeysel bir çekiciliktir bu. Che alternatifçilik oynamıyordu. Farklı giyinerek topluma karşı çıktığını ve büyük bir iş yaptığını sananlardan değildi. O'nun alternatifi büyüktü. Ciddiydi. İnançları için hayatını ortaya koyabiliyordu. Çok yönlüydü. Savaşçı, teorisyen, ekonomik alanda yönetici, doktor...

O bir hayat tarzıydı. İstemekle yapmaya çalışmanın arasında ayrımın bulunmadığı bir hayat tarzı. Büyük istemek ve onları yapabilmeye cesaret edebilmek... Che'de en fazla anlaşılması gereken budur. Öğrenilmesi gereken demiyorum, çünkü bu özellik öğrenilmez. Anlaşılır ve yapılır ya da yapılamaz.

Notlar:

1. Simyacı – Paulo Coelho, Can Yayınları.
2. Geçenlerde ARTE kanalında Latin Amerika'da gerillalarla ilgili olarak yayınlanan bir programda, Che Bolivya'da olduğu sırada KP Genel Sekreteri olan kişi bir toplantıda konuşurken gösterildi. Che'nin Küba'ya dönmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle Bolivya'da maceraya atıldığını söylüyordu. Zeki ama akıllı olmaktan çok kurnaz bir yüz ifadesi vardı. "Komünistler önce birbirlerine karşı kurnazdır" belirlenmesini doğrular gibiydi.
3. John Lee Anderson, A Revolutionary Life, Bantam Press. Yeni yayınlanan bu kitap, Che'nin en iyi biyografisi olarak kabul edilmektedir.
4. Küba: Krizdeki Devrim, Yazın, sayı: 73.
5. Küba Yazarlar Birliği Başkanı W. Leyvai ile Söyleşi, Yazın, sayı: 54.
6. Douglas Baravo, yine ARTE'nin Latin Amerika'daki gerillalarla ilgili yaptığı bir programa konuk oldu. Yaşı 50'nin üzerinde ama halen politik mücadelede yeralıyor. Sendika örgütlenmesinde çalışıyor. Programda, kendisini "sağcı ya da solcu olarak değil, alternatif bir kişi olarak" tanımladığı-

nı söyledi. Yorulmuş gibi değil, oldukça dinamik bir üslupla konuşuyordu. 25-26 yıl önce kitabını okuduğumuz, Mahir Çayan'ın "Birleşik Devrimci Savaş" formülasyonunu aldığı adam. Bugünkü çizgisi için ne dersiniz deyin, hâlâ sol için mücadele ediyor. Marighella kısa süren şehir gerilla savaşına 50 yaş civarında başlamıştı. O dönemin mücadele psikolojisi, koşulları daha iyiydi kuşkusuz, ama Bravo örneğinde görüldüğü gibi, sürdüren sürdürüyor.

7. Fidel Castro: Che Üzerine, Yazın, sayı: 54.

(*) Avrupa'da ve Türkiye'de Yazın, Sayı: 77, Eylül, 1997

BİR İSİM ARAMAK

Neredeyse bir yıldır kendimize isim arıyoruz. Beş yıl önce toplanıp **40 Yıl Sonra TDAS**'ın yazılmasına karar verilmişti. Sonrasına bakacaktık...

Bizi biz yapan **TDAS** idi. Her hareket gibi bizler de bölündük ama her parça için **TDAS** yine temel referans kaynağı olarak kalacaktı. Bu kitabın yazılmasının üzerinden 40 yıl geçmişti. 1975-1980 döneminin önde gelen yapıtlarından birisiydi ve hala okunmaya değerdi ama bazı yönlerden de aşılmıştı. Son 40 yılda dünya ve Türkiye çok değişmişti. Bu konuda açılım yapmadan 40 yıl önce yazılanla övünmek –teoriye her zaman büyük önem vermiş insanlar olarak- bize yakışmazdı. Kitabın başlangıç bölümü buna ayrılmalıydı: neler kalmış, neler değişmişti?

40 Yıl Sonra TDAS kitabının içinde **TDAS** 'ın orijinal metniyle **Rus Devriminden Çıkan Dersler** ile Mevcut Durum ve **Devrimci Taktiğimiz** de yer aldı. Böylece önemli yazılarımızın tümünü bir arada yayınladık.

Kitap önemli ilgi gördü denilebilir ve neredeyse tükendi.

Ardından diğer kitaplar geldi.

Mülteciler Göçmenler alanında yazılmış en iyi kitap kabul ediliyor.

İrfan Dayıoğlu'nun **Dik Duruş** 'u yayınlandı. **Belma'ya Mektuplar** daha önce yayınlanmıştı.

Ardından devrim anlayışımızı ortaya koyan **Geleceğe Dönüş** yayınlandı ki bence dönemin **TDAS**'ı sayılır. Bunu **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat, 68'den Ne Kal-**

dı?, **Küresel iç savaş ve Türkiye** kitapları izledi. Son olarak kuruluş tarihimizi ve sonrasını anlatan **TDAS'ın Tarihi** yayınlanacaktı.

1975 yılında yayınlanan TDAS, **TDAS 1** adını taşıyordu çünkü Türkiye ile ilgili olarak ikincisini planlamıştım ama bir türlü fırsat bulamadım. **Küresel İç Savaş ve Türkiye** (2000 yılında yayınlanan **Alt Emperyalizm ve Türkiye**'nin devamı olarak) bu eksikliği bir oranda kapattı denebilir.

Yeni döneme özgü teorinin ana hatları böylece ortaya konulmuş oldu. Eksiklerimiz var tabii ve bunları tamamlamaya çalışacağız.

Ve isim konusu gündeme geldi; adımız ne olacak?

Eski isimler olmaz çünkü geçmişin uzantısı değiliz. O bizim geçmişimiz, ortak geçmişimiz ama bugünü onun uzantısı olarak düşünemeyiz. Dünya ve ülke de o dönemdekinden oldukça farklı zaten...

İsimler bulundu ama o isimler bulanların da hoşuna gitmedi denilebilir.

İsim bazı kıstasları yerine getirmeliydi.

Birincisi: geçmişin bileşenleri o isimde kendini bulabilmeliydi.

İkincisi: isim geçmişimizi çağrıştırmalıydı. O kadar ki, ismi okuyan köken sormaya gerek duymamalıydı.

Üçüncüsü: yapılabiliriyse eğer, isim 20. yüzyılda bize yakın olan bir devrimle de bağlantı kurabilmeliydi.

Üç kıstası birden yerine getirmenin kolay olmadığını tahmin edebilirsiniz. Düşündük, işin içinden çıkamadık.

İnsan beyninin şöyle bir özelliği vardır: bir konuyla

uğraşıp çözemerseniz, bırakırsınız. Ama beyniniz değişik pratiklerden alışmışsa eğer, bilinciniz dışında (bilinçaltı ile karıştırmayın) ismi aramaya devam eder. Bir gün birdenbire aklınıza gelebilir (gelmeyebilir de tabii).

Küba devrimi özellikle Geleceğe Dönüş'te ortaya konduğu gibi anlayışımıza en yakın devrimdir. Burada yakınlıktan kastedilen devrimin izlediği yol değil, sınıf güçleridir.

Küba kapitalizme karşı demokratik bir devrimdir ve bu devrim sosyalist içeriklidir.

Sosyalisttir çünkü Batista'nın şahsında burjuvaziyi hedeflemiştir.

Demokratiktir çünkü sosyalist bir devrimin sınıf güçlerinden daha geniş bileşenlere dayanır. İşçilerin yanı sıra kent ve kır küçük üreticiliği, militan öğrenci hareketi ve aydınlar da devrime katılmıştır.

Önemli bir özellik olarak Küba devriminde işçi sınıfı ön planda rol oynamaz. Sosyalist Parti adını taşıyan komünist partisi sendikalarda örgütlüdür ve gerilla savaşına karşıdır ama kısa sürede önemli başarı kazanılınca tutumunu değiştirmek zorunda kalmıştır.

Küba devrimi komünist partisinin yönetmediği ilk sosyalist devrimdir. Devrimin yöneticisi **26 Temmuz Hareketi**'dir.

26 Temmuz 1953'te Fidel Castro ve arkadaşları Moncado kışlasına saldırırlar. Saldırı başarılı olamaz, bazıları hayatını kaybeder, Fidel Castro'nun da aralarında bulunduğu bir bölüm kişi yakalanır. Fidel mahkemede -Türkçede de yayınlanan- **Tarih Beni Beraat Ettirecektir** başlıklı savunmasını yapar. Birkaç yıl sonra afla tahliye edilir, Küba'dan ayrılp Meksika'ya gider. Orada Che Guevara ile tanışır ve Küba'ya gemiyle gidecek silahlı grubun örgüt-

lenmesiyle uğraşır. Sonrasını biliyorsunuz...

Sonuç: adımız neden **26 Ocak Hareketi** olmasın?

Bütün kıstasları yerine getiriyorsa neden olmasın?

Aynı açıklamayı daha kısa olarak **TDAS'ın Tarihi** kitabında da yazdım.

23 Kasım 2019

BİR KADININ CİHAT YOLU

Kadın Cihatçılar adıyla Almancaya çevrilmiş kitabın ikinci bölümünü kadın portreleri oluşturuyor. Bu bölümde cihatta yer alan kadınlar ayrıntılı olarak inceleniyor. Tek kişilerin özelliklerinden genelleme yapılmaması gerektiği belirtiliyor çünkü çok sayıda kadın hakkında yeterli bilgi bulunamamış. Aileleri bazen güvenlik ve bazen de kızlarının durumu nedeniyle utandıkları için konuşmak istemiyorlar. Bu durumda var olan bilgiyle yetinmek zorunda kalınıyor.

İslam Devleti'nin (İD) en fazla tanınan kadını İman al-Bugha için ise farklı bir durum var çünkü kendisi İD'nin internet sayfalarında kendisi hakkında ayrıntılı bilgi veriyor. Bu kadın İD'nin ideologu ve hukuk uzmanı sayılıyor.

İD için “yapılanlar İslama uygundur” diye açıklama yapacak uzmanlar gerekiyor. Bu uzmanlar da bizdeki gibi kerameti kendinden menkul kişilerden değil, eğitilmiş kişilerden oluşuyor. İman al-Bugha bunlar arasında en tanınmış olanı ama tek değil. Kendisi İslam hukuku (fıkıh) profesörüdür. Yıllarca Şam Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmış, ardından bir dönem Suudi Arabistan'daki Damam Üniversitesi'nde çalışmış. Babası Suriye'nin önde gelen İslam hocalarından Mustafa al-Bugha'dır. Rejim yanlısıdır ama politikaya karışmamayı tercih eder.

İman al-Bugha'nın dikkat çekici yanı fıkıh konusunda uzman olmasıdır ve İD'ye katılan öğretim üyelerinin önemli bölümü fıkıhçıdır. Bunun nedeni, fıkıh'ın İslam öğretisinin mevcut durumdaki en muhafazakar yanını oluşturmasıdır. Fıkıh'ta İslam olduğu gibi alınır, yorumlanmaz ve zaten İD de böyle yapmaktadır.

İman al-Bugha İD'ye katılınca görüşlerinin değişmediğini çünkü eskiden beri bu örgütle aynı anlayışa sahip olduğunu defalarca açıklar.

Türkiye'de bir profesör bir ara "İD'nin yaptıkları İslam hukukuna uygundur" demişti de bazıları kıyameti koparmıştı, ama adam doğru söylüyordu.

İman al-Bugha'nın eşi hakkında eczacı olması ve Kuran'ı ezbere okuması dışında bilgi bulunmuyor. Üç çocuğu var. Oğlu 15 yaşında İD saflarında savaşırken ölüyor. İki kızı da cihatçılarla evleniyorlar.

İman al-Bugha batı modernizminin kadını ezdiği, islamda ise kadının özgür olduğu görüşünde. Küçük yaşta evliliği "sonra koca bulamazsınız" diye savunuyor. İD'li kadınlar arasında birkaç kere evlenenlerin sayısı az değil çünkü cihat savaşındaki kocalarının ömrü uzun sürmüyor. Bir kocası ölünce kadın başka bir cihatçıyla evlenebiliyor.

İlginç vasiyetler var bu arada. Mesela, Osama bin Laden eşlerine kendisi öldükten sonra evlenmemeleri gerektiğini anlatıyor. Böylece onlar da ölünce cennette yeniden birlikte olabiliyorlarmış...

Kitapta örnek olarak anlatılan cihatçı kadınlardan birisinin iki oğlunu savaşa gönderirken vedalaşması da dikkat çekici: "cennette görüşürüz!"

Bizde yerli yersiz "eğitim şart" denir ya, İD'ye katılan ve önemli bölümü öğretim üyesi olan kadınlar için bu saptama geçerli değildir. Kitabın yazarları kadınların cihat için savaş konusunda erkeklerden daha azimli olduklarını belirtiyorlar. Psikolojik sorunları nedeniyle İD'ye katılan ve ardından kendini kandırılmış hissedenler de bulunuyor ama kadınların önemli bölümü için böyle bir durum söz konusu değil; yaptıklarını bilinçli olarak yapıyorlar.

Kitapta Avrupa ülkelerinden ve ABD'den İD'ye katılan kadınlar da inceleniyor ama burada aktarmıyorum. Yazarlara göre bu ülkelerden katılımın asıl nedeni İslam kimliğini yaşamak arzusudur ya da bir çeşit kimlik sorunu gündemdedir.

Kitap iki yönden aydınlatıcıdır.

Birincisi: kadın cihatçıları tanıyorsunuz. Hiç de öyle cahil tipler değiller.

İkincisi: Suriye'den cihat'a çok sayıda katılım olduğunu öğreniyorsunuz. Bunlar arasında okumuş erkek ve kadınların yanı sıra çok sayıda öğretim üyesi de bulunuyor.

Kitabın sonunda yazarlar mantıklı bir sonuca varıyorlar: İD'nin yok edildiği söylene bile, bu iş bitmez. Bir kuşak savaşın içinde yetişti. Her aileden hayatını kaybedenler var. Cihatçılar genellikle birbirleriyle evlenirler ve akrabalık bağı cihat için çok önemlidir. Belirli bir ülkeye, toprağa bağlı olmadıkları için gerektiğinde kolayca yer değiştirebilirler.

Sadece bu kitaptan değil konuyla ilgili başka kitaplardan da öğrendiğim kadarıyla tanınmış cihatçılar özellikle Çeçenler arasından çıkıyor. Bunlar bir çeşit gezici savaşçı durumundalar. Çeçenistan'da Rus ordusu karşısında durumları kötüleşince Irak'a oradan Suriye'ye geçiyorlar. Bir bölümü Libya'ya gidiyor. Bu gezici savaşçılar hakkında bildiğim kadarıyla yapılmış inceleme bulunmuyor. Biliyorum incelemesi çok zordur ama bir gün yapılırsa çok da enteresan olur...

14 Eylül 2018

BİR KONFERANSIN ARDINDAN

Haziran ayı sonunda Brüksel’de yapılan Amed ve Ankara konferanslarının üçüncüsü olan konferansın sonuç bildirgesini okudunuz.

Bu konferansla ilgili izlenimlerimi şöyle ifade edebilirim:

Organizasyondan başlayacak olursak, bu tür konferanslar için beklenmeyecek kadar iyiydi. Yaklaşık 350 kişinin katıldığı iki günlük bir konferansı ulaşım, yemek sorunu, barınma sorunu gibi önemli faaliyetlerle birlikte örgütlemek kolay değildir. Katılanların önemli bölümü kendi yer sorununu kendisi halletse bile, en azından günler öncesinden bu konuda sorunu olan var mı diye soru sormak bile önemlidir. Neden dersiniz tersine örnekleri çok yaşadım da onun için...

Konferansın önemli yanı, bugüne kadar ayrı duran ya da pek bir araya gelmemiş kesimlerin birlikte toplanması oldu: Aleviler, Ezidiler, Lazlar, değişik Türk ve Kürt örgütleri ve ayrıca tek katılımcılar...

Bir araya gelmek önemli olmakla birlikte konferansa işlevinin üzerinde bir anlam da yüklememek gerekiyor. Bu tür kalabalık katılımlı konferanslardan daha fazlası beklenmez. Tebliğler sunulur ki -birkaç tanesi hariç- söylenenlerde bilinmeyen yan yoktur. 3-4 dakika ile sınırlı olarak söz alınır ve görüş açıklanır.

İlk olduğu için önemlidir denilebilir, itirazım yok ama bunu abartmamak gerekir.

Konferans sonunda oluşturulmasına karar verilen komisyonların bileşimi nasıl olacaktır, bunlar ne oranda

üretici olabilecektir ve üretilenler nasıl hayata geçecektir; önemli olan budur. Konferansın asıl başarısı komisyonların göstereceği faaliyete bağlıdır denilebilir.

Lazların sunduğu tebliğ güzeldi ve çok kişinin bilmediği konularda bilgi verdiler: Lazların örgütlenmesi, tarihçesi ve Laz dilinin durumu...

En güzel tebliğ ise, Belçika'dan Demokratik Ermeniler adlı bir kuruluş tarafından sunuldu. Bu tebliğde; Türklerle Kürtlerin 1915 Ermeni soykırımını nasıl birlikte hayata geçirdikleri, dindaş olmanın bu konuda nasıl kullanıldığı anlatıldıktan sonra, çözümü desteklediklerini ama geçmişle de doğru dürüst hesaplaşılması gerektiğini belirttiler. En önemli cümleleri ise şuydu: "Orası sadece Kuzey Kürdistan değildir, aynı zamanda Batı Ermenistan'dır."

Tebliğler için on dakika ayrılmıştı, zaman yetmeyince salondaki istek üzerine süre uzatıldı. Konuşmaya itiraz eden de olmadı.

Konferans sırasında söz alanlar arasında Marksizm-Leninizm üzerine açıklamalar yapan çıkmadı! Değişik kesimlerden katılım olmakla birlikte teorik ders vermek isteyenler çıkmadı.

Konferansta iki konu daha dikkat çekiciydi:

Kadınlarla ilgili olarak, kurulacak komisyonlarda kadın kotasına (PKK'lilerin deyimiyle cins kotasına) dikkat edilmesi istendi ve "yüzde 40 oranının hedef olarak belirlenmesi" önerildi. Bu arada söz alan bir kişi, kadınların gerçeklikteki durumunun en fazla yüzde 20 ile ifade edilebileceğini söyledi.

Kürt hareketinde kadınlar var, ama sorumlu düzeyde ne kadar var, asıl mesele burada ortaya çıkıyor. Yapılan istatistiğe göre, Taksim'deki kitlenin yarından çoğu

kadın...

Bu kadınlar, hele de örgütlerde, hangi oranda sorumluluğunda bulunuyorlar?

Kürtlerin en fazla bulunduğu ülke olan Almanya'da YEK-KOM sorumluluk düzeyinde kadınların artırılması için kararı daha bu yıl aldı. Kadınların sorumlular arasındaki oranı gerçeklikte en fazla yüzde 20 imiş, yüzde 40 hedefine ne kadar zamanda ulaşılır, bilinmez. Bunun için bir yıl gibi gerçekçi olmayan bir hedef konuldu.

İkincisi gençlikle ilgilidir. Katılanlar arasında genç sayısı azdı ve bu bir eksiklik olarak belirtildi.

Kurulan komisyonlar arasında gençlikle ilgili bir komisyon da bulunuyor. Peki bu komisyon ne yapacak dersiniz, orası belirsiz ya da önlerinde iki yol bulunuyor. Şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da Apocu gençlik anlayışını sürdürmek...

Bu yol gittikçe tıkanıyor, görülebilecek kadar tıkanıyor. Çok sayıda Kürt gencinin ne doğru dürüst bir eğitimi ne de mesleği bulunuyor. Aynı durum Türk gençleri arasında da söz konusu ama Kürtlerin durumu daha kötü. Gençliğin sorunlarıyla ilgilenilecekse, en başta bununla ilgilenilmesi gerekiyor.

Yakın zamana kadar gerillaya insan göndermek temelinde şekillenen gençlik çalışması çok sayıda sorunun birikmesine neden oldu. Küçük yaşta Avrupa ülkelerine gelmiş ya da burada doğmuş insanlar büyük oranda artık buranın insanıdır. Buradaki sorunları es geçerek bu gençler arasında sadece Kürdistan temelinde çalışma yürütmek gittikçe daha zor hale geliyor.

Geçmişte de bu sorun biliniyordu. Ne ki, Avrupa'daki ve Kürdistan'daki çalışmayı birleştirmek, yaşanan yerdeki sorunlara uygun tarzda eğilmek sürekli olarak er-

telendi. Şimdi o sorunlar patlamaya başladı.

Dernekler ve federasyonlar geçmişte bu büyük soruna büyük oranda lafta eğildikleri için, Şimdi zc adımlar atmaları zor görünüyor.

3 Temmuz 2013

BİR KONGRENİN ARDINDAN

Sürgünler Platformu Birinci Kongresi'ni en iyi anlatan cümle bir konuşmacı tarafından söylendi: "Biz şimdiye kadar sorunun etrafında dolaştık."

Adına ister sürgünlük isterse siyasi göçmenlik deyin büyük bir sorun karşısındayız ve bu büyüklük sık sık tanımın ve yapılması düşünülenlerin de aşırı derecede büyümesiyle sonuçlanıyor.

Yine bir konuşmacının belirttiği gibi, "Biz dünya sürgünler örgütü değiliz".

Belirli bir konuda derinleşme yönünde sıkıntı yaşıyorsanız, konuyu büyüterek bundan kurtulmaya çalışırsınız. Konu büyütülünce yapılması gerekenler de büyür; ne ki, bunlar yapılamayacak şeylerdir ve nasıl yapalım diye düşünürken zaman geçip gider.

Sürgünlük konusunda bize yaygın değil derinliğine bir anlayış gerekiyor.

Kendimizi sadece 1980 sonrasındaki sürgünlerle sınırlandırsak bile konu fazlasıyla derindir.

En başta bir saptamayla başlamak gerekir: Sürgünlüğün tipik özelliklerinden iki tanesi, iletişimsizlik ve çevresizliktir.

Yabancı bir ülkeye gelmişsiniz. Dil bilmediğiniz için kimseyle konuşamazsınız. Kimseyi de tanımadığınız için uzun bir zamanı küçük bir çevre içinde, sizin gibi olan insanların arasında geçirmek zorunda kalırsınız.

1980 sürgünleri bunları yaşamadı. Bir Türkiye'den çıkıp ötekine geldiler. Kendilerinden yıllar önce gelmiş ve yerleş-

miş insanlar arasından tanıdıklarını, örgüt üyelerini ve sempatanlarını buldular. Sürgünlüğün tipik büyük sıkıntısını biz yaşamadık.

Sürgünlük ya da ülke dışında faaliyet devrimci harekette önemli yer mi tutar?

Bazı ülkelerde tutar ve bunların arasında biz de bulunuyoruz.

1960'lı yıllarda zamanın TKP'sinin ilk örgütlenmesi Doğu Berlin'den yayın yapan Bizim Radyo üzerinden. Batı Almanya'ya gelen Türkiyeli göçmen işçiler arasında çalışma yaparak kadro ve sempatan kazandılar. Keza radyo yayını ülkede de belirli oranda etkili oldu. TKP tarihinde ülkeden ayrılmak zorunda kalmış insanların ülke dışında yaptıkları çalışma önemlidir.

Benzer bir durum PKK için geçerlidir. Bekaa Vadisi ülkeden ayrılmak zorunda kalmış insanların başka bir sürgünlük yeri değil midir? Silahlı mücadele kadroları burada eğitim görüp ardından içeriye gitmediler mi?

1980 sonrasında Avrupa ülkelerine gelen devrimcilerin ülkedeki örgütlerine sağladıkları ekonomik ve politik destek de büyük boyuttadır.

İlginçtir, sürgündeki çalışmanın bu kadar önemli yer tuttuğu bir ülkenin devrimci hareketinin tarihinde bu durum pek az gündeme gelmiştir. Yaklaşık 20 yıl önce Toplumsal Dayanışma adlı bir dergide Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin Avrupa ülkelerinde bulunan işçilere yaklaşımıyla, devrimci örgütlerin aynı alanda bulunan sürgün devrimcilere yaklaşımının benzerlik gösterdiğini, ikisinin de dışarıdakileri öncelikle "para makinesi" olarak gördüklerini belirtmiştim. (O yazıyı bulabilir miyim, bilmiyorum ama arayacağım.)

Bunları hatırlamak hoş olmayabilir ama bu konu tarihimizin önemli bir bölümünü de oluşturur. Bu tarihi atlayarak

yıllar süren evrimi anlatabilmek mümkün olmaz.

Kongre'nin önemli konuşmalarından birisini YEKKOM eş başkanı yaptı. Bugüne kadar yaşanan alana yönelik yeterli faaliyette bulunamadıklarını, yeni bir yapılanmaya gideceklerini ve ilerde daha sık birlikte çalışmayı istediklerini belirtti.

Türkiyeli devrimci örgütlerin yıllarca ülkede bulunanlarla çatışarak cevap aradıkları soruyu soruyorlar aslında: burada ne yapılması gerekir?

Bu büyük bir sorudur ve verilen cevapların tarihi, sürgünlük tarihimizin önemli bir bileşenini oluşturur.

Kongre'de bazı arkadaşlar yukarıda açıklanan hususlar için "akademik çalışma" deyimini kullandılar ki, bu doğru değildir. Yukarıda belirtilen hususlar sadece bir durum tespiti, akademik çalışma değildir.

Akademik çalışma soru ile başlar ve sistematik bir girişle soruya cevap arar. Mesela, "Önemli avantajları olan 12 Eylül sürgünleri neden başarısız oldular?.." önemli bir sorudur ve cevabının sistematik bir araştırmayla ortaya çıkarılması akademik çalışma kapsamına girebilir.

Dahası var: Dünyanın ilk küresel ulus'u olarak İrlandalılar kabul edilir. Dünyanın değişik ülkelerine dağılmış, bulunduğu ülkede sosyalle olmuş hatta vatandaş olmuş ama aradan yıllar geçmesine karşın aralarında bağlantı bulunan insanlar küresel ulusu oluşturur. İrlanda Cumhuriyet Ordusu'na ABD'de yaşayan ve birkaç kuşak önce bu ülkeye gitmek zorunda kalmış (İrlanda'daki ekonomik koşullar nedeniyle) İrlanda kökenlilerin büyük desteği söz konusuydu.

Türkler ve Kürtler de "küresel ulus"lar arasındadır. Her küresel ulusun özgünlükleri vardır. Bizim özgünlüklerimiz nelerdir ve politik sürgünlerin küresel ulus oluşumundaki rolü ne olmuştur?

Bu da önemli bir sorudur.

Tanıdığım bir arkadaş Frankfurt Üniversitesi'nde ilginç bir konuda doktora yaptı: Köyündeki insanlar dünyanın değişik ülkelerine dağılmışlar, ama internet ve telefon üzerinden sürekli bağlantıları bulunuyor. Bunu incelemiş ve bu konu güncel bir konudur. Politik geçmişi olan o köyden mutlaka politik sürgün olarak yaşayanlar da vardır.

Konular artırılabilir.

Yugoslavya iç savaşında Kosova'daki UÇK'yı oluşturan büyük oranda İsveç'te yaşayan Kosovalılar ve bu halkın politik sürgünleriydi. Benzeri bir durum Afrika ülkelerinde yürümekte olan çok sayıda yerel savaşta da görülüyor. Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarından büyük bir destek alıyorlar.

Bu genel içinde bizim özelimizin yeri araştırma konusudur.

Kongre'de birkaç kişi politik sürgünlerin önemli rol oynadıkları 1980'li ve 1990'lı yıllardaki Almanya'daki Türkçe edebiyattan söz etti. Bu da önemli bir konudur.

İlgimizi ve faaliyet alanımızı geniş bir alana yaymamakta yarar var. Konuları önem sırasına göre ele almak ve iyi bir faaliyet programıyla ilerleme göstermek gerekir.

Kongre'deki genel ortam gayet iyiydi, ama unutmayalım ki, yeterince yapılmış somut iş olmazsa bu ortam kaçınılmaz olarak bozulur. İyi ortamı korumanın yolu üretmektir. Yıllardan beri herkes fazlasıyla yapılmış toplantılardan, birlik sözlerinden bıktı, usandı; herkes başarıya, somut işe aç durumda...

Bir yıl sonra artık konunun içine girmiş durumda olmanız gerekiyor.

10 Aralık 2013

BİR ORTADOĞU KLASİĞİ: CANLI BOMBA!..

Canlı bombayı hatırladığım kadarıyla ilk kez 1980'li yılların başlarında Lübnan'da Hizbullah bu ülkede bulunan ABD ve Fransız ordusunun kışlarına karşı kullanmış ve her iki eylemde de yaklaşık yüzer kişi ölmüştü. Ardından bu ülkeler, en azından görünürdeki askeri güç anlamında Lübnan'ı terk etmişti.

Ardından Filistin'deki Hamas'ın İsraili sivillere yönelik canlı bomba eylemleri geldi. Kişi bir otobüse binip kendini patlatıyordu, artık kaç kişi ölürse. Ya da bir pastaneyeye girip aynısını yapıyordu.

Taliban da bu yöntemi kullanmaya başladı. 11 Eylül 2001'de yapılan uçak eylemleri de canlı bomba eylemi sayılabilir. Canlı bomba olmak için mutlaka patlayıcı yüklü yekek giymek, bomba dolu arabayı patlatmak gerekmez, aynısı uçakla da yapılabilir.

Dikkat çeken nokta, bu yöntemi dinci örgütlerin kullanmasıydı. Dinci örgütler canlı bomba eylemi vasıtasıyla silahlı mücadele anlayışına yeni bir üslup getirmişti. **40 Yıl Sonra TDAS** 'ta bu konuda yazdım, oradan daha ayrıntılı okuyabilirsiniz.

PKK de canlı bomba yöntemini kullanmaya başladı. Böylece bu eylem türü dinci örgütlere özgü olmaktan çıkmış oldu. Eskiden tek tük gerçekleşen canlı bomba türü PKK eylemleri artık daha sık aralıklarla yapılmaya başlandı.

Bu gelişmeyi iki taraflı olarak ve savaşın değişmesi olarak da görmek mümkündür.

Türkiye yeni bir silah kullanıyor: silahlı insansız

hava aracı. Bu aracın özelliği sadece fotoğraf çekmesi değil, hedefi görür görmez merkezden verilen ateşleme komutu üzerine füze atabilmesidir.

ABD'nin öncelikle Afganistan'da daha sonra Irak ve Yemen'de kullandığı bu öldürme yöntemi, askeri tehlikeye atmadan karşı tarafı vurabilmeyi içerdiği için ilgili tarafın savaştaki kayıplarını azaltır.

Şimdi Türkiye aynı yolu deniyor ve henüz deneme yapıyor gibi görünüyor. ABD İHA'dan atılan füzeleri genellikle önder kişilere karşı kullanırken, Türkiye dağda gördüğü her PKK'liye füze atıyor. Geçenlerde dağda uyuyan iki gerillaya da füze atmışlardı. Belirttiğim gibi, deneme yapıyorlar. Füzelerin hedefe isabet derecesini ölçüyorlar.

Türkiye bu silaha büyük umut bağlamış durumdadır. Dağda operasyona çıkıp bazen ağır kayıp vermeye ne gerek var; gönder İHA'yı, gerekli görürsen ateş et ve hiç zahmete girmeden operasyon yapmış ol...

Afganistan'dan öğrenmedikleri anlaşılıyor. Afganistan'da ABD silahlı İHA ile aracılığıyla Taliban'ın önder kadrosuna epeyce kayıp verdirdi ama bu örgütü geriletemedi. Taliban ülkede yeniden ilerliyor.

PKK için de canlı bomba saldırı eylemlerinin kolaylaşması anlamına geliyor. 25-30 asker ya da polisin bulunduğu korunaklı bir yere karşı eylem yapıldığında ağır kayıp vermeyi göze almak gerekir. Canlı bomba eyleminde ise eylemcinin dışında insan kaybı verilmiyor. Bu eylemin karşı tarafta ciddi bir korku yarattığını da belirtmek gerekir. Eyleme kesin olarak öleceğini bilerek giden bir insanı durdurabilmek çok zordur. Önemli olan kişinin patlayıcı yüklü arabayla oraya kadar gelememesidir, gelebildikten sonra durdurmak artık mümkün değildir.

Türkiye'nin İsrail'e gizlice bir heyet gönderip bu ülkenin deneylerini öğrenmeye çalışacağından eminim.

Belki yapmışlardır bile...

Bu konuda asıl olan istihbarattır ama söylemesi kolay yapması zordur.

Türkiye her yeni silahla birlikte savaşı kazanabileceği konusunda yeni umutlara girecek, beklediği gibi olmadığını görünce başka silah kullanmaya başlayacak ve bu böyle sürüp gidecek...

Kazanan ve kaybeden taraf oldu mu, barış olmaz...

Hele de otuz yıldan fazla süren savaşta hiç olmaz...

Kolombiya'da barışın iki tarafı da "savaşı kazandık" demediler, özenle bundan kaçındılar. İki tarafın da birbirini yenemeyeceğini anlaması için 52 yıl geçti...

Bakalım bizde kaç yıl geçecek!

11.10.2016

BİR ORTADOĞU KLASİĞİ: İRAN

İran 176 kişinin öldüğü Ukrayna uçağının düşürülmesinin “yanlışlıkla” gerçekleştiğini açıkladı. Dünyada ne olup bitiyorsa uzaydan fotoğraflanıyor ve bunlara dayanılarak uçağın füzeyle düşürüldüğü daha önce açıklanmış, İran ise bunu reddetmişti. Kesin kanıtlar olmasa reddetmeyi sürdürürlerdi ama bu mümkün görünmeyince kabullendiler.

Uçağın Rus yapısı yerden havaya atılan füzeyle yanlışlıkla düşürüldüğü iddia edilmiş ve güçlü kanıtlar sunulmuştu, İran da kabul etti. Bunun İran için uluslararası alanda güçlü bir prestij kaybı olduğunu belirtmek gerekiyor. Neyinize gerek nükleer güç olmak? Bir olay olur, heyecanlanır, atom bombasını yanlış yere atarsınız!

Uçakta ölen 176 kişinin 138’ini Kanadalı İranlılar oluşturuyordu. Kanada’da yaklaşık 11.000 İran vatandaşı üniversitelerde okuyor ve bu ülkede 300.000 kadar İran kökenli yaşıyor. Öğrenciler yarı yıl tatilinde İran’da ailelerini ziyarete gelmişler ve geri dönüyorlardı.

İran vatandaşları 2017 yılından beri ABD hava sahasından geçemiyor. İran’dan Kanada’ya en uygun havayolu da bu durumda Kiev üzerinden geçiyor.

Her hafta yeni bir olayın olduğu Ortadoğu’da Süleymani’nin öldürülmesi konusu kapandı, bir ay sonra insanların hafızasında epeyce geriye gitmiş olacak...

Süleymani’nin Irak’ta öldürülmesi aslında bu ülkedeki ABD-İran çatışmasına dikkat çekmeliydi ama gölgede kaldı. Irak’ta hem ABD hem de İran’a karşı yapılan gösterilerde geçtiğimiz yılın Ekim-Aralık ayları arasında 500

kişi öldü, 20.000 kişi de yaralandı. Ölümelerde İranlı silahlı milislerin öncelikli payı bulunuyor.

İrak'ta ekonomik durum hiç iyi değil, bazı bölgelerde işsizlik oranı yüzde 50 civarındadır. Petrol zengini bir ülkedeki bu yoksulluğun nedeni büyük yolsuzluklar ve nüfusun çok küçük bölümünün ülke bütçesini sürekli yağmalamasıdır.

İran'da da benzer durum var. Bu ülke petrol ve doğal gaz bakımından zengin ama halk yoksulluk ve işsizlikten kurtulamıyor. Kanada örneğinde de görüldüğü gibi özellikle gençler fırsatını bulunca gidiyorlar, dışarıda okuyorlar ve orada yerleşiyorlar.

İrak'taki bir başka gelişme de 2016-2018 yılları arasında intiharların yaklaşık yüzde 30 artarak yılda 383'ten 519'a yükselmesidir.

İrak'taki protestoların önemli yanı ülkenin Şii nüfus ağırlıklı güneyinde gerçekleşmesidir. Kerbela ve Necef kentlerinde İran konsolosluklarının yakılması bir göstergedir. İran nüfusun çoğunluğunun Şii olduğu Irak'ta ordu, polis ve hükümet organlarına güçlü biçimde girmiş durumdadır ve bu ülkedeki varlığını istemeyen Şii gençleri öldürmekten başka çıkış yolu bulamamaktadır. Bilinen suçlama: arkalarında ABD var! Ortadoğu'da yolsuzluğun nedeni de ABD'dir, İran kısa süre önce böyle bir açıklama yapmıştı!

Tehdit, şantaj, bol miktarda yalan ve palavra!

Ne kadar tutarsa artık. "80 ABD askeri öldürdük" demişlerdi, yaralı bile olmadığı ortaya çıkınca kendi açıklamalarını unuttular. Dahası, füzeleri boş alanlara attıkları ortaya çıktı.

Bu numaraları yıllardan beri değişik konularda Suriye'de fazlasıyla görüyoruz ama güçlü bir devlet geleneği-

ne sahip olan İran'ın daha ciddi olması beklenirdi.

Irak'ta Suriye'nin aksine olarak Rusya bulunmadığı için ABD ile İran karşıtlığı daha doğrudan görülebiliyor. Ve Suriye'de görülmeyen bir protesto gerçekleşiyor: Irak'taki Şii gençler ülkelerindeki İran nüfuzuna karşı çıkıyorlar. Hem ABD'ye hem de İran'a karşılar...

Ortadoğu'da insanların öncelikle mezhep çemberi dışına çıkmaları gerekiyor. Sözde anti emperyalistlerin üstünü biraz kazıyın, altta mezhebi görürsünüz. Mezhepçilik emperyalizm karşıtlığı maskesiyle gizlenmektedir. Mezhepçilik yerli gericiliği savunmanın bir çeşididir. Umarım Iraklı Şii gençlerin protesto anlayışı yayılarak sürer...

11 Ocak 2020

BİR ÖLÜMÜN ARDINDAN

Uğur Hüküm'ün 64 yaşında bir kalp krizi sonucu hayatını kaybettiğini öğrendim. Bu sitenin okurlarının büyük bölümünün kendisini tanıyacağını sanmıyorum.

Eylül 1981, Paris...

12 Eylül'ü protesto yürüyüşü yapılıyor. Keyfim yerinde. Üç ay önce geldiğim Paris'te iki sayı dergi ve muhtelif bildiriler yayınlamışız ve Cephe pankartı arkasında yaklaşık yüz kişi toplanmış. Olacak şey değil...

Birkaç ay önce birkaç kişiydik ve o günün ölçülerine göre bu kentte kitlesel bir hareket durumuna gelmiştik.

Yürüyüş sırasında birisi yanıma geldi ve "Ben seni bir yerden tanıyorum" dedi. Ben hatırlamadım. Biraz konuştuk nereden tanıyoruz diye...

"ODTÜ'de ya da bir yürüyüşte seni görmüş olmalıyım çünkü siman hiç yabancı gelmiyor" diyordu. Ev adresini verdi, Paris'in banliyölerinden birisinde oturuyordu.

Birkaç hafta sonra gittim. Gece geç saatlere kadar konuştuk. TİP üyesiydi ama kısa süre önce partiden yapılan tasfiyede ihraç edilenler arasındaydı. O sırada TİP-TKP birleşme görüşmeleri vardı ve TİP yönetimi bu birleşmeye kuşkulu bakanları bile tasfiye ediyordu. Karşılaştığı muamele nedeniyle hayli kırgındı...

"Burada bülten çıkarıyorduk. İşyerinde öğle arasında herkes yemeğe gittiğinde bülteni fotokopiyle çoğaltırdım. Sonra bir toplantı oldu. Eleştirilerimiz vardı. 'Behice Hanım'ı ağlattınız' diye neredeyse üzerime yürüyeceklerdi..."

Birkaç kere bundan sonra hiçbir örgütte çalışmaya-
cağını belirtti. Kütüphanesine baktım. Çok sayıda Fran-
sızca kitap arasında Birikim dergileri gözüme ilişti. Bu
derginin ilk sayılarını okumuştum, sonra hapisane ve
oradan oraya sürgün derken arada çok az sayı okuyabil-
mişim. Okumadıklarım arasından seçme yaptım, yaptım
da yanımda götürebilecek miydim acaba?

Türkler, malum, yayını alırlar ve geri getirmezler.
Getirmek için söz verirler ve yine de getirmezler. “Al...”
dedi, “güven denilen bir şey vardır. Sen geri getirirsin.”

Sonra birkaç kere daha evine gittim. 12 Eylül, solun
durumu gibi konularda epeyce konuştuk. 1981 yılının son
gününde Paris’te üç apartman işgalini gerçekleştirdik ve
sonraki günler boyunca başımı kaşıyacak zamanım olma-
dı. Basın ve televizyondan bizi mutlaka izlemiş olmalıydı
ve bu arada bir kere daha görüştük mü, hatırlamıyorum.
Aynı yılın Ağustos ayında örgütten ayrıldım ve kısa süre
sonra Almanya’ya gönderildim.

Hangi yıldır hatırlamıyorum, Paris’e geldiğim bir gün
Uğur’u aradım. Askere gidip gelmişti. Pek bir şey konu-
şmadık ve artık Paris’te bulunmadığım için de görüşme fir-
satımız olmadı.

İnsan dışarıdayken başka örgütleri tanıyamaz. Her-
kes kendi içine kapalıdır ve bir örgüt bir alanda varsa, öte-
kiler oraya giremezdi. Farklı örgütleri tanımak ya hapis-
hanede ya da ülke dışında sürgünde mümkündür.

Hapishanede de farklı komünler olduğu için tanıma-
nız sınırlıdır. 1979 yazında Selimiye Askeri Cezaevi’nde
İGD’liler ile aynı koğuştta kalmıştık. Bir yanda silahlı mü-
cadele örgütü Acilciler, öteki yanda TKP’li gençler...

Gayet iyi anlaşıyorduk. Kısıtlı günlük yaşantıda ara-
mızda küçük bir sorun bile çıkmadı. Hatta Eylem Birlikçi-
ler bana saldırdıklarında beni savunmuşlardı da...

“Aynı koşuşta kalıyoruz, tabii savunacağız” demişlerdi. TKP’lileri daha sonra Almanya’da da tanıdım. TİP’lileri tanıdığımı söyleyemem...

Bu örgütteki hiyerarşı bizde yoktu.

Hayret edilecek bir durumdu ama yoktu.

12 Eylül sonrasında Suriye’deki komiklikleri saymıyorum. Duyduklarım gerçekten komik şeylerdi, ülkede iken bizim böyle bir yapımız yoktu.

Önder geçinen bir tipin çevresinde yağcılarının bulunması, kendini devamlı şişirmesi aslında tipik bir Ortadoğu özelliğidir. Hakkında efsaneler uydurulur, bir süre sonra kendisi de bunlara inanmaya başlar.

Efsane uydurulması TKP’de de vardı. Ortalıkta pek görünmeyen yöneticiler hakkında büyük efsaneler uydurulurdu. Ülke dışına gelince herkes birbirini tanıdı ve “Bizim yöneticimiz bu muymuş” diye hayretler içinde kalkanlar oldu. General elbisesi giymiş yüzbaşılar fazlasıyla sırtıyordu. Bu nedenle ayrılıklar yaşandı...

Devrimci hareketin sürgün tarihi, büyük fiyaskolarla dolu sürgün tarihi incelenmesi gereken önemli bir konudur. Tarihimizin önemli bir parçasıdır, ama nasıl incelenebilir, nereden başlanabilir, halen bir yolunu bulabilmiş değilim...

5 Temmuz 2013

BİR ŞEY YAPMAK, BİR ŞEY OLMAK

Sevdiğim yazarlardan bir tanesi André Malraux'dur. Umut, Kanton'da İsyân, İnsanlık Durumu gibi yapıtları Türkçeye çevrilmişti ve okumuştum. Bir de Altenburg'un Ceviz Ağaçları adlı başka bir romanı daha çıktı ama beni sarmadı diyebilirim. Umut'ta İspanya iç savaşı, öteki romanlarında ise Çin'deki devrimci savaş anlatılır.

Malroux, devrimcinin psikolojisini anlatması bakımından sevdiğim bir yazardır. Öyle cümleler vardır ki, üstüne roman yazılır denir ya, öyle cümleleri vardır. Mesela, 25 yaşındaydı ve anılarını mezarlar dolduruyordu, gibi...

Malraux'nun bence önemli belirlemelerinden bir tanesi, yine Çin devrimi sırasında kahramanlarından birisine söylediği şu sözdür: "Anarşistler bir şey olmaya çalışıyor, komünistler ise bir şey yapmıyor..."

Buradaki anarşist ve komünist kelimelerini çıkarıp bir şey olmakla bir şey yapmak arasındaki önemli fark üzerinde duralım. Bu farklılık, sadece politikada değil, hayatın bütün alanlarında geçerlidir.

Bir şey olmak, bir şeyi ilan etmektir denilebilir. Ben filanca konuda şu düşüncedeyim, dediğiniz zaman bir şey olmuşsunuz demektir. Siz filanca düşünceyi savunuyorsunuzdur.

Bir şey yapmak ise, düşünceyi ilan etmekle ya da olmakla yetinmez, bu düşünce nasıl hayata geçirilebilir konusunda da çaba gösterir. Buradan hareketle "olmak"ın kişisel ya da grupsal, "yapmak"ın ise daha toplumsal bir olgu olduğunu söylemek mümkündür.

Yapmaya kalkıştığınız ya da uygulamaya çalıştığınız

düşünceyi hayata geçirmekte başarılı olamayabilirsiniz, ama bunu bütün imkânlarınızla deneyerek hayatta değişim yaratırsınız.

Olmak ile yapmak arasındaki farklılığı 1917 yılında Lenin'in sürgünde bulunduğu İsviçre'den Rusya'ya gitmesi ekseninde ele alayım.

Lenin Rusya'ya gelir gelmez kendisini karşılayanlara Nisan Tezleri olarak bilinen görüşlerini ifade ettiğine göre, bunları önceden yazmıştır ya da kafasında vardır.

“Bütün iktidar Sovyetlere!..” çağrısıyla birlikte Kerenski hükûmetinin devrilmesini de içeren bu tezler başlangıçta oldukça garip karşılanır. O kadar ki, toplantı yerinde bulunan bir hükümet temsilcisi Lenin'in zararsız bir kişi olduğunu üstlerine bildirecektir. Görüşlerini kimse anlamamıştır, ciddi de bulmamıştır.

Bolşevikler bile öncelikle demokratik devrimin tamamlanması gerektiği, ardından sosyalist devrimin düşünülebileceği görüşündedir. Az gelişmiş kapitalist ülkede sosyalist devrim yapmak, kimsenin düşünmediği bir girişimdir.

Lenin ise, politik olarak bu ülkede demokratik devrim tamamlanmıştır, der ve “politik iktidarın sınıf yapısının değişmesi bir devrimin başlıca karakteridir” görüşünü getirir.

Çarlık yıkılmış ve politik iktidarın sınıf yapısı değişmiştir ya da demokratik devrim politik olarak tamamlanmıştır. Bundan sonraki aşama ancak sosyalist devrim olabilir ve politik olarak bitmiş ama bunun dışında bitmemiş (yapılmayan toprak devrimi gibi) demokratik devrimin kalan görevleri de ancak sosyalist iktidar tarafından tamamlanabilecektir.

Bu konuda büyük tartışmalar olur. Almanya Sosyal

Demokrat Partisi ve Kautsky de Lenin'in görüşünü yersiz ve yanlış bulmaktadır.

Kerenski hükûmetinin savaşı sürdürmesi ve Lenin'in Bolşevikleri ve hatta daha da geniş bir kesimi ikna etmesi sonucu Ekim devrimi gerçekleşir.

Ekim devriminde de Bolşevikler, sol sosyalist devrimcilerin tarım programını aynen kabul ederler. Sonraki yıllarda ise Bolşeviklerle bu kesim arasında çatışma başlayacaktır.

Lenin eğer Rusya'ya gelemeseydi, en hızlı iletişim aracının telgraf olduğu o yıllarda Rusya'da etkili olamazdı. Nisan Tezleri'ne yönelik ciddi itirazlar vardı. Bunlar telgraflaşarak çözümlenemezdi, orada bulunmak gerekliyordu.

Bunun da tek yolu Almanya içinden trenle geçerek Rusya'ya gitmek ve bu amaçla da Alman emperyalizminden izin almaktı. (Almanya ile Çarlık Rusyası savaş halindeydi.)

Alman emperyalizmi de; Bolşevikler savaşın bitirilmesini istiyorlar, bu bizim de işimize gelir, oradaki orduları alıp Batı cephesine süreriz, düşüncesiyle Lenin'in trenle ülke içinden geçişine izin verdiler.

Buna bir çeşit Bolşeviklerle Alman emperyalizmi arasında yapılmış bir anlaşma da denilebilir. İki tarafın da bir süreliğine çıkarına olan bir anlaşma...

Lenin Nisan Tezleri'ni İsviçre'de düşünüp yazmakla ve telgrafla Rusya'ya iletmekle yetinseydi, ancak bir şey olurdu; o kadar. Rusya'ya gitmenin yolunu araması ve bulması ise bir şey yapmaktı.

Düşünceye sahip olmak yetmez, onu hayata geçirebilmek gerekir. Doğru bir görüşünüz olacak ve bunu ifade

eder etmez de kabul edilecek...

Böyle şey olmaz...

Çok sayıda itirazla karşılaşmak genel kuraldır denebilir. Bu itirazları karşılayabilmeniz ve insanları ikna edebilmeniz gerekir.

4 Mayıs 2013

BİR ÜLKE NASIL BATIRILIR?

Venezüella'dan söz ediyorum... “21. yüzyılın sosyalizmi” diye sunulan ülkeden... Şu anda enflasyon oranı yüzde 500 –eğer daha artmadıysa-, yolsuzluk had safhada, suç oranı ise bir deyimle tavan yapmış durumda...

Yüksek petrol geliri olan bu ülke bu duruma nasıl geldi?

Petrol fiyatları şimdi düştü ama yıllarca yüksekti ve Venezüella yıllarca petrolden büyük gelir elde etti. Chavez ve ardından da Maduro yönetimleri ülkede sağlık ve eğitim kampanyaları yürüttüler. Küba çok sayıda öğretmen ve doktoru bu ülkeye yollayarak kampanyaya destek verdi. Petrol zengini ülkede halkın yaşam koşulları biraz düzeldi ama bu düzelme uzun sürmedi.

Chavez 1998'de ya da yirmi yıl önce devlet başkanını seçildiğinde Almanya'da yıllardan beri Latin Amerika ülkeleri hakkında araştırmalar yapan sosyalist bilim insanları tek ürüne dayalı ekonomideki tuzağa dikkat çekmişlerdi. “Yüksek petrol gelirin fazla güvenmeyin ve elinizdeki parayı öncelikle ülke ekonomisini tek ürüne dayalı olmaktan kurtaracak alanlara yatırım yapmakta kullanın” demişlerdi. Bunlar iyi İspanyolca bilen ve yılın yarısını Latin Amerika ülkelerinde geçiren insanlardı, dolayısıyla uyarıları mutlaka Chavez yönetimine ulaşmış olmalıdır.

Bir ekonominin dönüştürülmesi, tek ürüne dayalı olmaktan çıkarılması en az yirmi yıl gerektirir. Yeni alanlara yatırım yapacaksınız, bunun için gerekli kadroyu eğiteceksiniz, yeni ihraç ürünleri için pazar bulacaksınız...

Chavez yönetimi bunun yerine başka bir yol izledi: Latin Amerika ülkelerindeki ilerici yönetimlere büyük miktarda karşılıksız yardım ve kredi verdi. Küba, Nikaragua, Bolivya ve Ekvador'a 15 yıl içinde 80 milyar Dolar verildi. Akaryakıt ihtiyacı olan Küba'ya ucuz petrol satıldı.

ABD ile sürekli çelişki içinde olan Venezüella yönetiminin bu uygulaması anlaşılabilir; kıtada yalnız kalmak istemiyorlardı. İçeride ABD'nin desteklediği muhalefetle de sürekli uğraşmak zorundaydılar. Bu muhalefetin bir bölümünü de petrol işçileri oluşturuyordu. İktidarın destekçileri ise subay olan Chavez'in arkasındaki ordu ile işsiz ve yoksul halk kesimiydi.

Bu kadar yüksek dış yardımın Venezüella ekonomisini sarsmasına şaşırılmamalıdır. Dahası Küba dışındaki ülkelere yapılan yardım –Nikaragua'da olduğu gibi mesela- yatırıma dönüşmedi. Sandinista yönetimi bitmez tükenmez iç kavgalarının dışında UNESCO tarafından örnek gösterilen okuma yazma kampanyasını başarıyla yürüttü, çocuk sağlığı konularında yine örnek gösterilen başarılı adımlar attı. Bunlar iyi işler ama gelen para tükenince ne olacak?

Venezüella'nın yardımını en iyi değerlendiren Küba oldu ve bunun önde gelen nedeni de hazır alt yapıya sahip olmasıdır.

Küba ekonomisi yıllarca tek ürüne –şeker- dayandı. Küba yıllarca sosyalist ülkelerin büyük desteğiyle ayakta durdu. Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) Küba'nın bütün şekerini alıyordu. Küba yönetimi buna güvenmedi ve ekonomisini tek üründen kurtarmak için 20-25 yıl sürecek bir uygulamaya yöneldi. Çok sayıda doktor yetiştirdiler ve sağlık araştırmasına büyük yatırım yaptılar. Küba doktorlarının eğitim gördüğü bir ülke de DAC idi.

Sosyalist sistemin dağılması Küba'ya oldukça zor

günler yaşattı ama önceden başladıkları yönde devam ettiler. İlaç ve değişik hastalıkların tedavisi konularında dünya çapında isim yaptılar. ABD ambargosu nedeniyle sürekli sıkıntı içindeydiler ve Venezüella'nın yardımları da sıkıntının azalmasında etkili oldu.

Paraya sahip olmak bir şeydir, parayı kullanabilmek başka bir şeydir.

Venezüella yıllarca petrolden elde ettiği yüksek geliri iyi kullanamadı. Bir ara Bolivya'daki Morales yönetimiyle birlikte Dünya Bankası'na rakip olacak uluslararası bir banka kurmayı planladılar ama gerçekleşmedi. Bu işler istemekle olmuyor, gerekli kadro ve yılların tecrübesi gerekiyor.

Venezüella'da durum hiç iyi değildir...

19 Ekim 2018

BİTEN VE BİTMEYEN '68

68'den Ne Kaldı? kitabının son bölümünde Almanya'da 68'in çoktan sona erdiğini, Türkiye'de ise bitmediğini belirtmiştim. Çevrenize baktığınızda ise sanki tersi gerçekmiş gibi görünüyor.

Almanya'da ortalık 68'i konu alan kitaplarla dolu... Konferanslar ve tartışma toplantıları birbirini izliyor. Almanya 68'inin iki teorisyeni Rudi Dutschke ve Hans-Jürgen Krahl'ın kitapları yeniden basılıyor. O dönemin önde gelen eserleri; Adorno'nun *Minima Moralia*'sı ile Herbert Marcuse'un *Tek Boyutlu İnsan*'ının da yeni baskıları yapılıyor.

Bunlara rağmen Almanya 68'inin sona erdiğini düzenlenen her konferansta dinlemek mümkündür. "68 bitti, toplumu değiştirdi, geleceğe bakalım..."

68'in Almanya toplumunu ciddi oranda değiştirdiği konusunda herkes aynı görüştedir. Vurgu noktaları değişmekle birlikte bu konuda görüş birliği vardır. Almanya 68'i bu toplumun Nazi geçmişinden uzaklaşmasının yolunu açmıştır. Almanya toplumunda önemli etki yaratan değişik örgütler ve hareketler 68'in ürünüdür: Yeşiller Partisi, yeni kadın hareketi, barış hareketi, nükleer enerji karşıtı hareket gibi...

Bizde ise 68 bitmiş gibi görünüyor. Konuyla ilgili yeni çıkan yayınlar yok gibi neredeyse... Yapılan değerlendirme toplantıları da öyle, epeyce az...

Buna karşın 68 sürüyor çünkü sadece bu yıl değil önceki yıllarda da 68'in önemli isimleriyle ilgili anımlar sürekli olarak yapılıyor: Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve diğerleri...

Bunlar 68'in isimleridir ve her yıl anılmaları 68'in de ye-

niden ve yeniden anılması demektir. Bu konuda dünyada başka örnek yok sanıyorum...

Bizdeki bitmeyen 68'dir. Sürekli tekrarlanan ve kendini bir türlü aşamayan 68'dir.

68'in bu toplumda bıraktığı iz belirli isimlerin her yıl anılmasıdır. 68'in toplumda bıraktığı başka önemli iz bulunmuyor. 68 toplumsal kültürde önemli değişiklik yaratamadı. 68'i sürekli anmak bizde direniş simgesi durumuna gelmiştir.

68'in rakipleri 2002 yılından beri iktidardalar. AKP'nin önde gelen isimleri o dönemdeki devrimci hareketin karşısında olan MTTB üyeleridir.

TBMM Başkanı İsmail Kahraman bileğindeki diş izlerini göstermiş. Bir toplantı sırasında Aziz Nesin'e saldırır, boğuşmada Aziz Nesin onun elini ısırır ve diş izleri bugüne kadar kalır.

Ne yazık ki 68 hayatını kaybedenleri anmakla sınırlı kalıyor.

O yıllardaki hasımlarımız genellikle iktidardalar. Nazlı Ilıcak da bunlar arasındaydı. O yılların Tercüman gazetesindeki yazılarını, Denizlerin idamının ardından nasıl başlıklar atıldığını hatırlarım. Şimdi ise hapisanede ve kendi ifadesiyle "Solcular gibi direnmeyi öğreniyor".

O hayatlarını kaybeden insanlar bu sözü duysalardı herhalde ne diyeceklerini bilemezlerdi.

Her yıl anmak iyidir de, bu aynı zamanda takılıp kalmayı da gösterir.

50 yıl öncesinden çok farklı bir dünyada yeni bir 68 nasıl olabilir diye düşünmüyoruz. Geçmişe fazla takılınca böyle oluyor...

5.5.2018

BİYOGRAFİ VE TARİH

Bazı insanların hayat hikâyesini anlattığınızda bir dönemi de anlatmış olursunuz. Bu anlatılan dönem bazen bir örgütün tarihiyle önemli oranda çakışabilir.

İlhami Yazgan'ın "Che'nin intikamını alan kadın: Monica Ertl" kitabı haftaya piyasaya çıkıyor. Önsözünü yazdığım bu kitap bir dönemin tarihiyle kişinin biyografisi arasındaki bağ konusunda iyi örnektir.

Facebook sayfalarında arada bir "Che'nin intikamını alan kadın" diye Monica Ertl'in fotoğrafını görürsünüz ama kimdir bu kadın, neden Che'nin intikamını almıştır, bilinmez.

Kadın Alman ama ailesiyle birlikte Bolivya'da yaşıyor, Che'nin öldürüldüğü ülkede ve babası da Hitler'e yakın bir adam... Çok sayıda Nazi gibi savaştan sonra onlar da çeşitli Latin Amerika ülkelerine göç etmişler. Monica burada politikleşir, Che'nin öldürülmesinin ardından Hamburg konsolosluğuna atanan istihbarat şefini makamında üç kurşunla öldürür, yakalanmaz, Almanya'dan çıkabilir ve Bolivya'ya döner.

Tahmin edilebileceği gibi bunlar tek kişinin yapabileceği işler değildir. Özellikle yakalanmamak ve Bolivya'ya kadar geri dönebilmek konusu...

Ertl Bolivya'da Che'den sonra savaşa devam eden Inti Peredo'nun öldürülmesinden sonra Ulusal kurtuluş Cephesi (ELN) sorumluluğunu üstlenir ve bir süre sonra çatışmada hayatını kaybeder.

1960-1970'li yıllarda dünyanın değişik ülkelerinde faaliyet gösteren kent ve kır gerillası örgütlerinde Alman

kadınları müthiştir. RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu) eylem kadrosunun yarından fazlası kadındır. Ne bu kadınlarla ilgili ne de örgütleri RAF ile ilgili Türkçede doğru dürüst kaynak bulunmuyor. Bazı yazarlar Türkiye'deki şu veya bu silahlı mücadele örgütünü RAF'e benzetiyorlar ama bu benzetme yanlıştır. Şu veya bu eylem benzeyebilir ama RAF bambaşka bir örgüttür. Bu örgütün önde gelen amacı kitle örgütlenmesi değil, emperyalizmin sınır merkezlerine vurmaktır. Alman polisi örgüte sızmakta büyük sıkıntı yaşar çünkü kitle örgütlenmesi sizi sadece kitleye değil polise de açar. Polis derneklerden, sendikalardan, mahalle örgütlenmelerinden, gençlik örgütünden; bir yerden sızma yapabilir. Buna karşı alınan değişik önlemler vardır ama kitle örgütlenmesine yöneliyorsanız polise de bir oranda kapıyı açacaksınız demektir.

Fransa'daki Doğrudan Eylem Örgütü (1982'de bu örgütle birlikte Paris'te Türkçe ve Fransızca gazetelerde de yer alan ev işgalleri yapmıştık) kitle örgütlenmesini hedeflediği için Türkiyeli örgütlere daha çok benzer. İdeolojik olarak benzemez çünkü bu örgüt kendi deyimleriyle marksist konseyisttir. (Konuyla ilgili kitabı www.enginerkinerkitaplar.blogspot.com adresinde pdf olarak bulabilirsiniz.)

Monica Ertl 1968 hareketinin şimdiye kadar az bilinen bir insanıydı. Eylemiyle hem Bolivya hem Almanya 1968'inde vardır.

Ayrıntılı bilgiyi önümüzdeki hafta Ceylan Yayınları'ndan çıkacak kitapta okursunuz.

İlhami Yazgan iyi bir çalışma yapmış ve bu çalışmanın kaynaklarını da ancak Almanya'da yaşayan bir yazar toplayabilirdi.

17 Ekim 2020

BİZ EMPERYALİZMİ SEVERİZ!..

2000 yılında yayınlanan Alt Emperyalizm ve Türkiye kitabının son sayfasında şu belirleme vardı:

“Türkiye ‘büyük bölgesel güç’e hatta ‘dünya devleti’ne denk düşen bir dünya görüşünü ülke içinde geniş bir kesime benimsetebilmiştir. Türkiye’nin yayılcılığının her biçimi halktan büyük destek bulmuştur, bugünün koşulları sürdürdüğü sürece bundan sonra da bulacaktır.”

Bu kitabı <https://enginerkinerkitaplar.blogspot.com>’da bulabilirsiniz.

Bu kitap yayınlanalı 20 yıl oldu ve o dönemin bölgesel güç kapsamında değerlendirilebilecek alt emperyalizmi genişledi. Alt emperyalizmin ikinci dönemini anlatan **Küresel iç savaş ve Türkiye** kitabında ülkenin Afrika ülkeleri, Balkanlar, Ukrayna, Pakistan, Irak, Suriye ve Avrupa Birliği içindeki yayılması da belirtilerek, Türkiye’nin artık bölgesel güç olmak kapsamından çıktığı, küresel güç olmaya oynadığı sonucuna varılıyordu. Türkiye’nin Almanya, Hindistan, Brezilya, Güney Afrika Cumhuriyeti ile birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin yeni daimi üyeliğine aday olarak gösterilmesi de bu nedenledir.

Bu anlayış Türkiye alt emperyalizminin ilk döneminde (1990-2000) de vardı ama heves sınırlarını aşamıyordu. Aradan geçen zaman içinde Türkiye silah sanayisini genişletti, SİHA (silahlı insansız hava aracı) üretmeye ve bir oranda da silah ihraç etmeye başladı. SİHA’lar vasıtasıyla Libya’daki iç savaşa etkili oldu.

Emperyalist ve alt emperyalist ülkelere baktığınızda; bunlar ister 1945-1960’a kadar süren İngiltere ve

Fransa'nın sömürge imparatorlukları olsun, isterse Brezilya'nın Güney Amerika ülkelerindeki askeri ve ekonomik yayılması olsun, halkın buna karşı tepkisi görülmez, tersine memnun olurlar. Düzene karşı muhalefet içerde zorlaşan hayat şartlarından, hakların kısıtlanmasından kaynaklanır.

Türkiye halkının büyük kesimi ülkenin yayılmacılığından memnundur ancak Türkiye emperyalist ülkelerin eskiden yaptığı gibi, yayıldığı alanlardan elde ettiği gelirin bir bölümünü içerde dağıtamadığı için muhalefet karşısında daha fazla zorlanmaktadır. Yine de emperyalist ve alt emperyalist ülkelerin tipik özelliklerinden birisi olan dışarıdaki başarıyı içerdeki muhalefeti bastırmakta kullanılmaktadır. Mesela Suriye'de başarı ya da başarısızlık hükümet sorunu olmaktan ileri boyutlara sahiptir.

Emperyalist ülkelerin halklarında, işçi sınıfları dahil, emperyalist politikaya yönelik kayda değer bir muhalefet görülmemiştir. Burada dışarıdan gelen kazancın bir bölümünün içerde dağıtılmasından daha etkili olarak ideolojik faktör (milliyetçilik, yayılmacılık, dünya devleti olmak) belirleyicidir. Kaldı ki dışarıdan elde edilen kazancın bir bölümünün içerde dağıtılması da geçmişte kalmıştır; ABD'deki yoksulluğun boyutunu görüyorsunuz.

Ülkedeki sol muhalefetin bir kesimi yanlış umutlardan hareket ediyor. Sanılıyor ki, Türkiye'nin yayılmacılığı, alt emperyalizmi başarısız olursa, ülkede rejim değişikliğine kadar varan sonuçlar ortaya çıkacaktır.

Bu beklenti iki nedenle yanlıştır:

Birincisi; Türkiye çok sayıda alanda birden oynamaktadır. Televizyon dizilerinin ihracında açık arayla da olsa Hollywood firmalarından sonra ikinci durumdadır. Eskiden Arap ülkeleri önemli müşteriydi, bu pazar kapanınca yerini İspanya, bazı Balkan ve Güney Amerika ülke-

leri almıştır.

Silah sanayisi artan oranda büyümektedir ve ihracatı yapılmaktadır.

Türkiye kökenli firmaların (Arçelik başta olmak üzere) değişik ülkelerde önemli sermaye yatırımları vardır.

Güney Kürdistan Türkiye'nin arka bahçesi durumdadır, Suriye'nin ise bir bölümünü ilhak etmiştir. Afrin zeytinini dünyaya ihraç etmek akla gelmezdi ama yapılmaktadır.

Libya ile Türkiye, Afrika ülkelerine yeni bir çıkarma yapmıştır. Afrika'da eskiden çok sayıda sömürgesi olan Fransa'nın huzursuzluğu bu nedenledir.

İkincisi; Türkiye'nin kullanamadığı büyük potansiyelleri vardır ve en büyüğü de Avrupa Birliği (özellikle Almanya) içindedir. AB içinde beş milyon kişiye yaklaşan kitlesi vardır ve bu kitlenin yaklaşık yarısı AKP yanlısıdır. Türkiye özellikle Almanya'daki büyük potansiyelini daha iyi değerlendirmek için yıllardan beri çaba gösteriyor ama yapamıyor.

Türk lobisi konusunu başka yazıda yeniden ele alacağım; yeniden diyorum çünkü konuyla ilgili yaklaşık 25 yıldır epeyce yazı yazdım.

Türkiye'nin ekonomik ve askeri yayılmacılığında bir yönü çökerse başka yön çıkabilir ve öncekinin yerini doldurabilir.

Otuz yıl önce dünyayı analiz etmek ve ülkenin yerini de buna göre saptamak daha kolaydı. Dünya çok kutuplaşınca zorlaştı. Artık sadece ve hatta esas olarak ABD emperyalizmi bulunmuyor; Rusya Federasyonu, Çin ve Almanya özellikle yükseldiler. Bu durum Türkiye, Hindistan, Brezilya, Güney Afrika gibi bölgesel güçlere yeni

yükselme imkanlarını ortaya çıkardı. Bu dört ülkenin de Çin ile birlikte Afrika'da en büyük varlığı bulunan ülkeler olması dikkat çekicidir.

Dünyayı anlamayan, orada yaşanan değişimi görmeyen, ülkeyi ve değişmesini anlayamaz. Bu ise, **Türkiye Devriminin Acil Sorunları** (1975)'teki ana fikirdir denilebilir.

Bu fikir 45 yıl öncesinde kalmadı, geliştirdik.

Alt emperyalizm örnekleri TDAS içinde de vardır ama özellikle Brezilya ile ilgilidir, Türkiye oldukça geri plandadır.

1990 sonrasında iki kutuplu dünyanın sona ermesi, yeni emperyalist odakların ortaya çıkması ortamında alt emperyalist ülkeler –aralarındaki farklılıklarla birlikte– yükselme imkanı buldular. Bu tür ülkelerle yakın işbirliği yapmadan büyük emperyalist olunmaz.

Türkiye'nin ABD ile Rusya Federasyonu'nu birbirine karşı kullanabilmesi sadece kendi marifeti değildir; her iki ülke için de Türkiye ile yakın işbirliği önemlidir.

Son olarak, önemle belirtilmesi gerekir: Türkiye'nin yayılması sadece sermaye değil aynı zamanda işgücü ihracı anlamına da gelir. Kaddafi Libya'sındaki inşaat faaliyetlerinin neredeyse tümünü Türkiye almıştı; mühendis ve işçi olarak 25.000 kişi çalışıyordu. Rakam bu kadar büyük olmasa da Türkiye'nin girdiği her ülkede benzer durum vardır. Güney Kürdistan'da Türkçenin yaygın kullanımını burada yapılan yatırımların ve yoğun ticaretin sonucudur.

Mevcut olanı değiştirmek için önce olanı doğru tanımak, değişimi görmek gerekiyor; öyle değil mi?

30 Haziran 2020

BİZDE HERKES ASKERİ UZMAN!..

Bir kanaldan öteki kanala televizyon programlarını ardı ardına dolaşmak gibi bir huyum yok. Hele de güvenlik uzmanı ya da askeri uzmanların, emekli paşaların konuştuıkları ve yüksek fikirlerini dile getirdikleri programları hiç izlemiyorum. Ne konuştuıklarını öğrenmem için izlemem de gerekmez. Hepsi birbirinin aynı. Bir program hakkında haber okumuş iseniz, aynı haber ötekiler için de geçerlidir.

Bu programlardaki durum, ülkemizdeki genel durumun bu özeldeki göstergesi. Herkes her şeyi biliyor. Konu hakkında temel bilgilere bile sahip olmayanlar kendilerini “uzman” olarak sunuyor. Hele de isimlerinin başına gösterişli bir ünvan kondurdular mı, insan gerçekten de önemli analizler yapılacağını bekliyor. Ve tabii boşuna bekliyor...

Askeri uzman ya da güvenlik uzmanı değilim, ama şu kadarını bilirim: Bu alanda uzman olan bir kişinin son savaşları ayrıntılı incelemiş olması gerekir. Örneğin, Afganistan savaşını. Bu ülkede Taliban neredeyse on yıldır NATO güçlerine darbe üzerine darbe indiriyor. Kısa süre önce ABD ordusunun seçme askerlerinden oluşan 32 kişi bir operasyonda hayatını kaybetti. Bir yanda en modern silahlar var, öteki tarafta hafif silahlar. Bu durumun nasıl ortaya çıktığını incelenecek olsaydı, “Kandil’in bir ucundan grip öteki ucundan çıkmak!..” konusunda bu kadar rahat konuşulmazdı.

Sorun dağlık bir coğrafyada üslenmek ve orada tutunabilmektir. Dünyada NATO’dan ve özellikle de ABD’den büyük bir askeri güç yoktur ve onun da on yılda Afganistan’da yapabildikleri ortadadır. Taliban bu savaşı kazana-

maz ve zaten sorun da bu değildir. Önemli olan, bu savaşı karşı tarafı bıktırıncaya kadar sürdürmektir. Bir dönem gelir, savaşın üstün tarafı bir türlü sonuç alamamaktan, artan savaş masraflarından, yüksek kayıplardan bıkar ve çekilmeye karar verir. ABD, Afganistan'da bu aşamaya ulaşmış durumdadır. Bu nedenle, daha önce toptan düşman sayılan Taliban, ılımlı ve radikal olarak iki kesime ayrılmış ve ilk kesimle uzlaşma yolları aranmaya başlamıştır.

Işık Koşaner'in Gizli Konuşması

Emekli Genelkurmay Başkanı Işık Koşaner'in kurmaylarıyla konuşurken söylediği ve muhtemelen hükümete yakın bir kaynak tarafından kaydedilerek yayınlanan konuşması, orduda neyin ne olduğunu oldukça iyi gösteriyor. Konuşma, PKK'nin Hantepe karakolu baskınıyla da ilgili olduğu için özellikle önemli. İnsansız hava aracı Heron, karakolun basılmak üzere olduğunu kaydediyor. Olay yerinden uzakta ekran başında olan subay durumu görüyor. O dönemki tartışmaları hatırlayalım. Sanılıyordu ki, PKK ile ordu arasında savaşın sürmesi konusunda anlaşma var. Bu iddia neye dayanılarak öne sürülüyor? Heron vasıtasıyla karakola saldırı hazırlığı tespit edildiği halde herhangi bir karşı önlem alınmıyor. Ya da ordunun komuta kademesi bilinçli olarak önlem almıyor, karakolun basılmasını, savaşın tırmanarak sürmesini istiyor.

Bu kurgunun gerçek durumla ilgisinin bulunmadığı Koşaner'in konuşmasıyla ortaya çıktı. Kurguyu yapanlar, Türk Silahlı Kuvvetlerini, ABD ordusu gibi düşünüyorlar. Ekranın başında oturan komutan heronlar vasıtasıyla eylem hazırlığı içinde olan PKK'lileri görüyor. Hemen helikoptere ve özel birliklere haber veriyor, sanılıyor. Ekranın başında oturan subay durumu görüyor ama kendisinin herhangi bir yere emir verme yetkisi bulunmuyor.

Önce durumu emir yetkisi olan komutana iletmesi gerek. O komutan da arazide ise, kendisine ulaşmak saatler sürüyor ve bu arada da olan oluyor.

Koşaner, karakola yaklaşan PKK'lilerin görüldüğünü ama görenin emir yetkisi olmadığı için bir şey yapamadığını söylüyor ve TSK'nın yeniden yapılandırılması gerektiğinden söz ediyor. TSK ile PKK'nın savaşın sürmesi için işbirliği yapmasının söz konusu olmadığı anlaşılıyor. Ne ki, bu durum, son derece "gerçekçi" bazı kurguların düzenlenmesini engellemiyor.

Koşaner'in konuşmasındaki bir başka gerçek ise, silahını atıp kaçan komutanlar ve düşük moralli askerler. Anlatılanlar tahmin edilmeyen konular olmamakla birlikte, yetkili bir ağızdan ifade edilmeleri önemli. Birlik komutanı, düşük rütbeli bir subay, neden savaşsın?

Çok kişi bu savaşa inanmıyor. "Vatan, millet, sakarya!.." dönemi geçeli çok oldu. Çok sayıda asker ve subay gerçekte bu savaşa inanmıyor. Savaştan bıkmaları belirtileri açık olarak görünüyor. Bu, bize özgü bir durum değildir. Benzeri Afganistan'da da yaşanıyor. "Bunları yenemeyeceğiz, burada ölüp duracağız, onların amacı var, bizim ise hangi amacımız var?.."

Eskiden olsa, bu amaç için, "vatanı korumak" denilirdi. Ne ki, ANAP, DYP ve ardından AKP o kadar istikrarsız davrandı ki, inandırıcılık kayboldu. Çok değil 15 yıl kadar önce Kürtçe adlı bir dilin bulunmadığı konusunda, hem de öğretim üyeleri tarafından "kesin" açıklamalar yapıldı. Böyle bir dil olmadığına göre, Kürtçe konuşmakta ısrar etmek, mutlaka kötü niyet sahibi olmak demektir. Kürtçe, yasal güvenceye alınmamış olmakla birlikte, bir süreden beri serbest. Şimdi tartışılan Kürtçe eğitimidir.

1990'lı yıllarda savaşmış, kimisi sakat kalmış, kimisi ise savaşın travmasından kurtulamamış çok sayıda as-

ker kendi kendine “Biz neden savaştık?..” diye soracaktır. Kürt halkı da var, Kürtçe de var ve biz yıllarca bunları reddetmiştik. Bir general açık olarak söylemişti: “Bize Kürt yok diye öğretmişlerdi. Nerden bilelim, varmış!..”

Büyük yanılgıların içinden geçen öğrenme süreçlerinin, güçlü bir inancınız yok ise, moral bozukluğuna yol açması kaçınılmazdır.

Ve Kandil

Kandil’in imha edilmesini Kürt sorununun çözümünde merkezi bir yere oturtmak, askeri çözümde ısrar etmenin göstergesidir. Askeri olarak girilemeyecek alan yoktur. Ağır kayıp vermeyi göze alırsınız ve sonuçta her yere girebilirsiniz. Burada soru şudur: TSK ve kamuoyu ağır kayıp vermeyi göze alabilecek durumda mıdır?

Psikolojik olarak bu durumda değildir. Hızla sonuç alınamayan ve ağır kayıp verilen bir operasyonun psikolojik ağırlığını ne TSK ne de kamuoyu kaldırabilir. Bu psikolojik durumu mayın patlaması sonucu 10 asker ve subayın hayatını kaybettiği olayda da gördük. Fatih Çekirge, başkalarının da duygularını yansıtarak, ters dönmüş zırhlı aracın açık fotoğrafının yayınlanmasına karşı çıkmış ve fotoğraf için “mağlubiyet belgesi” demişti. Mağlubiyet duygusuna bu kadar çabuk kapılanların uzun sürecek ve yüksek kayıp verilecek bir operasyonun psikolojik ağırlığını kaldırmaları mümkün değildir. Küçük bir başarı ve ardından gelen zafer çılgınlığı; kayıp vermek ve mağlubiyet psikolojisi. Böylesine inişli çıkışlı bir psikoloji savaştan bıkmış olmanın göstergesidir.

Bitirirken eskilerden bir olay anlatayım. 1968 yılının ilk günleri. Vietkong ünlü Tet saldırısına başlıyor. O zamanki adıyla Saygon’da 250 kadar Vietkonglu ABD Büyükelçiliği’ne saldırıyor. Elçiliğin sıkı koruma altında bulun-

duğunu belirtmeye gerek yok. Buna rağmen büyükelçinin odasına kadar giriyorlar, ama elçi o sırada binada bulunmuyormuş. Tahmin edilebileceği gibi eyleme katılanlardan hiç birisi geri dönmüyor. Bu insanlar eyleme girerken de bunu biliyorlardı. ABD elçiliğinin içine kadar girip sonra da sağ kalabilmek için mucizeden fazlası gerek. Bu insanları dönmeyeceklerini bilerek eyleme sokan ve sonuna kadar giderek başarılı kılan –ABD komuta kademesi şok geçirir- amaçlarına olan yüksek inançlarıdır.

Yarım milyonluk ABD ordusunda ise, dönmeyeceğini bilerek eyleme girecek 250 kişi bulamazdınız. ABD’de o yıllarda zorunlu askerlik vardı. Kimisi para için Vietnamdadır, kimisi ise “terhis olsam da gitsem”den başka düşünceye sahip değildir. Uzun süren savaşlarda amaçlarına bağlılık son derece önemlidir. Bu nedenle bir taraf yorulur, bıkar; öteki taraf ise bıkmaz. Ve büyük silah dengesizliği giderek daha az anlam taşımaya başlar.

Askeri ve güvenlik uzmanlarına bunları anlatmak mümkün olmasa bile, hayat sürekli olarak bu gerçeği karşılarına dikiyor.

1 Eylül 2011

BİZDE YEŞİLLER PARTİSİ OLABİLİR Mİ?

Diyeceksiniz ki böyle bir parti vardı, halen var da olabilir ama marifet bu veya benzeri isimde parti olması değil taşıdığı işlevselliktir.

Önce Yeşiller veya Yeşil Parti veya benzer başka bir isimdeki partiyle kastedilen nedir, bunu açmak gerekir.

Avrupa’da Yeşiller’in yükseldiği söyleniyor ama bu yanlıştır.

Avrupa’da değil Almanya’da yükseliyor. Başka ülkelerin Yeşiller’inde de gelişme var ama Almanya’daki yükseliş özellikle önemlidir.

Bunun ilk nedeni, Almanya’nın Avrupa Birliği’nin patronu olması, politikadaki belirleyiciliğidir.

İkincisi ise, son yapılan araştırmaya göre Almanya’da Yeşiller Hıristiyan Demokratlar’ı geçerek birinci parti durumuna yükselmiştir. TV kanallarının yaptığı araştırmalara fazla güvenilmez, yanıltıcı payı yüksektir ama bu sonuç yine de bir eğilimi göstermektedir. Yeşiller Avrupa Parlamentosu (AP) seçiminde de görüldüğü gibi yükseliyor ve böyle sürerse birinci parti olmaları pekala mümkündür.

AP seçimiyle ilgili olarak yapılan analizlerden çıkan sonuçlardan birisi, Almanya’da ilk kez oy kullananların açık farkla Yeşiller’i seçmiş olmasıdır. Almanya’da aylardan beri yapılan Fridays for Future eylemlerine çok sayıda lise ve ortaokul öğrencisi katılıyor.

“Gelecek gençlikte” mi diyordunuz, işte gençlik...

Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerde yapılan araştırma-ya göre seçmenler için AB çapında en büyük sorun güçtür. Almanya'da ise en önemli sorun evre korumasıdır, g ikinci önemli sorundur.

Halk evre korunması konusunda yüksek duyarlılığa sahiptir ve zaten bu olmasaydı Yeşiller'in bu kadar yükselmesi mümkün olmazdı.

Mart 2011'de Japonya'da beklenmedik bir nükleer kaza oldu. Denizde gerçekleşen deprem tsunamiye yol açtı ve büyük dalgalar da kıyıdaki nükleer reaktörü vurdu. Fukushima'daki bu kaza Almanya'da büyük etki yarattı. Halbuki Japonya ve Almanya dünyanın iki ayrı ucundaki ülkelerdir, aradaki mesafeyi bilmiyorum ama en az 5000 kilometredir.

Bu kazadan kısa süre sonra Baden Württemberg eyaletinde parlamento seçimleri yapıldı ve Yeşiller yıllardan beri Hıristiyan Demokratlar'ın çoğunlukta olduğu bu eyalette en yüksek oyu aldı. Yeşiller ilk kez bir eyalette başbakanlığı aldılar.

Fukushima'nın ardından Hıristiyan Demokrat hükümet nükleer santrallerin kademeli olarak kapatılması ve yenilerinin yapılmaması kararını aldı.

Bir süre sonra Köln civarında ormanlık bir alanın maden işletmesi için yok edilmesi gündeme geldi, bu yöndeki mahkeme kararına rağmen uzun bir direniş gerçekleşti, polisle çatışmalar yaşandı. Binlerce kişi ormanı işgal etti ve sonunda işletme geri adım atmak zorunda kaldı.

Yüksek bir evre duyarlılığı var ama Yeşiller bundan ibaret değildir.

Göçmenlerle ilgili sorunlarda Yeşiller hem SPD'den hem de sosyalistlerden daha tutarlıdır.

Acı ama gerçek...

Sol Parti içindeki Komünist Platform bir ara eski Demokratik Almanya bölgesinde aşırı sağa giden oyları alabilmek için göçmenler aleyhinde acayip açıklamalar yaptı, o kadar ki, parti “Bu açıklamalar bizi bağlamaz” demek zorunda kaldı.

Önemli bir tarihe sahip olan Alman komünistlerinin faşistlerle yakınlaşması yepyeni bir olay değildir. Nazileri anti kapitalist olarak gördüler bir dönem... Onları yetersiz anti kapitalist olmakla eleştirdiler. “Siz sadece Yahudi burjuvazisine karşısınız, gerçekte burjuvazinin geneline karşı olmak gereklidir” denildi.

Çok kötü yanıldılar...

Almanya komünistleri yanıldılar, burada sorumluluğu büyük oranda Komüntern’e yüklemek yanlıştır. SBKP’den sonra en büyük parti bunlardı ve Komüntern’i dinlemeyebilirlerdi. Daha zayıf olan Çin KP’si dinlemedi, Fransız ve İtalyanlar da dinlemedi.

Türkiye komünist hareketinin tarihi anlatılırken arada bir “Ne yapalım, Komüntern böyle istiyordu, dinlemek zorundaydık” denir ya, tersine örnekler de vardır.

Almanya’da Yeşiller sol bir parti değildir, kendilerinin de böyle bir iddiası yoktur. Onlara göre sol ve sağ geçmişte kalmış kavramlardır.

Almanya Yeşiller’i ile ilgili olarak önemli olan bu partinin 1968 hareketi kaynaklı olması ve sadece çevre sorunlarıyla ilgilenmemesidir.

Bizde çevre sorunları vahim derecede ağır durumda ve buna gösterilen tepkiler de var ama hem birbirinden kopuk ve hem de toplumun çevre bilinci geri durumdadır.

Nükleer santral yapımındaki durumu görüyorsunuz.

Akkuyu’da zeminde iki kere çatlak oluştu. Aslında inşaattan sadece bu nedenle bile vazgeçilmesi gerekir, ama sürüyor.

Nükleer santral enerji sorununa çare değildir ama bizdeki epeyce okumuş insan bile bunun tersinin geçerli olduğunu sanıyor. Yıllardır nükleer santralleri kazasız işleten Almanya bunları herhalde keyfinden kapatıyor.

Üstelik bu santrallerin nükleer çöp diye saklanması büyük dert olan bir de sorunu var.

Fransa ihtiyaç duyduğu elektriğin üçte ikisini bu santrallerden elde ediyor ve kış aylarında yetmediği için güneş ve rüzgardan yüksek miktarda enerji üreten Almanya’dan elektrik alıyor.

Buradan çevre bilincine geçeceğim.

Çok sayıda insan bulunduğu bölgede yapılan HES’lere, siyanürlü altın arama faaliyetlerine, Mersin’de nükleer santral yapımına karşı eylemler yaptı.

Çevre bilincine sahip olmak demek, başka yerdeki çevre tahribatına karşı da duyarlı olmak demektir. Akkuyu’daki santral ülkedeki herkesin sorunudur çünkü kaza olursa sadece o çevreyi etkilemeyecektir.

Tarım ürünlerinin yanlış ilaçlanması, tonlarca domatesin Rusya tarafından kabul edilmeyerek geri gönderilmesi gerçekte herkesin sorunudur.

Çevre bilinci sadece bulunduğunuz yerdeki çevre tahribatına değil, ülkenin genelinde benzer olaylara tepki göstermeyi gerektirir. Bunu en başta nükleer santral örneğinde göstermek gerekir. Bulduğu yerdeki HES yapımına tepki gösterenler buna göstermiyorlarsa, bu durum çevre bilincindeki eksikliği gösterir.

Buna karşı ilk adımda sürekli ve kapsamlı bir aydın-

latma faaliyetine girilmesi gerekir.

Sonrasına gelişmelere göre bakılır...

Bir başka konu, çevre tahribatını kapitalizme özgü sanmaktır.

Yaklaşık yirmi yıl önce sosyalizmdeki büyük çevre tahribatından söz ettiğim zaman kimse anlamıyordu. Sanıyorlardı ki sadece Çernobil söz konusudur, gerçekte ise Çernobil kazası konunun küçük tarafıdır. Defalarca Tuna nehri, Bulgaristan, Kazakistan ve Özbekistan örneklerini anlattım. Şimdi durum daha iyi sayılır ama yine de komünistlerin ve genel olarak devrimcilerin çevre konusunda dünya çapında sınıfta kaldığını insanlar kabullenemiyor.

Önce eksiğini kabul edeceksin ki, düzeltebilesin.

Eksiğin zaten yoksa düzeltecek şey de yok demektir.

Çevre tahribatı konusunda sosyalizmin karnesi kirli dir.

Önce bunu kabul edeceksin...

Sonra neden kirliydi diye soracaksın.

Çevre konusunda bilgisizlik ve duyarsızlık vardı, ek olarak hızlı sanayileşme zorunluluğu da gelince, sonuç büyük çevre tahribatı oldu.

Bulgaristan'da 1989 sonbaharında rejime karşı yapılan gösterilerin merkezinde çevre kirliliğinin bulunduğunu biliyor muydunuz?

Hükümetin hava kirliliğiyle ilgili yapılan ölçümleri "devlet sırrıdır" gerekçesiyle açıklamadığını biliyor muydunuz?

İlgilenseydiniz, bilirdiniz, buna eminim.

Sosyalistler eğer evre sorununda tutarlı politika ureteceklerse önce bu handikaplardan kurtulmaları, evre konusunda reel sosyalist ülkelerde yaşanan büyük fi-yaskoyu görmeleri ve kabul etmeleri gerekiyor.

Başka türlü konuşup dururuz, hepsi bu kadar...

Bizde ne oranda bulunduğu hayli tartışmalı Yeşil hareket dünyada bu konuda en başarılı ve en büyük örnek olan Almanya Yeşiller'inden ğrenecekse eğer; ilk öğreneceği şey, yeşilciliğin evre kirlenmesine karşı olmaktan ileride bir içeriğe sahip olduğudur. Ek olarak da evre kirlenmesine karşı olmak, sadece yaşanılan yerdekine tepki göstermekten ibaret değildir.

Olası bir nükleer kaza sadece Mersin'dekileri değil, herkesi etkiler. Bu nedenle de şurada veya burada nükleer santral yapımı herkesin sorunudur. Bu anlaşılmamışsa, evre bilinci halen epeyce eksik demektir.

7 Haziran 2019

BİZİ KİM YETİŞTİRDİ?..

Okuduğum bazı yazılardaki görüşe göre, Türkiye’de 25 yaş civarındaki gençlerin politik bilinci felaket durumunda. Kendilerinden başka şeyle ilgilendikleri yok ve eski kuşaklar yeni bir devrimci nesil yetiştirmezlerse gelecek karanlık görünüyor.

Bu görüş içinde bulunduğumuz şartlarda doğru değildir.

Normal olarak yeni kuşakların yetişme süreci arkadaşların belirttiği gibidir. Daha eski kuşak yenilerini yetiştirir ama bugün bu ortamda değiliz. Eski kuşakların büyük bölümünün –köşesine çekilmeyenlerden söz ediyorum- kendilerini ne kadar yenileyebildikleri ortadadır. Bu durumda gençleri yetiştirebilseler bile, bu yetiştirme yararlı değil zararlı olacak, onları da kendilerine benzeteceklerdir.

Bütün olumsuz gelişmelere rağmen sosyalistler içinde kopuş gerçekleşeceğini düşünüyorum. Eskiden kopabilenler ön plana çıkacak...

Geçmişte de benzer bir süreç yaşandı.

1960’lı yıllardaki devrimci gençlik hareketini kim yetiştirmişti?

Bizler Yön Dergisi’ndeki yazıları okuyarak, Akşam Gazetesi’nde Çetin Altan’ın makaleleriyle, Doğan Avcıoğlu’nun Türkiye’nin Düzeni kitabını çıkar çıkmaz alıp okuyarak ilk eğitimimizi aldık. TİP’e üye olanlar bile bunları okuyor ve etkileniyordu. TİP’ten hepimiz etkilendik ama bu etki çabuk kayboldu. Eski kuşakların yetişmemiz üzerindeki etkisi –bir dönem Mihri Belli dışında- çok azdır.

Devrimci gençlik hareketi kısa sürede TIP'in etkisinden çıktı ve ulusalcı bir çizgiye –Mihri Belli çizgisine-girdi. O dönemin eskileri içinde Mihri Belli politik havayı en iyi koklayandı. Hikmet Kıvılcımlı gençlik hareketinin önemini ve eskiden herhangi bir anlam taşımayan Ankara'daki hareketin yükselmesini çok geç anladı. Anladığında 12 Mart darbesi neredeyse gelmek üzereydi.

O dönemin hareketi geçmişten koparak oluştu. O günün koşullarında sosyalist hareketin geçmişini bize aktarabilecek yayınlar da yoktu, kanallar da çok kısıtlıydı. Tersine bile olsaydı etkili olabilecekleri şüphelidir. Hikmet Kıvılcımlı 1970'de kitapları ve gazetesiyle çıkış yaptı ama etki derecesi oldukça sınırlı kaldı.

Leipzig'teki TKP'nin etkisi daha da cılızdı. 1970'li yılların başlarında gençlik hareketinden ve DİSK içinden gelen sendikacıların parti arayışları sonucu TKP'yi bulmalarıyla İsmail Bilen çapını çok aşan bir konuma yükselecekti.

İsim olarak belirtilirse; Mahir Çayan'ı, Deniz Gezmiş'i ve diğerlerini yetiştiren eski kuşak değildir. Eski kuşağın o dönemi anlayabildiği de söylenemez. Nitekim devrimci gençlik hareketi de bir süre sonra Mihri Belli'nin etkisinden kurtulmaya başlayacaktı. Hareketin aktif kişilerinin büyük bölümü orduya şirin gözükmekten ve cunctalıktan uzak durmak istiyordu.

1970 yılı Eylül ayında Mahir Çayan'ın da aralarında bulunduğu ortak imzalı "Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup" (Mihri Belli'nin etkin olduğu dergi, kapağı kırmızı olduğu için Kırmızı Aydınlık olarak da bilinirdi. Perinçekçiler beyaz kapaklı bir Aydınlık yayınlıyordu) yayımlandı ve kopuş açık olarak gerçekleşti. 15-16 Haziran işçi hareketinin ardından İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilmişti ve bu kesimin gazetesinin manşeti "Sıkıyönetim Tarafsız Olmalıdır!" şeklindeydi. Kıyamet kopmuştu tabii...

O günlerde hepimiz harıl harıl “Devlet ve İhtilal” okuyorduk.

Bugün de yeni bir kopuşun kaçınılmazlığıyla karşı karşıyayız. Genç olmayan sosyalistlerin önemli bölümü dünyanın ve Türkiye'nin 30 yıl önceki gibi olmadığını kesinlikle anlamıyorlar. Bırakın hareketleri yönlendirmeyi, ne olduğunu bile anlamıyorlar. Bunu Gezi konusunda açık olarak gördük. Gezi'yi anlamadıkları için tekrarlanamayacağını da kavrayamıyorlar ve “Gezi ruhu çağırma senarları” düzenliyorlar.

1960'lı yıllarda olduğu gibi bize geçmiştekinden farklı bir teorik birikim ve pratik gerekiyor. Önce ilki olur, sonra ikincisi denilemez ama ilki belirli bir düzeye ulaşmadan ikincisi olamaz.

Konular daha fazla olmakla birlikte temel olarak dört tanesi sıralanabilir:

Birincisi: reel sosyalizmin dağılıp tarihe karışmasını inandırıcı olarak açıklamak gereklidir. Önceki yazıda da belirttiğim gibi, 1956'da SBKP'nin 20. Kongresinde Kruşçev'in konuşmasıyla revizyonizm iktidara geldi, demek, açıklama değildir.

Bu açıklamayı yapanlar Stalin'i yere göğe sığdıramayanlar üstelik...

Stalin 1953'te ölüyor, üç yıl sonra SSCB'de karşı devrim gerçekleşiyor!

Bu olacak iş midir?

Sosyalist ülkelerin tarihi ve bu ülkelerde 1980'li yılların özellikle ikinci yarısında kapitalizmin ortaya çıkması konusunda fazlasıyla yazdım ama açıklamada boşluk bulunuyor. 1956'de ne oldu, konusunu daha ayrıntılı ortaya koymak gerekir. Önemli değişim olduğu açık olmakla bir-

likte bu değişim “revizyonizmin iktidara gelmesi” değildi. Ne oldu ve neden oldu; bunun daha ayrıntılı açıklanması gerekir.

Ek olarak üzerinde hiç durulmayan Çin Halk Cumhuriyeti’nde Mao’nun ölümünün ardından yaşanan iç karışıklıklar, Deng Xiao Ping’in duruma hakim olması, ardından ülkenin dış sermayeye açılması ve bu yolda hızlanarak devam etmesinin de açıklanması gerekir. Bunu 40 Yıl Sonra TDAS’ta kısaca açıklamıştım ama ayrıntılı yazılması gerekir düşüncesindeyim.

İkincisi: Türkiye’nin durumudur. Türkiye’nin konumu 1990 öncesinden radikal olarak farklıdır. Bunu anlamadan bu ülkede hiçbir şey yapamazsınız. Alt Emperyalist Türkiye kitabında 1990-2000 dönemini anlatmıştım ama bu dönemden hayli farklı sonraki dönemin de anlatılması gerekiyor. Türkiye’nin iç politikası artan oranda dış politikadan ayrı olarak düşünülemiyor. Bu bile ülkenin bölgesel rolünün ne kadar değiştüğünü gösterir.

Üçüncüsü: 68 hareketiyle hesaplaşmamız gerekiyor. Bizim 68’den geriye bazı isimler ve mücadele geleneği kaldı. Bunlar önemlidir ama bizdeki 68 toplumda önemli bir kültürel değişime yol açamadı. Bunu hedeflemedi de...

Dördüncüsü: örgütlenme anlayışı... Her yeni dönem toplumu değiştirmede yeni anlayışlar getirir. Dünyada çok sayıda örnek var, bunları bilmek ve kendimizinkini de kendi gerçekliğimizi unutmadan oluşturmak gerekir. Bunu şu nedenle belirtiyorum: taban demokrasisi bizim gerçekliğimize uymuyor. 35 yıl kadar önce Devrimci Yol Almanya’da bunu birkaç kere denedi, olmadı. ÖDP denemeye çalıştı, yapamadı. Aradaki örnekleri atlıyorum, son olarak HDK-Avrupa deniyor ve sonuç neredeyse yok...

Belirttiğim gibi konular artırılabilir. Bu konularda kolektif üretime ihtiyaç var. Bu konular bir hatta birkaç

kişinin bile çapını aşar.

İnsanların klasik teori tekrarlamalarını gittikçe daha az ciddiye aldıklarını görüyorum ve bu iyi bir gelişmedir. Bakalım arkası nasıl gelir...

4.11.2017

BİZİM KISA TARİHİMİZ

Bizden kastedilen 20. yüzyıl boyunca dünyanın değişik ülkelerinde insanlık için daha iyi bir gelecek amacıyla mücadele etmiş olanlardır. Kısa tarih ise Eric Hobsbawm'ın "Kısa 20. Yüzyıl" olarak adlandırdığı 1917-1991 arasıdır.

Bu tarih sosyalizmin iktidar tarihidir. 1917 Ekim Devrimi'nden SSCB'de 19-23 Ağustos 1991 tarihleri arasında gerçekleşen darbe teşebbüsünün ardından ülkenin parçalanması ve sosyalist bir ülke olarak tarihe karışması arasındaki dönemi kapsar.

Yaşayan sosyalizmin tarihi Çin Halk Cumhuriyeti, Vietnam, Küba, Kuzey Kore'nin varlığı nedeniyle sona ermedi ama yaşanan büyük bir bitişti.

Bu kısa tarih bir dergi yazısının çerçevesi içinde başarı ve başarısızlıklarıyla şöyle anlatılabilir.

1) Sosyalist modernleşme: Tarımda feodalizmin çözülmesi, sanayileşme, kentli nüfusun artması, kadınların çalışmaya başlaması, okur-yazar sayısının yükselmesi gibi değişimler kısaca modernleşme olarak anılır. 20. yüzyıla kadar bunun sadece kapitalizmin gelişmesiyle mümkün olduğu düşünülürdü. SSCB 1925-40 arasındaki dönemde sanayi merkezleri de bulunan yarı feodal bir ülkeden, sanayi ülkesine dönüştü. Bu süreç daha sonra sosyalist modernleşme olarak adlandırılacaktı.

2) Sömürgeciliğin çözülmesi: 20. yüzyılın ortasında insanlığın önemli bir bölümü İngiltere ve Fransa'nın -ek olarak Belçika, Hollanda, Portekiz- sömürgeciliği altında yaşıyordu. 1945-1975 arasında Vietnam'ın kurtuluşu ve

Portekiz’de Karanfil Devrimi sonrası Angola ve Mozambik’in bağımsız olmalarıyla klasik sömürgecilik bitti. Sömürgeciliğe karşı savaşlar bazı ülkelerde –Vietnam ve Cezayir gibi- uzun ve kanlı oldu. Sosyalist sistem bu savaşı bazen doğrudan bazen dolaylı olarak destekledi. Küba devriminin ABD’nin yanbaşıında yaşayabilmesi de SSCB ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti’nin (DAC) büyük katkısıyla gerçekleşti. Angola’da bağımsızlıktan sonra başlayan iç savaşa Küba asker gönderirken, Filistin Sovyet silahlarıyla savaşıyordu. Kalaşnikof özgürlüğün simgesi oldu.

3) 20. yüzyılda ABD’nin yaşadığı ilk büyük şok 1941’de Japonya’nın Pearl Harbor baskını ise, ikincisi de Ekim 1957’de –Ekim Devrimi’nin 40. yılında- ilk insansız uzay aracı Sputnik’in SSCB tarafından uzaya gönderilmesidir. Sosyalist ülkelerin bu hızla giderlerse bilim ve teknikte kapitalist ülkelere yetişip geçeceklerine sosyalizme karşı olanlar bile inanmaya başlamıştı.

1970’li yılların sonlarından başlayarak yaşanan gelişme ise böyle olmadı. Daha ileri bir toplum sayılan sosyalizm emek verimliliğinde de ileride olmalıydı ama bilimsel teknolojik devrimi gerçekleştiremedi ve artan oranda geride kaldı. “Sosyalizmin vitrini” sayılan DAC’de 1989’da üretici güçlerin gelişme düzeyi Batı’daki Almanya’nın yüzde 40’ı kadardı.

20. yüzyılda çok sayıda ülkede kapitalizmi ya da onun uzantısı sömürgeciliği yıkmakta büyük başarı gösteren komünistler, aynı başarıyı kapitalizme alternatif ve yaşayabilecek bir sosyal düzen kurmakta gösteremediler.

4) 20. Dünya komünist hareketi 20. yüzyılın başında ve sonunda iki büyük kırılma yaşadı. Komünistler kitlesel olarak kapitalizm safına geçtiler.

1914’te o sırada sosyal demokrat adını taşıyan ko-

münist partilerinin büyük çoğunluğu Birinci Yeniden Paylaşım Savaşı'nda burjuvazilerini desteklediler. Lenin ve Rosa Luxemburg savaşa ve burjuvazinin desteklenmesine karşı çıkan küçük azınlığı temsil ediyorlardı.

Ekim Devrimi'nden sonra dünya komünist hareketi büyük iç kavgalarla birlikte büyüdü.

1989-1991'de ise reel sosyalist ülkelerin önde gelen kadroları ve çok sayıda komünist partisi üyesi kapitalizmi savunmaya başlayacaktı. Kapitalizmle girilen yarış kaybedilmişti, bu iş bitmişti; böyle düşünülüyordu.

SSCB ile Orta ve Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelere hızla çözülmesi, bunları devlet kapitalizmi ya da sosyal emperyalist olarak görenleri de yalanlayacaktı. Komünist partilerinin politik kararları alan kesimi büyük tasfiye yaşayacak, bazı ülkelerde tasfiye oranı yüzde 60'a varacaktı. Bu ülkelerde zaten varolan burjuvazi dönüşmüyor, yeni oluşuyordu. Kadroları ağırlıkla ekonomi alanında ve gençlik çalışmasında sorumlu olanlardan oluştu.

Çarpıcı bir örnektir: dünyanın en güçlü kadını sayılan Almanya Başbakanı Angela Merkel DAC kökenlidir. Bu ülkede iktidardaki Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin gençlik örgütü olan FDAJ'da sorumluluk taşıyordu.

5) Daha büyük bir soru sorulmazsa ilk açıklama eksik kalır. SSCB'de 74, Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinde 44 yıl reel sosyalist düzende yaşayan halktan önemli bir tepki gelmedi. Mevcut düzeni savunan çok azdı. On binlerce insan iktidardaki partilere karşı gösteri yaptı. Bazı olaylar oldu ama ordu ve polis halka saldırması söz konusu olmadı.

9 Ekim 1989'da çok sayıda parti üyesinin de katıldığı Leipzig'deki büyük gösterinin zor kullanılarak dağıtılmasına parti sekreteri Honecker ve bir bölüm politik büro üyesi tarafından karar verilmiş ancak diğer üyeler kararın

uygulanmasını engellemiştir.

1981 yılında Polonya'da General Jaruzelski, Dayanışma Sendikası'nın gelişmesini durdurmak için sıkıyönetim ilan etmişti. Bir de Ağustos 1991'de SSCB'de kısa süren bir darbe teşebbüsü sayılmazsa, sosyalist ülkelerde ordunun darbe yapmak ve polisle birlikte halka saldırmak geleneği yoktur.

Dünya Dayanışma Sendikası gibi ilginç bir işçi hareketini de gördü. Polonya'da militan liman işçileri iyi örgütlüydü. Muhafız köylüleri ve aydınları da çevrelerinde toplamışlar, işçi sınıfı militanlığının yeni bir örneğini sergiliyorlardı. Klasik örneklerden tek farkları, sosyalizmi değil kapitalizmi savunmalarıydı.

6) Büyük soru şudur: 1991'den sonra 25 yıl geçti. Bugün Rusya Federasyonu, Çek Cumhuriyeti ve Almanya dışındaki hiçbir eski sosyalist ülkede kayda değer bir sol örgütlenme yoktur.

Rusya Federasyonu'nda birkaç komünist partisi bulunuyor. Çek Cumhuriyeti'ndeki komünist partisinin önemli kitle desteği vardır. Almanya'da ise taraftarlarının önemli bölümü eski DAC bölgesinde bulunan Sol Parti yüzde 10 civarında oy almaktadır.

Macaristan, Slovakya, Polonya, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna ve Beyaz Rusya'da farklı isimler altında örgütlenmiş sol partiler yok değildir ama kayda değer güçleri yoktur.

Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan'daki durumdan hiç söz etmesek daha iyi olur.

44-74 yıl yaşanan reel sosyalizmden sonra sonuç bu olmaması gerekirdi.

Yöneticiler kapitalizme geçti ve taban da fazla zor-

lanmadan aynısını yapacaktı.

Böyle bir gelişme ancak yaşanan düzenin ya da reel sosyalizmin geçilen düzenle ya da kapitalizmle önemli ortaklıklarının bulunmasıyla mümkündür.

1945 sonrasında sosyalizm de kapitalizm de tüketim toplumunu amaçlıyordu.

Sosyalizmde üretim araçlarında özel mülkiyet yoktu ve bölüşüm çok daha adildi ama sonuçta her iki düzen de daha iyi ve daha fazla tüketimi hedefliyordu.

Kapitalizmde eksik tüketim sorunu vardı. Piyasa mal doluydu ama bunları tüketebilecek yeterli alım gücü yoktu.

Sosyalist ekonomilerde ise eksik üretim sorunu vardı. Kitlenin alım gücü vardı ama piyasada buna yetecek derecede mal ve hizmet yoktu. Bu nedenle reel sosyalist ülkelerdeki tasarruf oranı çok yüksektir.

Kapitalizm tüketim toplumunda daha iyiydi, en azından ümit veriyordu. Alınabilecek yeterli mal ve hizmet yoksa alım gücüne sahip olmanın değeri de azalıyordu.

7) Sosyalizm, kapitalizmin üretim araçlarında özel mülkiyetin kaldırılmış biçimi değildir. Sosyalizm ayrı bir uygarlık anlayışına sahip olmalıdır ve bu anlayış sürekli geliştirilerek güncellenmelidir.

20. yüzyılın ilk yarısında iki sistem arasındaki farklılık çok fazlaydı, ikinci yarısında ise tüketim toplumu çerçevesinde azaldı. Sosyalizm üretici güçleri geliştirme yarışında öne geçebilseydi, sonuç farklı olabilirdi.

20. yüzyıldaki kısa tarihimiz bildiğimiz ama unuttuğumuz bir konuyu hatırlattı: dünyada yalnız değiliz. Sosyalizm güçlü bir kapitalizmle birlikte yaşıyor ve bundan

sonra da böyle olacak. Sosyalizmin yasaları ve gelişme çizgisi bu durum dikkate alınarak değerlendirilmek zorundadır.

Üretici güçlerde gelişme –sosyalist eğitimle birlikte gerçekleşse bile- aynı oranda kültürde de gelişme anlamına gelmez. Gariptir ama gerçektir, buna ilk dikkat çeken Che Guevara idi. “Şartlar değişince insanlar da değişir, ama buradan insanların da aynı oranda değişeceği sonucu çıkmaz.”

Che yaygın gönüllü çalışmayla sosyalist sosyalizasyonun derinleştirilebileceğini ve yeni insanın ortaya çıkmasının sağlanabileceğini düşünüyordu. Yöneldiği uygulamalar kısa sürdü, başarılı olamadı.

Reel sosyalizmin başarısızlığının sonuçlarından bir tanesi de yeni insanın oluşmamasıdır.

Nasıl olabilirdi?

Cevabı Che de bulamadı ama 1960’lı yıllarda çözüldü sanılan sorunun çözülmediğini görmüş ve soruyu doğru sormuştu.

28.8.2016

BİZİM TARİHİMİZ

Değişik insanlarla konuşuyorsunuz, haber alıyorsunuz, geçmişe ilişkin yeni şeyler öğreniyorsunuz ve kafanızdaki acaba sorusu yerini kesinliğe bırakıyor. İnsanların tarihimizi doğru dürüst bilmeye ihtiyacı bulunuyor. Önceden de belirttiğim gibi tarih, kronoloji değildir. Olayları zaman sırasıyla aktarmak tarih değildir. Tarih öncelikle içinde gerçekleştiği ortamın bilinmesini gerekli kılar. Ek olarak, tarihiniz başka yapıların tarihiyle yakından ilişkilidir. Mesela HDÖ ve Acilciler tarihi ile Devrimci Yol tarihi birçok alanda iç içedir. Devrimci Yol'un kendi tarihleriyle ilgili kitaplarında da bunu görebilirsiniz. 35-40 yıl öncesini anlatırken mutlaka bu yapıdan söz etmek ihtiyacı duyuyorlar. Genellikle olumsuz belirlemeler yapıyorlar ama bunu normal karşılamak gerekir. Bizim tarihimiz onların tarihini fena halde etkilemiş, onların tarihinin bizi etkilediği gibi...

Bu tarihlerin önemli kesişme noktaları vardır.

Bu tarih anlayışı ülkemiz tarihçilerin çoğuna yabancıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi en çok savaştığı ülke olan Çarlık Rusyası tarihiyle birlikte anlatılmalıdır ama yapılmaz. Keza Osmanlı tarihi uzun bir dönem Yunanlıların, Bulgarların, Romenlerin, Sırpların ve Arapların tarihiyle iç içedir. Mesela 1389'daki I. Kosova savaşı Sırbistan'da Osmanlıya Avrupa kapılarını açan büyük bir felaket olarak halen anılır.

Başka örnekler de var ama bunlara girmeyeyim. Önemli olan bizim tarihimizin teorik olarak daha yakın olduğumuz MLSPB, Eylem Birliği gibi grupların tarihiyle değil, Devrimci Yol'un tarihiyle olan yakın bağlantısıdır. Arada bir gördüğüm bazı eski DY'cuların bana nefretle

bakmasını iyi anlıyorum. Hoşuma bile gidiyor diyebilirim. Unutulmamak güzel şey ne de olsa!

Görüşebildiğim değişik insanların kafasında ciddi sorun oluşturan konulardan beri tanesi 1979 ayrılığı ya da Acilciler-HDÖ ayrılığıdır. Rastlantıya bakın ki bu yıl da 40. yıldönümü oluyor. Bunun anlatılması gerek... Bu ayrılığın bütün ayrıntılarını tabii ki bilemem ama sadece hapishaneler değil önemli hapishane dışı bileşenleri de vardır.

1982'de benim ayrılmamla ilgili söylenebilecek bir şey kalmadı; on yıl önce pek bilinmiyordu, şimdi fazlasıyla bilinir oldu.

Kitapla ilgili henüz ayrıntılı plan yapmadım ama değişik isimlerdeki örneklerinden epeyce farklı olacağı konusunda emin olabilirsiniz. İçinde bulunulan ortamlar tarih her zaman yakından ilgilidir. Tarihin yorumu son- dan başa doğrudur. Geçmişte neler olduğu değişmez ama olanların birbiriyle bağlantısı ve yorumu sürekli değişir ve hareket çizgisi de son- dan başa doğrudur.

Bu tarih anlayışı benim buluşum değil, bizde pek bulunmuyor ama dünyada çok sayıda örneği var.

Başka bir konuda yıllardan beri yazıyorum ama yapa- nın bulunmuyor: sosyalist ülkelerin tarihi son- dan başa doğru değerlendirilmelidir. Reel sosyalizmden son- da ortaya çıkan kapitalist toplumların özellikleri, bu toplum- ları birçok yönden aydınlatır. Kendisini marksist olarak gören ama yöntemden haberi olmayan insanlar ise ter- sini yaparlar. Marx toplumların incelenmesine en gelişi- miş örnekten, İngiltere'den başladı; ilkel toplumdan ya da kölecilikten ya da feodal toplumdan başlamadı. Son- dan başlayıp geriye gitti.

Her yeni toplum içinden çıktığı önceki toplumun birçok özelliğini bünyesinde taşıyorsa, ki böyledir, reel sosyalizm sonrası kapitalist toplumların incelenmesi size

önceki toplum hakkında önemli bilgiler verir.

Örnek olarak Bulgaristan'da reel sosyalizmin tarihe karışmasından, Bulgaristan Komünist Partisi'nin adını değiştirip Sosyalist Parti olmasından 10-15 yıl kadar sonra ülke iki büyük mafya grubu arasında bölünmüş durumdaydı. Bu iki grubun liderleri de sosyalist dönemin iki başbakanıydı.

Bu gelişme son 10-15 yılda mı ortaya çıktı yoksa daha önce önemli kökleri bulunuyor muydu?

Tabii ki bulunuyordu...

2005 yılında politik bilim-sosyolojiyi bitirirken diploma tezimin konusu buydu: Bulgaristan'da sosyalizmden kapitalizme geçiş.

Diğer reel sosyalist ülkelerin tarihini bu kadar ayrıntılı bilmiyorum ama çok farklı olduğunu sanmıyorum. Zaten genelde ana çizgileri bilmek yeterlidir, her ülkenin ayrıntılı tarihini öğrenmeniz gerekmez. Bu ana çizgiler de her yerde aynıdır.

Bulgaristan Komünist Partisi tarihinde burjuvazinin partiden nasıl çıktığını, devleti soyarak nasıl hızla zenginleştiğini isim isim açıklayabilirsiniz. Bütün ülkeler için aynısını yapmak gerekmez.

Tarih önemlidir ve onu kronolojiye indirgememek gerekir.

1 Şubat 2019

BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN GENİŞLEMESİ ÇAĞRISI

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi beş daimi ve on geçici üyeden oluşuyor. Daimi üyeler ABD, İngiltere, Fransa, Çin ve Rusya'dır. Bu üyelerin BM'nin aldığı kararları veto etme hakkı vardır ya da bunların istemediği bir karar uygulanmaz. Geçici on üye ise dönüşümlü olarak iki yılda bir seçilir. Önemli işlevleri yoktur.

BM'in kuruluşunun 75. yılında bir konuşma yapan Almanya Başbakanı Angela Merkel, ülkesinin genişletilmiş Güvenlik Konseyi'nde görev alabileceğini belirtti. Başka bir deyişle Almanya BM Güvenlik Konseyi'nin yeni üyesi olmaya adaydır.

Güvenlik Konseyi üyeleri –yazılı kural olmasa bile- dünya çapındaki etkinlikleri temelinde belirlenir. Eski güçler dengesi değişmiştir, Almanya çok kutuplu dünyanın en önemli yükselen gücüdür ve buna uygun olarak yerini istemektedir.

Hatırlanacak olursa bir süre önce Erdoğan da “dünya beşten büyüktür” diyerek Güvenlik Konseyi'nin yapısının değiştirilmesini istemişti.

Ne zaman olur bilinmez ama Güvenlik Konseyi'nin yapısı yeni güçler dengesine uygun olarak değişmek zorundadır. Almanya en güçlü yeni daimi üye adayıdır.

Arkasından Hindistan ve Brezilya gelmektedir. Bu iki ülke de geniş bir alanda bölgesel güç durumundadır. Bunların ardından ise Güney Afrika ile Türkiye sıradadır.

Avrupa Birliği bünyesinde en güçlü ülke açık farkla Almanya'dır. Diyelim 30 yıl önce durum böyle değildi ve Fransa daha öndeydi ama güçler dengesi değişmiştir. Almanya dünyanın neredeyse her tarafında vardır ve bunu askeri olmak-

tan çok ekonomik gücüyle gerçekleştirmektedir.

Dünyanın ikinci kalabalık ülkesi olan Hindistan önemli bir ekonomik güç olmasının yanı sıra dünya ticaretinin önemli bölümünün geçtiği Hint Okyanusu'na hakim konumdadır. Bu ülkede eşitsizlik ve yoksulluk ileri derecededir, o kadar ki Türkiye bu ülkenin yanında “sosyal devlet” bile sayılabilir.

Hindistan örneği büyük bir güç olmak ile nüfusun çoğunluğunun refah düzeyi arasında bağlantı bulunmadığını göstermektedir. Bu ülkede nüfusun yarıdan fazlası halen kırsal alanda yaşamaktadır.

Güney Afrika ise kıtanın değişik ülkelerine sermaye ihracının yanı sıra özellikle Sahra güneyindeki Afrika'da ülkeler arasındaki her anlaşmazlığa değişik oranda müdahale etmektedir.

Hatırlanacak olursa ırkçı rejim döneminde de Güney Afrika kıta düzeyinde etkindi. Mesela Angola'daki iç savaşa asker göndererek ve ABD yanlısı UNITA'yı destekleyerek müdahale etmişti.

SSCB yanlısı MPLA ise Küba askerleri tarafından desteklenmişti.

Türkiye şimdiki durumda geri sıralardaki bir aday durumundadır ama adaydır. Bölgesel gücünü artırabildiği oranda kendini daha fazla dayatacaktır ve açık olarak buna oynamaktadır.

Türkiye şu anda dünyanın en yayılcı ülkesidir ve pek dikkat çekmeyen bir konu olmakla birlikte Akdeniz'in dışına da oynamaktadır.

Gelecek yıl bir uçak gemisinin donanmaya katılacağı açıklandı. Akdeniz için uçak gemisi fazladır. Türkiye'nin 2018'den beri Somali'de Hint Okyanusu'na bakan bir üssü vardır, ek olarak da Kızıldeniz'de Sudan'a ait bir adadaki li-

manı (Sawakin) 99 yıllığına kiralamıştır.

Kara ordusu özellikle gerilla savaşında tecrübeli profesyonel askerlerden kurulu olmasının yanı sıra silahlı insansız hava aracı konusunda dünya çapında bir düzeye ulaştığı kabul edilmektedir. Bu araçla yapılan nokta operasyonları konusunda ABD, İsrail ve Türkiye birlikte sayılmaktadır.

Bu konuda daha geniş bilgi için geçen yıl yayınlanan **Küresel İç Savaş ve Türkiye** kitabına bakabilirsiniz.

İrkçılık, yabancı düşmanlığı, saldırganlık, büyük gelir eşitsizliği, ağır ekonomik sorunları Hindistan ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde fazlasıyla bulabilirsiniz.

Mesela Hindistan'da komşu Pakistan'dan göç etmek zorunda kalanlar -Müslüman olmamaları şartıyla- vatandaşlığa alınmaktadır. Hindistan'da Müslümanlık ikinci dindir, bu karara karşı yapılan gösterilerde yüzün üzerinde insan ölmüştür ve İslam dünyasının lideri olduğunu iddia eden Türkiye'den ses çıkmamıştır.

Çin gibi Hindistan ile de takışmak kolay değil tabii...

Çin'de Uygurlar'a yapılan baskılara karşı sessiz kalındığı gibi...

Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin bir başka ortak özelliği ise tamamının nükleer güç olmasıdır. En güçlü aday ülke olarak Almanya nükleer güç değildir ve olmaya niyeti de yoktur. Ülkede güçlü sayılabilecek bir barış hareketi vardır ve böyle bir yönelim büyük itirazla karşılaşır.

Hindistan ise nükleer güç durumundadır.

Sınırm önümüzdeki birkaç yılda Güvenlik Konseyi'nin üyelerinin artırılması yönünde gelişme olacaktır.

23.9.2020

BOB DYLAN VE NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Nobel Edebiyat Ödülü ilk kez bir şarkı sözü yazarı şair ve şarkıcıya verildi. Bob Dylan'ı 1960'lı yılların sonundan beri severim. O'nun Joan Baez ile birlikte söylediği şarkılar, özellikle Blowing in the wind'i özellikle hatırlıyorum. Sonraki yıllarda da her zaman dinledim.

Bob Dylan'ın büyükannesi Kars'ın Kağızman ilçesindenmiş. Bizimkiler henüz fark etmemişler demek ki, yoksa hemen kendilerine yontarlardı.

Yontsalar ne olacak gerçi, adamın yetişmesiyle Türkiye'nin herhangi bir ilgisi bulunmuyor. Kazara burada kalacak olsaydı bir şey olamazdı.

68'in şarkıcıları denilince akla Dylan ve Baez gelir. Bu bakımdan Dylan'a verilen ödül aslında 68'e ait bir ödüldür. Amerikan protest müziği aracılığıyla 68'e giden bir ödül...

O yılların şarkılarında söz ön müzik arka plandadır. Müzik basittir ve önemli olan sözdür, iletilen mesajdır. Sahnede şov yoktur, şarkıcı sadece çalar ve söyler.

Neden 68'de bu kadar çok dinlenmiştir sorusunun cevabını şarkı sözlerinde bulabilmek için aramanız gerekir. Soru sorar; o dönemde sormak, farklı bir dünya istemenin dolaylı tarzıdır.

“Bir insanın insan olabilmesi için ne kadar yaşaması gerekir?”

“Bazı insanların özgür olabilmesi için ne kadar yaşaması gerekir?”

“Çok insanın öldüğünü anlamak için ne kadar ölünmesi gerekir?”

1968 olarak bilinen dönem tarihte ilk küresel eylemlilik olarak da bilinir. Bir ülkenin ötekini yakından etkilediği, çok sayıda ülkede insanların ve özellikle de gençlerin ayağa kalktıkları bir dönem...

1968 aynı zamanda yeni sosyal hareketlerin başlangıç tarihi de sayılır. Bilinçli işçilerin ve komünistlerin anlamaz gözlerle “ne oluyor” diye sordukları bir dönem...

Her ülkenin kendi 68'i vardır.

Vietnam savaşı her ülkede ortak payda değildir.

Mesela sosyalist ülkelerin de 68'i vardır (Çekoslovakya, Yugoslavya, Polonya) ve burada Vietnam savaşı Batı'daki gibi ön planda değildir.

Che Guevara dünyanın büyük bölümünde 68'in sembol ismiyken, sosyalist ülkelerde aynı durum görülmez.

Konumuz 68 olmadığı için Türkiye 68'inin zayıf 68 olduğunu belirtmekle yetineceğim.

Bu hareket değişik ülkelerde önemli kültürel değişiklikler gerçekleştirdi ya da bunların yolunu açtı.

Sosyalist ülkeler için 60'lı yıllar ve 68 çizgilerini değiştirmeleri, farklı bir sosyalizme yönelmeleri için son fırsattı, denilir.

Türkiye 68'i devlete savaş ilan edilebileceğini gösterdi ve bu örnek sonraki yıllara miras kaldı.

Kültürel değişim olarak bakıldığında ise Almanya 68'i ön plandadır.

Bu ülkede halkın nazi geçmişle hesaplaşmaya yönelmesinin yolu 68'de açıldı.

Nazizm, tıpkı faşizm gibi güçlü bir kültürel temel üzerinde yükselir. Sadece tekelci burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle faşizme karşı başarı kazanılmaz. Bunu Demokratik Almanya Cumhuriyeti örneğinde görmek mümkündür.

O kültürle hesaplaşılması gerekir ve bu da ancak 68'den sonra Batı Almanya'da olabilmektedir.

Otoriter aile ve eğitim sistemine dokunmadan bu kültürlü başarılı mücadele verilemezdi.

Bir ara zaman olsa da Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde ırkçılık üzerine yazılmış makale ve kitapları toparlayıp buradan bir kitap çıkarabilsem...

İktidar komünistlerde, işçi sınıfı ve müttefiklerinde; tekellilik tasfiye edilmiş, ırkçılık yasak, ülke sosyalist, sosyalist eğitim de var ama ırkçı kafa durabiliyor.

Bugünkü Almanya'da nazi örgütlerin en güçlü oldukları yerlerin eski DAC bölgesinde bulunması rastlantı değildir.

1992 yılında, Berlin Duvarı'nın yıkılmasından üç yıl sonra Rostock-Lichtenhagen'da Naziler bir mülteci yurduna saldırır, yangın çıkarır.

Önemli olan bu değil; kasaba halkının Nazileri destekleyen sloganlar atmasıdır.

Bu insanlar dışarıdan gelmemişti, 40 yıl sosyalist bir rejim altında yaşamışlardı. Ya da gençler için daha az diyelim...

Bunu ilk açıkladığım zaman Sovyetçi arkadaşlar hop oturup hop kalkmışlardı (1990'ların sonlarıydı) ama karşı da çıkamıyorlardı. Kafalarındaki dünya yıkılıyordu ve buna itiraz ediyorlardı ama olan da buydu.

Eskiden aynı çerçevede bulunduğumuz için fazla bir şey de diyemiyorlardı ama alışmaları için yılların geçmesi gerekti.

Bob Dylan 20. yüzyılın ikinci yarısının en önemli küresel olayı 68'in şarkıcısıdır.

Ödül almasına sevindim...

BOLŞEVİK DEVRİMİ: 20 YIL ÖNCE VE SONRA

E.H. Carr'ın **Bolşevik Devrimi** adlı üç ciltlik kitabını yaklaşık 20 yıl önce İngilizcesinden okumuştum. Sonraki yıllarda Türkçe olarak da yayınlanmış, yeniden okumaya başladım ve iki cildi bitirdim.

Yirmi yıldan fazla zamandır reel sosyalizmin çözümlere tarihe karışması üzerinde çalıştığınızda aynı kitabın sonraki okumasında dikkatinizi çekenler de farklı oluyor.

Rus devriminin doğru yorumlanması 20. yüzyıl sosyalizminin anlaşılmasında belirleyici önemdedir. Bu devrimin gerçekleri ile efsaneleri arasında ayırım yapılması gerekir. Efsaneleri üretenler de bu devrimin kadrolarıdır. Teoriye göre olması gerekeni, gerçekte olanın yerine koymuşlardır.

Reel sosyalizm, marksist sosyalizm değildir; Lenin zamanında da değildi. Sorun bunun açıkça belirtilmesi ve teoride buna göre değişiklik yapılması yerine, zaman içinde gerçek olan ile olması gerektiği düşünülenin garip bir karışımı ortaya çıkmış ve bu da halen süren teorik kargaşanın önemli nedenlerinden birisi olmuştur.

20. yüzyılın bütün sosyalist devrimlerinde köylülerin ya da küçük üreticiliğin belirleyici rolü vardır ve aynı Rus devrimi için de geçerlidir.

Geleceğe Dönüş kitabında Ekim devriminin işçilerle yoksul köylüler arasındaki ittifakla değil, işçilerle köylüler temelinde gerçekleştiğini belirtmiştim. Petograd'da işçilerle askerlerin gerçekleştirdiği devrim, Rusya yarı feodal bir ülke olduğu için gerçekte işçilerle asker elbisesi içindeki köylülerin devrimiydi.

Bolşevik Devrimi'nin ikinci kitabında konuyla ilgili ayrıntılı bilgi bulunuyor. Üç ciltlik kitabın önemli bölümü devrim sonrasını inceliyor ve devrim öncesindeki Leninizmin nasıl değişmek zorunda kaldığını görebiliyorsunuz. Buradaki önemli eksik, bu değişimin teoriye yansıtılmamasıdır.

Lenin birkaç kere küçük ve orta köylünün desteği olmadan sosyalizmin kurulamayacağını belirtiyor.

Yıl 1919 ve iç savaş nedeniyle ekonomik sorunlar iyice ağırlaşmış. İşçi sınıfı şehirde işsiz kalmaktansa köye dönmeyi tercih ediyor.

“Sanayi işçileri kitlesinin büyük bir kısmının kırsal kesimle bağlarını nadiren koparmış olan ve bazı durumlarda, hasat zamanları genellikle oraya dönen eski köylülerden meydana geldiği Rusya’da, şehirlerde ya da fabrikalarda patlak veren bir kriz –açlık, işsizlik, işlerin durması- kelimenin Batı’daki anlamıyla proletaryada bir işsizlik sorunu yaratmıyor, şehirlerdeki sanayi işçilerinin akın akın göç ederek köy hayatına dönmelerine yol açıyordu.” S. 180)

Yarı feodal bir ülkede Petograd’da sanayi ne kadar gelişmiş olursa olsun bu durum doğaldır. Rus işçi sınıfının en militan kesimi bile büyük oranda köylülükten kopmamıştır. Başka bir deyişle işçi sınıfının devrimde köylülüğü peşinden sürüklemesi tespiti havada kalmaktadır. Rusya’da işçi sınıfı köylülükten kurtulmamıştır ya da geldiği köyle bağlantısı kopmamıştır.

Ocak 1919’da toplanan ikinci Tüm Rusya İşçi Sendikaları Kongresi’nde Rudzutak şu saptamayı yapıyor:

“Sanayi merkezlerinin büyük bir kısmında fabrikalarda üretimin gerilemesinden dolayı işçilerin köylü kitlesiyle bütünleşmekte olduğunu görmekteyiz ve biz işçi nüfus yerine yarı köylü, hatta bazen tamamen köylü bir

nüfusa sahip olmaktadır.”

Devrimden yaklaşık 1,5 yıl sonra durum böyleyse, buradan açık olarak Rus devriminde köylülerin büyük rol oynadığı sonucu çıkar.

Asker elbisesi içindeki köylülere benzeterek, işçilerin de aynı oranda olmasa bile işçi elbisesi içindeki köylüler olduğunu söylemek mümkündür.

Önceki yazılarda da birkaç kere belirtmiştim: sosyalist devrimden sonra proletarya diktatörlüğü kurulduğu söyleniyor ama proletaryanın nüfusun onda biri bile olmadığı bir ülkede bu diktatörlük nasıl kuruluyor? Rusya’da esasen zayıf olan işçi sınıfının yanı köylü olduğu gerçeğini de eklersek, sosyalist devrimden sonra ülkede kurulanın işçi-küçük üretici diktatörlüğünü olduğunu söylemek mümkündür. Ancak hızlı sanayileşme hamlesinden sonra ya da aradan en az 20 yıl geçtikten sonra ülkede proletarya diktatörlüğünden söz edilebilir.

Benzer durum sonraki sosyalist devrimlerde de geçerlidir. Mesela Bulgaristan’da devrimden sonra teorik olarak proletarya diktatörlüğü kurulmuştur ama ülkede proletarya çok azdır ve var olan da köylülükten tümüyle kopmamıştır. Yıllarca bu ülkedeki işçiler hasat zamanında köylerine gitmişlerdir.

Bir sınıfın konumu teoriye uyması için bu kadar abartıldı, olan yerine teoriye göre olması gereken konuldu. Adından da reel sosyalizme son veren de bu sınıftı. 45 ya da 74 yıldır iktidarda olan sosyalizme karşı büyük gösteriler yapanlar işçilerdi, sosyalizm sonrasındaki kapitalizme karşı önemli bir direniş sergilemeyenler de onlardı.

Çin’de de durum aynıdır.

Polonya’da militan liman işçilerinin önderlik ve örgütlenme yeteneği dikkat çekicidir. Çok zor anlaşılan ise bu

işçilerin sosyalizmi değil kapitalizmi istemeleriydi. İşçiler sosyalizmin iyileştirilmesini değil, kapitalizmi istiyorlardı. Çok kişi bunu bir türlü kabul edemiyor ama gerçek böyledir.

Küçük üreticilik sosyalist devrimde büyük rol oynar ve sosyalist iktidarda da temsil edilir. Başka türlü söylenmesi ya da yazılması bu gerçeği değiştirmiyor.

Çin ve Vietnam devrimlerinde işçi görmek zordur, Küba devriminde ise –burası kapitalist bir ülke olmasına rağmen- işçilerin rolü ön planda değildir. Eğer Rus devriminden başlayarak küçük üreticiliğin sosyalist devrimdeki önemli rolünü görebilirse, konuyu anlamak daha kolay olur.

16 Mayıs 2020

BÖLÜNME KORKUSU

Sık tekrarlanan bir olaydır: Kız evden kaçar. Babası çok kızar. Saatlerce kıza küfreder. Sonra biraz sakinleşince aklı başına gelir, “Bu kız neden kaçtı?..” diye sorar. Beklenmedik ya da aslında beklenmesi gereken ama değişik nedenlerle önceden görülemeyen bir olay karşısında önce feveran etmek, aklına geleni söylemek, daha sonra mantıklı sorular sormaya başlamak, toplumsal özelliklerimizden bir tanesidir. Kürtlerin anadil ve özerklik talepleri karşısında siyaset erbabının tepkisini de buna benzetiyorum, öfkeyle ağızlarına ne gelirse söylüyorlar. Sakinleşmeleri ve daha mantıklı düşünmeleri zaman alacak gibi görünüyor.

Tartışmıyorlar ve sadece “olmaz ve olamaz” diyorlar. Bu ilk aşamadır, feverani tepki aşamasıdır. Nedeni ne olursa olsun feverani tepkiler insanların ve insan topluluklarının bilinçaltı hakkında da bilgi verir. Bilinçaltı, sosyal olaylarda tahmin edilenin ötesinde öneme sahiptir. Sadece tek tek kişilerin değil, grupların ve halkların da bilinçaltı vardır. Bilinçaltının ortaya çıkarılması, tahmin edilebileceği gibi oldukça zordur. Tek kişilerin durumunda bir psikolog ile uzun konuşmalar gereklidir. Sayı büyüdükçe bunu yapamayacağınıza göre başka yöntem düşünmeniz gerekir.

Bir filmdeki, bir konuşmadaki, bir davranış dizisindeki bilinçaltı nasıl ortaya çıkarılabilir? Burada psikoloji değil, sosyoloji ile psikolojiyi birleştiren sosyal psikoloji önem kazanır. Bilinçaltının izini rasyonel olmayanda, normal çizgiden açıklanamayacak şekilde sapanda aramak gerekir. Adorno'nun bu saptamasının ardından bilinçaltına ulaşmanın yöntemi üzerinde çalışılır. Başka

bir Alman bilim adamı, Lorenzer, bu konuda Tiefenhermeneutik (kelime çevirisi yaparsanız, derin hermenoytik) yöntemini geliştirir ve bu yöntemi kültür analizine uygular. Bir kültürün bilinçaltının aranmasının önemi Freud'un bu konudaki saptamalarına kadar uzanır.

Yazının konusu olmadığı için kısa geçiyorum ve sadece sol insanların konuyu öğrenmesinde büyük fayda olduğunu belirtmekle yetiniyorum. Önlerinde, Marksizm dahil büyük sosyal teorilerin açıklamalarının ötesine geçen büyük bir alan açılacaktır.

Kürtlerle ilgili değişik konular gündeme geldiğinde ortaya çıkan tepkilerin ortak noktası, bölünme korkusudur. "Bu olursa bölünürüz, böyle giderse bölünürüz" belirlemesini sık sık duyarız. Nedir bu? Politikacıların, köşe yazarlarının ve genel olarak bir halkın bölünmekten bu kadar çekinmesinin nedeni nedir?

Bunu sadece resmi propagandaya ve sürekli tekrarlarla adeta beyin yıkayan eğitime bağlamak doğru olmaz. Propaganda önemlidir, ama ancak yöneldiği kitledeki paralel özelliklerle birleşebildiğinde büyük güç kazanır.

Burada kısaca Adorno'nun Alman faşizmine yönelik çözümlemesine dönmek gerekir. Oldukça gelişmiş kişilerden oluşan bir kadroya sahip olan Naziler, değişik alanlarda ilklerin adımlarını attılar. Propaganda Bakanı Göbbels, o güne kadar bilinmeyen propaganda teknikleri kullandı. Naziler etkin Yahudi fişlemesi için bilgi arşivlemesinin geliştirilmesinde önemli adımlar attılar.

Adorno konuya öteki tarafından bakar: Naziler yeni propaganda teknikleri kullandılar ama onların yöneldiği Alman halkının önemli bir bölümü de bu propagandayı içselleştirmeye hazırdı. Bir halk bu duruma nasıl geldi? Sorulması gereken soru budur.

Propagandayı içselleştirmeye hazır bir kitle yoksa,

ne kadar yoğun olursa olsun, propagandanın etkisi sınırlı kalır. Türkler geçtiğimiz yüzyılda büyük bir imparatorluk kaybettiler ve bunun travmasını içlerine gömdüler. Yapabilecekleri başka bir şey de yoktu. Her fırsatta imparatorluğu hatırladılar ve yenisini kurma isteklerini sürekli ifade ettiler. Ortadoğu ve daha az oranda Balkan ülkelerini ziyaret eden bakanların sık sık, “Bu ülkelerin bize ihtiyacı var. Osmanlı zamanında çatışmasız birlikte yaşıyorlardı” demelerinin nedeni budur.

Anadolu, Türkler için “elde kalmış son toprak”tır, bu nedenle de bölünme ihtimalinden bile çekinirler. “Bölünürsek bölünürüz. Bizim yeterli potansiyelimiz var, yolumuza devam ederiz. Sonuçta bir ülkenin gücü toprak büyüklüğüyle ölçülmez” diye düşünemezler.

Sevr Antlaşması, biliyorsunuz, Anadolu’nun bölünmesini esas alan bir antlaşmaydı ve yerli yersiz her fırsatta “Sevr hortluyor” denilmesinin nedeni de bölünme korkusunda yatmaktadır.

Değişik köşe yazarları, “Kürtler taleplerinde acele ediyorlar. Türklerin hassasiyetlerini dikkate almıyorlar” derken, belki de farkında olmadan işaret ettikleri, bölünme korkusudur. Sorun, Kürtlerin haklarının yasal güvence altına alınarak tanınmasıyla sınırlı olsaydı, bu kadar büyümezdi. Tek halktan oluşan ülke çok azdır ve hemen her ülke de tarihinde bu tür sorunları yaşamış ve çözmüştür.

Bizde ise durum farklıdır. Kürtlerin haklarının tanınması, doğal hak taleplerine fevran edilmeden yaklaşılabilmesi için, ülkenin son yüz yıllık tarihinin yeniden değerlendirilmesi gerekiyor. “Bölünmeyiz, merak etmeyin. Çok dilli olma nedeniyle hangi ülke bölünmüş” söyleminin yararlı olacağını düşünmüyorum. Böylesine büyük korku için gerekçe her zaman bulunabilir.

20 yıl önce “Kürt vardır, Kürtçe vardır” demek bölünmeye götürebilirdi. Ardından “Kürtçe yayın serbest olursa bölünme olur” gerekçesi geldi. Bu gerekçeler sayısız örneklerle kendilerini çoğaltabilirler.

Türklerin kendi tarihleriyle yüzleşmeden bu korkudan uzaklaşmaları mümkün değil ve bu da zaman alacaktır. Kötü olan, kendini sol olarak gören ve iyi eğitim görmüş Türklerin durumudur.

Hatırlayacaksınız, solun bir dönem önde gelen isimlerinden olan Mümtaz Soysal, “Irak’taki Türkmenlerle Türkiye’deki Kürtlerin değiştirilmesini” istemişti. Aklı başında ve iyi eğitim görmüş bir insan nasıl böyle bir talepte bulunur? Tek açıklaması, bilinçaltına sinmiş olan korkudur.

12 Eylül darbesine kadar solun aydın ve entelektüelleri bu ülkenin kültür yaşamına egemendiler. Şimdi neredeyse esameleri okunmaz oldu. Bu insanların sayılarının azalmasının ötesinde kalitesi de önemli oranda düştü. Bu durum şu nedenle önemlidir: korku mantık bırakmaz ve değişik çılgınlıkları da kolayca gündeme getirebilir. Bu çılgınlıkların teorik temelinin hazırlanmasında iyi eğitim görmüşlerin önemli rolü vardır. Tıpkı, Nazi Almanya’sında olduğu gibi.

Bu duruma isyan etmek, bunları suçlamak insanı ferahlatabilir, ama çözüm değildir. Geleceğin sürekli değişkenliğini hiç unutmadan sakin olmak, karşı tarafı dikkatle gözlemeyi unutmadan akıllıca ilerlemekten başka yol görünmüyor.

29 Aralık 2010

BÖLÜNME SENDROMU

Önceki yıllarda “Sevr sendromu” vardı. Sürekli olarak Batılı ülkelerin Lozan Antlaşması’nı hazmedemediklerinden ve Sevr’i yeniden hayata geçirmek istediklerinden söz edilirdi. Daha sonra bunun yerini daha genel bir belirleme, bölünme sözcüğü aldı.

Emperyalizm bizi bölmek istiyor, bu amaçla ayrılıkçı akımları kışkırtıyordu. Türk ulusalcılarının gözde tezi olan “bizi bölmek istiyorlar”, özellikle Kürt halkının mücadelesi konusunda sürekli olarak gündeme getirildi.

Emperyalizm sadece bizi değil, kendisine rakip olarak gördüğü bütün ülkeleri bölmek istiyordu. Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan başta olmak üzere büyük ülkeleri bölebilmek için içerdeki ayrılıkçı akımları özellikle kışkırtıyordu.

Bir ülkenin gücünü onun büyüklüğüne bağlayan bu anlayışa göre, emperyalizm her büyük ülkeyi bölerek çok sayıda küçük ülkenin ortaya çıkmasını amaçlıyordu. Çekoslovakya’nın Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak iki halkın özgür iradesiyle referandum sonucu ikiye ayrılmasını bile emperyalizme bağlayanlar oldu.

Tek ve büyük bir ülke olarak yaşamak emperyalizme karşı olmak demektir. Farklı kimliklerin gelişmesi ve haklarını istemesi ise bölücülüktü, emperyalizme hizmetti. Ardından beklenmedik bir şey oldu: Emperyalizm, hızını alamamış olsa gerek, kendisini de bölmeye karar verdi. 2014 sonbaharında İskoçya’nın bağımsızlığı için referandum yapılması konusunda İngiltere başbakanı ile İskoçya bölgesinin başbakanı arasında anlaşma imzalandı.

Neredeyse üç yüz yıldır Birleşik Krallık ya da Büyük Britanya bünyesinde bulunan İskoçya, eğer referandumdan ayrılık kararı çıkarsa, bağımsız bir ülke olacak. İskoçya geniş bir otonomiye sahip ve sadece dışişleri, vergi, enerji ve savunma konularında İngiltere hükümetine bağlı. Buna rağmen bağımsızlık isteyenler var ve bu amaçla da referandum yapılacak. Emperyalizm şaşırды galiba, başka ülkeleri böldükleri yetmedi, şimdi de kendilerini bölecekler!

İskoç halkının yaklaşık üçte biri bağımsızlıktan yana, çoğunluk Büyük Britanya'nın bünyesinden ayrılmak istemiyor, ama belli mi olur?

Bakarsınız referandumdan bağımsızlık kararı çıkar. Büyük Britanya'nın şimdiki başbakanı David Cameron'un solculukla küçük bir ilgisi bile bulunmuyor, sağcı bir partiden ve sağcı bir kişi. İskoç halkının çoğunluğu ayrılmayı istiyorsa buna saygı göstereceğini belirtiyor.

Bölünme Korkusu Nereden Geliyor?

Bir ülkenin yüzölçümünün büyüklüğüyle ülkenin dünya politikasındaki yeri arasında doğrudan bağlantı bulunmuyor. Öyle olsaydı, Kongo dünyanın etkin ülkelerinden birisi olurdu. Ya da başka bir örnekle Türkiye, Kuzey Kıbrıs'ı bağımsız bir devlet görünümünü altında ilhak edince daha mı güçlü oldu?

Kesinlikle hayır! Ülkenin gücünü ve dünya politikasındaki yerini ekonomik, kültürel ve askeri gücüyle değil de, öncelikle yüzölçümünün büyüklüğüyle belirlemek, Türk kültüründe derin iz bırakmış olan imparatorluk özlemiyle ilgilidir.

SSCB'nin var olduğu yıllarda, "Bütün Türkler hep bir ordu" söylemiyle, Kafkasya ve Orta Asya'da "esir Türkler" in bulunduğu varsayılır ve gün gelip bunlarla birleşir-

leceği düşünülürdü. 1991’de SSCB’nin dağılmasının ardından Türkiye’nin yeni imparatorluk hedefi belli oldu. Turгут Özal’ın sözleriyle, “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne kadar 200 milyonluk Türk dünyası”.

Türk dünyası, Balkan Türklerinden Çin’deki Uygurlara kadar herkesi kapsıyordu. Türkiye, ABD’nin desteğini de arkasına alarak, Rusya Federasyonu ile etkinlik yarışına girdi ve 10-15 yıl içinde de bu yarış kaybettiğini anladı. “Soydaşlarımız” olarak adlandırılan Azeriler, Özbekler, Türkmenler ve diğerleri, hamileri TC yerine, Rusya Federasyonu ile anlaşmayı tercih ettiler. Türkiye, Kafkaslar ve Orta Asya’da önemli bir etkinlik gösteremedi. 21. yüzyılda kurulması düşünölen Türk imparatorluğu böylece sona erdi. Bunun yerini Ortadoğu’da İslam imparatorluğu aldı.

AKP için Türk-İslam imparatorluğu ideal bir bileşim olurdu ama Kafkasya ve Orta Asya’da yaşıyan ve kendilerine “Türk” denilen halklar, Anadolu Türkleri’ne hiç de yakın görünmüyordu. Bazılarının konuştuğu dil Anadolu Türkçesi’ne yakın olmasına karşın apayrı tarihsel ve kültürel özelliklere sahiptiler. Türk imparatorluğu zorunlu olarak unutuldu ve yerini birkaç yüzyıl Osmanlı’nın egemenlik alanında kalmış İslam ölkeleri aldı.

Burada söz konusu olan tek devlette birleşmek değil, Türkiye’nin İslam ölkelerinin lideri olarak kabul edilmesiydi. Türk imparatorluğunun yerini İslam imparatorluğu hülyası aldı. Bu konuda da ciddi sorunlar bulunuyor ve olamayacağı şimdiden belli oluyor. İmparatorluk dönemi çoktan bitti ama –bir deyimle– müzik bitti ama dans sürüyor.

İmparatorluk tutkusu bölünme sendromunu da birlikte getiriyor. Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşıyan çok sayıda halk 18. ve 19. yüzyılda gerektiğinde İngiltere ve Çarlık Rusyası’ndan da destek alarak ayrılınca, İmparatorluk çöküntüyle karşılaşmamış mıydı?

AKP, Türk kültüründeki imparatorluk düşüncesinin şimdiki temsilcisidir. Bir dönem yenilikçi gibi görünmesine karşın gelenekle olan güçlü bağlarını hiçbir zaman koparmamıştır. Bir şekilde yeniden imparatorluk kurma tutkusu içinde olanların, Kürt halkının taleplerine karşı bu kadar az duyarlı olmaları ve bu talepleri büyük tehdit olarak görmeleri doğaldır.

Tarihin en büyük sömürge imparatorluğuna sahip olan İngiltere, 1945 sonrasında sömürgelerini kaybetti. Dünya çapındaki etkinliğini ekonomik, askeri ve kültürel gücüyle sürdürmeye çalıştı. Sömürge kurtuluş savaşları emperyalist ülkeleri gerilettiler, politikalarını dönüştürdü. Klasik sömürgeciliğin yerini işgale genellikle başvurmayan yeni-sömürgecilik aldı. Büyük Britanya şimdi kendi içinde bölünmeyle karşı karşıya. Bundan çekindikleri söylenemez, çünkü başka alanlardaki güçlerine güveniyorlar.

Türkiye burjuvazisinin temsilcileri, AKP, CHP ve MHP ise gittikçe uzaklaşan geçmişin hayalinden kurtulamıyorlar ve onu bir şekilde yeniden kurmak istiyorlar. Bunlar sözde İttihat ve Terakki'den farklıdır, gerçekte ise özünde aynı politikayı izliyorlar. Halkların doğal haklarına karşı sonuna kadar direnmek ve ülke dışında maceralara atılmaya hevesli olmak!.. İttihat ve Terakki de çapına bakmadan Birinci Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girerek aynısını yapmamış mıydı?

Amaç, kaybedilen imparatorluğu geri almaktı. Zaman değişti, yöntemler değişti ama zihniyet aynen duruyor. Kürt halkının mücadelesinin önemli bir zorluğu da buradan kaynaklanıyor: Egemen halkın kültürüne yerleşmiş olan imparatorluk özleminin yıkılması gerekiyor. Bu özlem ortadan kalkmadıkça her çeşit hak aramanın "bölücülük" olarak görülmesi neredeyse kaçınılmaz oluyor.

18 Ekim 2012

BÖLÜNMÜŞ POLİTİK KİMLİK

Değişik Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiyeli göçmenlerin genel özelliklerinden bir tanesi de bölünmüş politik kimliktir. Benzer bir durum muhtemelen Avrupa dışındaki ülkelerde bulunan Türkiyeli göçmenler için de geçerlidir.

Bölünmüş politik kimlik, kişinin gelmiş olduğu ülke ile yaşadığı ülkede farklı politik tercihlere sahip olması anlamına gelir. Politik tercihi seçimlerde seçilen parti olarak görürsek, bölünmüş politik kimlik, farklı ülkelerdeki seçimlerde birbirinden farklı partileri seçmek anlamına gelir. Kişi Türkiye’de iken sağ bir partiyi seçerken, ülke dışında ise solu seçer ya da tersi olabilir.

Birkaç örnek verilecek olursa:

1980’li yılların ikinci yarısında Fransa’nın Strassbourg kentinde Fransız vatandaşı olmuş ve dolayısıyla da seçimlerde oy kullanabilen MHP’liler (kentteki Ülkü Ocakları benzeri bir derneğin üyeleri) seçimlerde Fransız Komünist Partisi’ne oy verdiklerini açıkladı. Gerekçeleri, “Göçmenlerin haklarını daha iyi savunuyor!..” olmasıydı. Aynı insanların Türkiye’de yapılan seçimlerde oy kullanma hakları olsaydı MHP’yi seçecekleri açıktır.

Benzeri bir durum Avrupa ülkelerindeki Türkiyeli göçmenlerin yaklaşık yüzde 70’ini barındıran Almanya’da da görülür. Bu ülkede yaklaşık yarım milyon Almanya vatandaşı Türkiye kökenli yaşıyor. En fazla seçtikleri parti SPD, sonra Yeşiller, ardından CDU ve Sol Parti’dir. SPD açık arayla öndedir. Alman vatandaşı olmamış Türkiye kitlenin tercihi de bundan farklı değildir. Almanya seçimlerinde oy kullanabilselerdi, özellikle SPD ve Yeşiller’i se-

çerlerdi. Bu partilerin göçmenlere daha yakın olması tercih nedenidir.

Bu insanların Türkiye’de büyük oranda sağ partileri seçeceklerini biliyoruz. Ülke dışında yaşayan TC vatandaşlarına da Türkiye’de yaşayan genel seçimlerde oy kullanma hakkı nihayet tanındığı için, önümüzdeki seçimlerde en fazla oyu açık farkla AKP’nin aldığını göreceğiz.

Benzeri bir durum, ters yönde, Türkiyeli solcular için de geçerli oldu. 1980’li ve 1990’lı yıllarda Türkiye’de iken sosyalist olan ve hatta halâ bir örgüte bağlı bulunan insanların Almanya’daki eğilimi öncelikle Yeşiller’i daha sonra da SPD’yi seçmektir. Bu insanlar sosyalist faaliyetleri nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalmışlardı, ama Almanya’da ne kadar sol olduğu hayli tartışmalı olan Yeşiller’i ve hatta SPD’yi seçebiliyorlardı. Gerekçe yine aynıydı: Bu partiler göçmenlere daha yakınlar!..

Son yıllarda bu tablo biraz değişti ve Yeşiller ile SPD’nin yerini Sol Parti almaya başladı. Bunun bir nedeni, özellikle SPD’nin göçmenler aleyhindeki çok yasaya imza atması ise, öteki nedeni de, Sol Parti’nin güçlenmesi ve bir göçmenler lehinde aktif bir politika izlemesidir. Yine de Sol Parti’yi seçmenin önde gelen gerekçesinin sol almasından ziyade göçmenlere daha yakın olması olduğu söylenilebilir.

Ya Türkiye!..

Türkiye bir göçmen ülkesidir. Bu göçmenlik birkaç kategoriye ayrılabilir:

Birincisi: Oturma ve çalışma izni olanlardır. Ülkedeki oturma ve çalışma izni koşullarının hayli kısıtlı olduğu söylenilebilir. Almanya’da genel olarak göçmenlerin ve bu arada Türkiyeli göçmenlerin de haklarının genişletil-

mesini isteyen sol, Türkiye'deki göçmenlerle -işin ucu kendisine dokunmadığı için- ilgilenmez.

İkincisi: Kaçak göçmenlerdir. Bunlar en kötü koşullarda ve en düşük ücretlerle çalışırlar. Kaçak olmaları ve çalışmak zorunda bulunmaları onları katmerli sömürüye açık hale getirir. Haklarını arayamazlar. Bazı durumlarda patronun ücretlerini vermeden onları kapı dışarı etmesi de söz konusudur. Nasıl olsa şikâyet edebilecekleri yer yoktur. Geçtiğimiz yıllarda bir sendika başkanı, "Kaçak işçileri dövün!.." diye buyurdu. Gerekçe, kaçak işçiler zaten işsizliğin yüksek olduğu ülkede varolan işlerin azalmasına yol açıyorlarmış.

İyi güzel de, aynı anlayış yıllardan beri Almanya sağ ve Naziler tarafından göçmen işçilere karşı kullanıldı (halen de kullanılıyor). "Önce Almanlara iş!.." seçim sloganının başka hangi anlamı bulunuyor?

Üçüncüsü: Mültecilerdir. Türkiye, bulunduğu coğrafi konum gereği, bir mülteci ülkesidir. Çevredeki çok sayıda ülkeden açlık ve baskı nedeniyle kaçan çok sayıda insan bazen geçici olarak bazen de sürekli olarak kalmak üzere Türkiye'ye gelmektedir.

Okuyucuya garip gelebilir ama gerçektir: Türkiye, sahip olduğu bütün eksikliklere karşın, örneğin İran ve Suriye ile karşılaştırılamayacak kadar demokratik bir ülkedir. Bu ülkelerde siyasi davalarda avukat bulamazsınız, zira avukatın "suç ortağı" gerekçesiyle hapsi boylaması işten bile değildir.

Türkiye'de, kısa zaman öncesine kadar, mültecilere yönelik açık bir yasa yoktu. Bu insanlara yönelik olarak nasıl bir yasal muamele yapılacak, ne yiyip ne içecekler, nerede kalacaklar, belli değildi. Ege bölgesindeki Mülteciler Derneği büyük bir çabayla mültecilerin değişik sorunlarını çözmeye çalışıyor ama çabasının büyük mülteci

kitlesi karşısında kaçınılmaz olarak hayli yetersiz kalması söz konusudur.

Tipik uygulama, polisin ve jandarmanın mülteciyi ya geldiği ülkeye geri göndermesi ya da Yunanistan'a geçmesi için sınıra bırakmasıdır. Trakya'da mayınlı arazide ve iki ülke arasında kalan Afrikalı göçmenlerin durumu ve yaşadıkları daha önce basında az da olsa konu olmuştu. Kumkapı'da göçmenlerin kalmak zorunda oldukları yerin adı "Misafirhane". Adı bile açıklayıcı... "Yakında yolcusunuz!.." denilmek isteniyor. Artık geldiğiniz ülkeye mi gönderilirsiniz yoksa başka yere mi postalanırsınız, bilinmez.

Bu ülkede sol, yasal izinle oturan yabancıların haklarıyla, kaçak işçilerle ve mültecilerle ne kadar ilgilenir? Çok az! Böyle bir konu solun gündeminde yoktur.

"Kaçak işçilerin ve mültecilerin nedeni burjuvazidir, emperyalizmdir!.." dersiniz, doğrusu çok açıklayıcı olursunuz. Hiç kimse ülkesini bırakıp da çeşitli tehlikelere girerek başka ülkelere gitmez. Ağır politik ve ekonomik nedenler insanların artan sayıda ülkelerinden ayrılmasına neden olmaktadır. Bunun nedenini genel olarak burjuvazilere ve emperyalizme bağlasak bile, bu "çözümleme" bugün yapılması gereken konusunda hiç açıklayıcı olmamaktadır. Bu insanların haklarını savunacak mıyız, yoksa ilgilenmeyecek miyiz?

Yeni haklar icat edecek değiliz. Birleşmiş Milletler'in mültecilerle ilgili olarak almış olduğu kararlar vardır. Bunların uygulanmasının savunulması gerekir. Hepsi bu kadar!

Avrupa ülkelerinin sol örgütleri göçmenlerin ve mültecilerin haklarıyla yakından ilgilenir. Bilinir ki, mültecileri ve göçmenleri dışlayan bir ülkede demokrasi eksiklidir. Demokratik hakların genişletilmesini savunulması mutlaka mültecilerin ve göçmenlerin haklarını da içerir.

Avrupa ülkelerinde yaşamakta olan göçmenlerin ve henüz kalıcı bir statü kazanamamış mültecilerin hakları gasp edildiğinde kıyametleri koparıp, kendi ülkesindeki göçmen ve mültecilerin durumuyla ilgilenmemek, sizce farkında bile olunmayan bir ikiyezlülükten başka ne olarak adlandırılabilir?..

15 Nisan 2010

BÖYLE İNSANLARI SEVİYORUM

Fransa'da sarı yeleklilerin gösterisiyle ilgili bir şey yazmayacağım. Bugün o ülkede bulunan çok sayıdaki Türkiyeli devrimci örgütün bu gösteriye katıldığını öğrendim; gayet güzel...

Türkiye'de küçük bir bölümünü internetten izlediğim konuyla ilgili tartışmayı ise tek kelimeyle abes buldum. "Zenginin malı züğürdün çenesini yorar" denir ya, böyle bir durum. Fransa'daki eylemi tartışacağınıza, "Bizde şartlar daha olgun olmasına rağmen neden yapamıyoruz?.." diye sormak yerine, uzaktan desteklemek ya da karşı çıkmak anlamsız tutumlardır.

Fransa'daki eylem "dipten gelen dalga" değildir. Bu tür dalgalar 20. yüzyılın başında vardı, yıllardan beri ise göstererek geliyorlar. Bu tür eylemler birdenbire oluşmaz. Önce küçük gruplar çerçevesinde bir araya gelinir, toplanırlar yapılır ve bunlar bir şekilde medyaya yansır. Küçük gruplar birbiriyle ilişki kurar, ilk eylemler yapılır, araya ara girer, yeniden toplantılar ve giderek olay büyür. Toplumdaki muhalif çevrelerin içindeyseniz -bunların mutlaka sendika ya da parti olması gerekmez- bu gelişmeden haberinizi olur. Gizli değildir, dipten gelen dalga değildir ama görmek istemeyen de görmez.

Fransa'da hükümetin istifa etmesi ve seçime gidilmesi muhtemel gelişmelerden bir tanesidir.

İstanbul'da yapılan havaalanı inşaatında olanların beşte biri Fransa ya da benzeri bir ülkede olsaydı, ne çalışma bakanı görevde kalabilirdi ne başbakan ve ne de hükümet. Bu nedenle, başkalarına akıl vermek ve onların durumunu tartışmak yerine herkes önce kendisine baksa

daha iyi olur.

Yazının başlığına gelince, bu hafta birkaç hoş olay peşpeşe gerçekleşti...

İlk olarak, Pazartesi günü aldığım derste dört kişi birlikte bir konuyu anlattık. Gayet iyiydi. Herkes üzerine aldığı bölüme iyi hazırlanmıştı ve güzelce yaptık. Bizde dört kişinin birlikte iyi iş çıkarması genellikle zordur çünkü en az bir kişide mutlaka aksama çıkar; Almanlarda pek böyle olmuyor.

Arkasından benim için daha önemli bir konu vardı: üniversitede sona geldim; felsefe ve yan bölüm etnolojide toplam 25 dersin 23'ünü vermiştim, ikisini de bu dönem vereceğim ve artık bitirme tezi için hoca bulmam gerekiyordu. Kolay değil, herkes dolu ve dahası herkes her konuda uzman değil. Bir konu seçersin, konuşmaya gidersin, öğretim üyesi "bu konuyu iyi bilmiyorum, başkasını bulun daha iyi olur" diyebilir.

Konuyu zaten belirlemiştim, konuşmaya gittim. Bence kabul etmemesi mümkün değildi çünkü üniversitede bu konuyla ilgili ders veren tek kişiydi. Zihin felsefesi son 15 yılda büyük devrim yaşadı ve yeni zihin felsefesi Platon'dan beri gelen öncekini birçok noktada reddederek geliyor. Bu tür yenilikler de acayip hoşuma gider. Zihin felsefesinin birçok yönü bulunuyor, ben "distributed social cognition" seçmiştim. İngilizce yazıyorum çünkü konuyla ilgili metinlerin en az yüzde 90'ı İngilizce. Türkçeye çevirsem "dağılmış sosyal zihin" gibi anlaşılması zor bir belirleme oluyor.

Örnekle daha iyi anlatılabilir: Tipik örnek, büyük bir uçağın pilot kabinidir. İki pilot var, çok sayıda alete bakıyorlar ve kuleyle haberleşiyorlar. Uçağın kalkabilmesi için elektronik aletlerin yardımı, pilotların işbirliği ve kuledenin desteği gerekli. Burada cansız aletlere de dayanan

kolektif zihin (sosyal zihin) var. Bu zihin nasıl oluşur, nasıl çalışır?

Adama gittim, konuşmamız beş dakika ancak sürdü...

“Kimleri okudun bu konuda?”

Teorinin kurucularından birisini, Andy Clark’ı söyledim, yetti.

Birkaç isim daha verdi, “bunları oku, gel konuşalım” dedi, olay bitti.

Okumamı istediği yazarlardan birisini zaten biliyordum; kolektif akla örnek olarak büyük gemi kaptanlığını veriyordu. Adam bu konudaki teorisini tamamlayabilmek için birkaç ay gemiyle birlikte sefer yapmış ve her aşamada kolektif aklın nasıl çalıştığını incelemiştir.

Diğerini bilmiyordum, bana verilen sayfaya baktım, adam yazdığı her şeyi buraya koymuş, okuması serbest, yani ücretsiz. İngilizce ama burası önemli değil. Kişi kendisini geçindirecek parayı kazanıyor ve gerisi onu ilgilendirmiyor. Yazdığı makalelerden, kitaplardan belki ücret de alıyordur, bilmiyorum ama hepsini internete koymuş. Bilgiden ek para kazanmak istemiyor. Çok sayıda insan okusun, belki bazıları benim görmediklerimi görürler, ben de faydalanmış olurum!..

Bilgiye ve okumaya değer veren ve bunu pratiklerinde gösteren insanları özellikle seviyorum.

Almancada **Kronik 1968** diye ansiklopedik bir kitap çıktı. Dört cilt, her biri 500 sayfa, büyük boy, renkli ve fotoğraflı bir kitap. Fotoğraflar nedeniyle kalın kâğıda basılmış. 200 Avro. Hacmine göre pahalı değil...

68’in başlangıcı ABD’dir, oradan Avrupa’ya gelir. Latin Amerika ülkelerinden özellikle Meksika’da önemlidir,

buradan Japonya'ya kadar uzanır. Türkiye bölümünde pek bir şey yoktu. Türkiye 68'i dünyada pek bilinmez.

Kitabı alacağım ama o kadar param yok. Yayınevine mektup yazdım, yanında da kısa bir açıklamayla **68'den ne kaldı?** kitabımı gönderdim. Yüzde 40 indirim yaptılar.

Benzer bir olayla yıllar önce bir gecede Türkçe kitaplar satan bir standla karşılaşmıştım. Nietzsche'yi çok severim ve standta kitaplarının yeni çıkan Türkçe çevirileri vardı. Önce topladım, sonra fiyatlarına baktım, bu kadar param yoktu, bir bölümü yerlerine koyarken standın sahibi geldi.

“Bunları neden geri koyuyorsun?”

“O kadar param yok!”

“Al götür abi, sen okursun!”

Hiç böyle bir şeye rastlamamıştım...

Kardeşim okumayla bitmiyor ki...

Yeni çıkan bir kitap: ***Kritik der Polizei*** (*Polisin Eleştirisi*).

Kitap 2004 yılı sonunda New York'ta yeni seçilen belediye başkanını protesto eden polislerin grevinin anlatılmasıyla başlıyor. Polisler ağır suçlar dışında bir şeyle ilgilenmiyorlar ve ilginçtir kentteki olağan suç oranı artmıyor. Hatta bir bölüm insan özgürleştiklerini düşünüyorlar. Bunlar özellikle siyah renkliler, evsizler, kâğıtsızlar ya da kaçak kalanlar...

Polis hakkında ne düşündüğünüz, onunla yaşadığınız deneye bağlıdır, toplumun bir kesiminin polisle ilgili düşüncesi olumlu iken, bir bölümü son derece olumsuz düşünür. Kitabın “polisin kendi yetkilerini genişletmesi” bölümü var ki, şöyle bir baktım, daha okuyamadım, bize

çok uyuyor.

Her somut olay için yasa çıkarılamaz ve bu nedenle de hangi olayın hangi yasa kapsamına girdiği, ne oranda suç oluşturduğu polisin değerlendirmesine ya da takdiri-ne bağlıdır. Bu dđnyanın bđtđn đlkelerinde bđyledir, bazı-larında ise özellikle bđyledir.

Bugđn yeni yayınlanmış başka bir kitap gđrdđm, ba-şım dđndđ. Yazar son yıllarda çok sayıda đlkede hapis-hanelerdeki nđfusun arttığını rakamlarla gđsteriyor ama bu đlkelerdeki suç oranında bu artışa uygun bir yđkselme sđz konusu değil. İnsanlar eskisinden daha kolayca hapse atılıyorlar ve bu nedir?

Alacağım mecburen...

Sanmayın ki bu tđr gelişmeler bize özgđdđr!

9 Aralık 2018

BRETIX VE GİTMEK Mİ ZOR, KALMAK MI ZOR?

İngiltere’de yapılan halk oylamasında ülkenin Avrupa Birliği’nden (AB) ayrılmasını isteyenler çoğunluğu sağladı. Bunun ardından İngiltere’nin kısa sürede AB’den ayrılacağını sanıyorsunuz değil mi?

Kusura bakmayın ama çok beklersiniz.

İsteyen üye AB’den ayrılabilir ve bu ayrılık da kuralara bağlanmış.

Ayrılmak isteyen ülkenin hükümeti AB yönetimine bu konuda resmi olarak başvuruyor ve ayrılık süreci başlıyor. AB ile ayrılan ülke (İngiltere) arasındaki ilişkilerin nasıl düzenleneceği iki yıllık süreç içinde kesinleşiyor.

Bu iki yıllık süreç ayrılık için resmi başvuru yapılmaya başlıyor.

İngiltere hükümeti ayrılık için resmi başvuruyu geciktireceğini açıkladı.

David Cameron Ekim ayına kadar başbakan olarak kalacak, ardından istifa edecek...

Yerini alacak olan İşçi partili yeni başbakan da “hiç acelemiz yok” dedi.

İngiltere iki yıllık ayrılık sürecinin başlamasını olabildiğince geciktirmeye çalışıyor.

AB yönetimi toplandı ve İngiltere’den bir an önce resmi başvuruyu yapmasını istedi.

Bunun Türkçesi, “bir an önce gidin” demektir.

Frankfurt'ta ise Londra'daki bankaları bu kente çağırarak için heyetler hazırlanmış bile...

Mesaj açık: gidersen git, biz yaparız!

Sanayisi zayıf olan ve finans işlerinden büyük kazanç sağlayan İngiltere, Londra ile AB'nin finans merkezi olmak konumunu kaybediyor, yerini Frankfurt alıyor.

İki ay önce AB ile İngiltere arasında yapılan Birlik'in geleceğiyle ilgili reform anlaşması da kadük olmuş durumda...

Frankfurt ve Londra borsalarının birleşme kararı da suya düşmüş durumda...

Ve AB dağılıyor yönündeki saptamaları duyuyoruz...

Kardeşim siz hiç gazete okumuyor musunuz? (Gazete deyince Hürriyet'i kastetmiyorum!) Yapılan yorumları izlemiyor musunuz? Şimdi değil aylar öncesinden İngiltere'nin muhtemel ayrılık kararıyla ilgili olarak neler yapılacağına planlandığını bilmiyor musunuz?

Hessen eyaletindeki politikacıların, "Ayrılma kararı iyi olmadı ama Almanya için özellikle Frankfurt için yeni imkanlar ortaya çıktı" sözlerini hiç mi duymadınız?

Politik olarak üzüntülü görünmek gerekiyor ama sevinçten oynamamak için de kendilerini zor tutuyorlar.

Cameron ve ardılları da bu durumu biliyor. Artık pazarlık yapacak güçleri de kalmadı.

Gitmek mi istiyorsun, git!

Neymiş efendim, sırada başkaları varmış...

Mesela Hollanda...

AB hakkında biraz bilgisi olan herkes bilir ki, bu ülke

Almanya dışında bir şey yapamaz.

Atıp tutmak kolaydır, gerçek ise farklıdır.

Almanya, Avusturya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'u tek olarak da düşünebilirsiniz.

Fransa mı AB'den ayrılacak?

Ulusal Cephe böyle istiyor ama yapmak hiç kolay değildir.

AB ülkeleri yöneticileri 20. yüzyıl tarihinden öğrendi. Öğrenilenlerin başında da Almanya'nın durumu geliyor. Bu ülkeyi kendi başına bırakmayacaksınız!

İngiltere'deki Thatcher yönetimi 1989 sonrasında iki Almanya'nın birleşmesine şiddetle karşıydı. "Almanya'yı çok seviyoruz, bu nedenle iki tane olmasında yarar var!" denilirdi.

Almanya'nın güçlenmesi, İngiltere'nin geriye gitmesi demektir ve nitekim de böyle oldu.

Fransa konusunda durum daha da zor. Almanya ile Fransa arasında hükümetlerden daha fazla tabanda, halk düzeyinde o kadar yoğun bir işbirliği var ki, Fransızların büyük bölümünün Almanya ile kopmak isteyeceğini sanmıyorum.

O giderse bu giderse Almanya'nın ne yapacağı belli; yandaş ülkelerle birlikte Rusya Federasyonu ile işbirliği yapacak... Araları zaten iyi...

Bunu da ne ABD ne de Fransa istemez.

AB'nin bir başka büyük ülkesi Polonya'da AB'den ayrılmanın sözü edilmiyor.

Almanya'nın bu ülkede büyük yatırımları bulunuyor.

Yunanistan bir krizden ötekine girerken AB'den çıkmayı düşünmedi. Sadece Syriza hükümeti değil, halk da bunu istemedi.

Çıktın diyelim; turizm ve bazı tarım ürünleri dışında gelir kaynağı olmayan bir ülke olarak nasıl yaşayabileceksin?

Turizm de sürekli bir gelir kaynağı değildir. Rakipler var: Türkiye, İtalya, İspanya, Hırvatistan, Portekiz gibi...

Türkiye'de bu yıl turizm geliri iki nedenle çok düştü. En başta güvenli olmayan bir ülke, ikinci olarak da çok sayıda insan RTE'den nefret ediyor ve kısaca "o ülkeye gitmem" diyor.

AB ülkelerinde halk Türkiye ile ilgili hemen her şeyi biliyor. Gazeteler ve televizyonlar Türkiye haberleriyle dolu...

Turizm Bakanlığı büyük tanıtım kampanyaları yapıyor ama boşuna...

Deniz ve güneş başka ülkelerde de bulunuyor. Oralarda bombalar patlamıyor ve insanların nefret ettiği bir devlet başkanı da bulunmuyor.

Tekrar konumuza gelirsek. İngiltere sonunda AB'den ayrılacak ama bu süreç AB'den çok İngiltere için hayli zor olacak...

Gelişmeleri izleyelim...

26.6.2016

BRETIX VE KİMLİK POLİTİKASI

İngiltere’de yapılan genel seçimde Boris Johnson’un Muhafazakar Partisi Jeremy Corbyn’inin İşçi Partisini hezimete uğrattı. Muhafazakar Parti mutlak çoğunluğu sağlayarak tek başına iktidar olduğu gibi yüz yıldan beri İşçi Partisi’nin seçimi kazandığı bazı bölgelerde bile milletvekilliği kazandı. Bunun adı yenilgi değil hezimettir.

Seçim programlarına bakıldığında ortada garip bir durum olduğu görülür.

İşçi Partisi önemli sektörlerde devletleştirme, zenginlere yönelik ek vergilendirme, sosyal harcamaların artırılması ve genelde emekçilerin refah düzeyinin yükseltilmesini içeren bir programla seçime girdi. Muhafazakar Parti’nin bunlara karşı olduğu biliniyordu ve seçim kampanyasını esas olarak İngiltere’nin Avrupa Birliği’nden (AB) ayrılması (Bretix) üzerine kurdu.

İşçi Partisi bırakın çoğunluğu kazanmayı yüz yıldır kazandığı bazı işçi bölgelerinde bile milletvekilliklerini kaybedecekti.

Neden böyle oldu, tersinin olması gerekmez miydi?

Seçim sonucunu Bretix belirledi, deniliyor ve burada duruluyor. Bretix’in içinde güçlü bir kimlik politikası vardır. Nedir Bretix’i savunanların temel tezi: İngiltere AB’den ayrılarak bağımsızlığını kazanacaktır.

İngiltere Bretix’ten zararlı mı kazançlı mı çıkacaktır, belli değildir; dış ticaretinin önemli bölümünü AB ülkeleriyle yaptığından AB’den tümüyle de kopamayacaktır; ama önemli olan bu değildir.

İngiltere bağımsız olacak, İngiltere yeniden büyük olacak (1945'e kadar dünyanın en büyük sömürgeci gücüydü) anlayışına dayalı politikanın önde gelen bileşeni kimlik politikasıdır.

Boris Johnson aynı zamanda İngiltere'ye göçe ve genel olarak göçmenlere de karşıdır. İngiliz olandan yanadır. Bretix aynı zamanda göçü de önemli oranda azaltacaktır, böyle düşünülmektedir.

İngiltere seçiminde kimlik politikası sosyal politikayı hezimete uğrattı. Abartılı da olsa tek cümleyle bu açıklama yapılabilir. Kimlik politikasını sürekli olarak yerenler, yerine sosyal politikayı ya da sınıf politikasını önerenler acaba İngiltere seçimini nasıl açıklayacaktır?

Sorun ya birisi ya da öteki değildir, sınıf ve kimlik politikasını birlikte yürütmektir. Bu iki politikayı birbirinin karşısına koyduğunuz zaman sadece kaybetmekle kalmaz, neden kaybettiğinizi de anlayamazsınız.

İşçi Partisi Bretix'in önemli bileşeni olan kimlik politikasını göremedi ve tümüyle sosyal bir programla seçim kampanyası yürüttü. Bu yanlış değildi; yanlış olan kimlik politikasını dışlamak, etkisiz olduğunu sanmak, iki politikayı birleştirememektir.

İşçi Partisi'nin kimlik politikasını Muhafazakar Parti'den farklı bir temelde kurması gerekirdi ama sol görüşlülerin çoğunlukla yaptığı gibi, 50 yıl ve daha eski örneklerden hareketle bunun önemsiz olduğunu sandılar. Sonuç yenilgi bile değil hezimet oldu.

İngiltere'de bugüne kadar izlenen ve çok sayıda özelleştirmeyi, çalışanların yoksullaşmasını, zenginlerin daha zengin olmasını, yeni zenginlerin ortaya çıkmasını sağlayan neo liberal politikadan geri adım atmıyan Muhafazakar Parti; bunların tersi yönde gelişme sağlayacak bir politikayı savunan İşçi Partisini fena halde yendi.

Demek ki neymiş?

Birincisi; neo liberalizme karşı çıkmak ve sosyal bir politikayı savunmak kazanmak için yetmiyormuş. İyi bir yenilgi için bile yetmiyormuş...

İkincisi; istediğiniz kadar kimlik politikasını küçümseyebilirsiniz ama o politika sizi kötü vuracaktır. Sol bu politikayı da yapmak ve neo liberallerden farklı uygun cevaplar bulmak zorundadır.

15 Aralık 2019

BRETIX VE NE OLACAK ŞİMDİ?.

Bretix ile ilgili olarak gelişmeler daha önce yazıda yapılan tespitleri doğruluyor. İngiltere hükümeti bu kararı nasıl erteleyebileceğini bilemezken, AB yönetim organları sürekli bastırıyor. Bastırılanların başında da İngiltere dışında kalan AB'nin en güçlü iki ülkesi Almanya ve Fransa geliyor.

İngiltere hükümetinin ayrılık kararının yürürlüğe girebilmesiyle ilgili sürecin başlayabilmesi için bir an önce bu kararı resmi olarak bildirmesi isteniyor, İngiltere ise zaman kazanmaya çalışıyor.

Eylül'de AB'ni oluşturan ülkelerin yöneticilerinin ortak toplantısı için karar alındı, İngiltere toplantıya çağrılmıyor.

İngiltere'nin AB'den ayrılması sonucu AB'nin askeri müdahale gücünde Almanya'nın rolünün artacağı belirtildi.

İngiltere'de dersiniz İskoçya referandum sonucunu reddetti. İskoçların yüzde 61'i AB lehine oy kullandı ve AB'den çıkmak istemiyorlar. "Gerekirse Büyük Britanya'dan ayrılırsınız ve AB'ye gireriz" deniliyor.

Londra'daki insanlar da AB lehine oy kullandıkları için konunun yeniden görüşülmesini istiyorlar.

AB'den çıkmayı kim istedi denirse; işçiler, az gelirliler ve yaşı 65'in üzerinde olanlar... Bu kesimde AB'den çıkılmasını isteyenlerin oranı yüzde 64...

18-25 yaş arasındaki gençlerde ise AB'yi kabul oranı yüzde 73...

Hem başlıca AB ülkelerinin tutumuna ve hem de İngiltere içindeki duruma bakılırsa, “AB çözülüyor” demek için herhangi bir neden bulunmuyor.

Bir bölüm marksist-leninistin böyle söylemesi normaldir ve insanın aklına 1991’de SSCB’nin dağılmasının ardından yapılan bir yorum geliyor: bu insanların (komünistler kastediliyor) gerçek dünyayla ilişkisi kalmamış, başka bir dünyada yaşıyorlar. Gerçeklikle sorunları bulunuyor.

1991 sonrasında bunun örneğini değişik kereler gördük, İngiltere’deki halk oylaması sonucu yeniden görüyoruz. Kafalarındaki, istediklerini gerçek yerine koyuyorlar. Gerçek önemli değil, Lenin’den iki alıntı yaparsın, mesele biter!

Böyle olacağı sanılıyor!

İngiltere’deki halk oylaması AB’nin çözülmesini değil de sağlamlığını gösterdi bile denilebilir.

İngiltere hiçbir zaman tam bir AB üyesi olmamıştı. Kendi para birimi bulunmasının yanı sıra Schengen Anlaşması’nı da imzalamamıştı. İngiltere hükümeti hemen her AB kararında kendisine ayrı statü tanınmasını isterdi.

Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı İngiltere’nin ayrılma kararını memnuniyetle karşıladı. Gerekçe; İngiltere AB içinde ABD’nin en güçlü müttefikiydi. Onun ayrılmasıyla AB daha bağımsız olmuştur.

ABD’nin AB içindeki ikinci müttefiki Polonya yönetimi de, “İngiltere’nin AB’ye dönüş yolunun kapatılmamasını” istedi.

AB çözülüyor mu yoksa başka bir şey mi oluyor, siz karar verin!

Burada yapılan bir durum tespitidir. AB’yi övmek ya

da yermek başka bir konudur. Ülkemizdeki marksist-leninistlerin bir bölümü belki de önemli bir bölümü henüz objektif bir durum tespiti bile yapamadıklarını gösterdiler.

AB mi dağılıyor yoksa sizin kafa mı iyi dağılmış, bilinmez!

İngiliz gençlerinin neredeyse dörtte üçünün AB'ye evet demesi, AB kimliğinin kendisini sürekli olarak kenarda tutan bir ülkede bile epeyce oluştuğunu gösteriyor.

AB kimliğinin esası, ikili kimliktir: ulusal kimlik ve Avrupalılık...

Almanların önemli bölümü kendilerini Alman ve Avrupalı olarak görür.

Bu ikili kimlik İngiltere'de gençler arasında gelişmiş görünüyor.

Bu gençlerin bir bölümünün halkoylaması sonucunu "geleceklerinin çalınması" olarak görmesi bu nedenledir.

İngiltere, hatırlayacaksınız, neredeyse 200 yıl dünyanın en büyük sömürge imparatorluğuna sahipti. Bu dönemin etkisi özellikle yaşlı İngilizlerde kendisini hala gösteriyor. AB ülkelerinden gelen yabancılara –özellikle Polonyalılara- karşı tepkileri var. Eski sömürgelerden gelenler neyse de sömürgeleri olmayan bir ülkeden gelen ve AB ülkesi olmaları nedeniyle değişik haklara sahip olan yabancılara kaldıramıyorlar.

İngiliz halkı içinde ırkçılık hayli yaygındır. Bu ırkçılık kendini Fransa ve Almanya örneklerine göre daha farklı ortaya koyar ama vardır.

Bir avuç İngilizin dünyanın büyük bölümünü yönettiği günlerden nerelere düştü ülke!

Burada okumuş bir marksistin aklına hemen En-

gels'in Şu belirlemesi gelir. Engels, İngiliz işçi sınıfının sömürgelerden elde edilen kazancın bir bölümünün dağıtılması sonucu pasifleŐmesinden söz eder.

Evet, bu sanayileŐmiŐ ũlkede nadiren büyük işçi hareketi olur. Sonucusu 1980'li yılların baŐlarındaki madenciler greviydi.

Bu tespit başka bir soruyu getirir: kendini ve insanlığı kurtaracak özelliklere sahip olarak görülen işçi sınıfı, biraz parayı görünce gevŐiyorsa, gerçekte bu özelliklere sahip değil demektir.

işçi sınıfı ancak dışardan bilinç iletilmesi sonucu sosyalist oluyorsa, aynısı köylülük ve kent kk burjuvazisi için de geçerlidir.

Çarlık Rusyası'nda kk bir azınlık olan işçi sınıfı köylülerin büyük desteğiyle iktidarı alabildi.

Çin devriminde işçi sınıfı yoktur denilebilir.

Küba'da ise devrimin ileri aŐamalarına kadar rolü azdır.

İster köylülüğün fazla ayrıŐmadıđı Çin gibi ũlkelerde olsun, ister dışa bağımlı kapitalizmin hakim olması sonucu köylülüğün sınıflara ayrıŐtıđı Küba'da olsun köylülüğün devrimdeki rolü hiç de geri planda değildir. Devrimin büyük kitlesini oluŐturdukları gibi, onları yöneten de marksizmi benimsemiŐ kk burjuva kökenli aydınlardır.

Mahir ayan'ın terminolojisiyle "ideolojik öncülük" söz konusudur.

Diğer kapitalist ũlkelerde durum çok mu farklı?

ABD'de başkanlık seçiminde adaylardan birisi olan Trump'un destekçileri özellikle iŐçilerdir. Fransa'da Ulu-

sal Cephe'ye oy verenler de öyledir. Almanya'da Pegida'yı destekleyenler arasında da işçilerin önemli yeri bulunuyor.

Bu sınıf mı kendini ve insanlığı kurtaracak?

Değişik ülkelerde verilen ve şu veya bu oranda kapitalizmi hedef alan mücadelelere şöyle bir bakın...

Ön planda işçilerden çok başkaları bulunuyor.

Dünyanın yıllardan beri içinde bulunduğu durum sizi ilgilendirmeyebilir tabii!

Fransa'yı örnek vereceksiniz...

Evet, Fransa'da işçilerin bir bölümü aylardan beri direniş üzerine direniş sergiliyor.

Bu direniş çalışma yasalarında yapılmak istenilen değişikliğe karşıdır, düzeni hedef alan yönü yok denilebilecek kadar zayıftır.

İşçilerin kardeşliğini ise ekonomik konularda bile göremiyoruz.

Fransa işçi sınıfının eylemlerine destek olan başka tek ülkeden bile işçiler bulunuyor mu?

Hayır, bulunmuyor.

Bu eylemler gizli de değil, herkes duyuyor, televizyonlardan izliyor.

Bu durum işçilerin umursamazlığını gösterdiği gibi, bir zamanlar bizde pek moda olan "emeğin Avrupası"nın da bulunmadığını gösteriyor.

Sahi nerede bu emeğin Avrupası?

Emeğin Avrupası, AB düzeyinde örgütlü emek hare-

ketini gerektirir.

Bunun örgütlerinin bulunması gerekir ama yoktur.

Avrupa Sendikalar Birliği var ama etkinliği bulunmuyor.

Avrupa Sol Partisi de kısa bir parlamanın ardından etkisizleşti.

AB çapında işçi ve emek örgütleri sadece lafta bulunuyor.

Bazı yazılarda “işçi sınıfının dayanışmasının yükseltilmesi” için çağrılar okuyorum. Bu çağrının eylemli karşılığı bulunmuyor ve bu durumda çağrının anlamı da olmuyor.

İşçiler değişik ülkelerde bağıra bağıra “biz önemli gerici özellikleri olan bir sınıfız” diyor, ama marksist anlamıyor.

• yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk yarısında sosyalizme yatkın özelliklere sahip olmak, daha sonra da bu özelliklerin süreceği anlamına gelmiyor.

Kapitalizm değişti. Büyük işletmeler ortadan kalktı. Fabrika işçilerine toplu olarak ulaşmanın, onları toplu olarak harekete geçirmenin imkanları çok azaldı.

İşçi sınıfı kültürünün önemli bileşeni olan işçi semtleri kalmadı.

Sadece işçiler değil bütün emekçiler yıllardan beri sadece fabrikada değil, sürekli olarak medya taarruzu altındadır.

Yüz yıl önceki günler yok artık...

Bilinç verilmemiş, deniliyor.

Haklı bir saptama ama dışardan bilinçle sosyalist olunuyorsa, bu özellik sadece işçilere özgü değildir.

İşçiler devrimci, sosyalist olabilecek olanların içinde bir bölümdür; bundan fazlası değil...

Yazıyı “AKP’ye oy verenlere kızmayın” diye bağlayacağım. Basit çıkarlarla hareket edenler sadece Türkler ve Kürtler arasında bulunmuyor, her yerde varlar.

Son örnek, İngiltere’deki halk oylamasıdır.

Polonyalılar geldiler (sayıları en az 400 bin kişi) İngiltere’nin sosyal sistemini sömürüyorlar, bize para kalmıyor!

Türkiye de AB üyesi olursa burası iyice dolacak!

İngiltere’deki halk oylaması sırasında AB’den ayrılmak isteyenlerin ön plandaki konuları bunlardı.

Gerçeğin böyle olmadığını iyi çalışarak herkese olmasa bile önemli bir kesime anlatabilirsiniz ve insanların bir bölümünün tutumu değişebilir. Bu insanların işçi olması da şart değildir.

Sadece bu konuda değil, her konuda böyledir.

İngiltere yasalarına göre halk oylaması sonucunun parlamento için bağlayıcı yanı bulunmuyor ama parlamentonun bu kararı yok sayması da mümkün görünmüyor.

Ne yapacaklar, kendi sorunlarıdır.

28.6.2016

BU BİR KÜLTÜR DEVRİMİDİR

Taksim Gezi Parkı'nda başlayan ve ülkenin çok sayıda il, ilçe ve hatta köyüne kadar yayılan büyük hareket politik devrim değildir, bir kültür devrimidir.

Gezi Parkı tarihteki hiçbir direnişe benzemiyor. Bu da normaldir. Her yeni eskileri bir şekilde içerir ama onlara benzemez. Gezi Parkı'nın en çok benzediği geçmiş örnek Batı ülkelerindeki 1968 hareketidir.

Yeni sosyal hareketlerin başlangıç tarihi sayılan 1968'de harekete geçen gençler, bazı ülkelerde kendi başlarına kalırken, Fransa gibi ülkelerde işçileri de harekete geçirebilmişlerdi.

Sonuçta bazı ülkelerde hükûmeti değiştirmeyi başardılar, bazı ülkelerde bu sonuca bile ulaşamadılar. Ama büyük bir toplumsal değişimin yolunu açtılar. Toplum tepeden tırnağa kültürel olarak değişti. Çevreci hareket, yeni feminist hareket, ulusal kurtuluş savaşlarıyla dayanışma, merkezi iktidarın yetkilerinin azaltılması, üniversitelerde öğrencilerin yönetime katılması, göçmenlerin varlığının keşfedilmesi...

Başka bir deyişle, çeşitlilik ve genel bir demokratikleşme toplumun her yanını sardı. Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısının tarihinde büyük önem taşıyan 1968 hareketi, bugün kültürel devrim olarak adlandırılıyor.

Burjuvazi iktidarda kaldı, ama burjuva toplumlarında önemli değişiklikler gerçekleşti. 1968'in başlıca gücünü gençler oluşturuyordu ve sadece talepleriyle değil, eylemleriyle de yeni bir kültürü temsil ediyorlardı. 68'lilerin giymi bile toplumda egemen olan giyim tarzından farklı-

dı. Kendilerine ait müzikleri, cinsler arasında farklı ilişki normları, özgün düşünceleri vardı.

1968'in tanınmış şarkıcılarından bir tanesi Joan Baez'di. Kendisi sadece şarkıcı olmadığını, toplum psikolojisini hissedebildiğini on yıl kadar önce konser vermek için İstanbul'a geldiğinde söylediği şu sözlerle göstermişti: "Bu ülkede bir şeyler bitmemiş!.."

Başka bir deyişle, bu ülkede daha bir şeyler yaşanmamış!..

Türkiye bugün parçalanmış 68'ini, 12 Mart 1971 darbesiyle kesilen 68'in devamını yaşıyor. Bu 68'i 42 yıl sonrasının değişen koşullarında yaşıyor.

1965-1971'den farklı olarak çok sayıda kente, kasabaya, köye kadar yayılmış 68 söz konusudur. Tıpkı o yıllarda olduğu gibi, şimdi de içinde herkes var, ama bu kez çeşitlilik çok daha fazladır.

Ortak talep: Bize karışma, hayatımıza karışma, bizi belirlemeye kalkma. Yüzde kaç oy alırsan al, bu sana hayatımızı düzenlemek hakkını vermez.

Bu insanlar azınlık mı?

Evet diyeceğim ama bunu söylerken sorunun yanlış sorulduğunu da belirteceğim.

Batı ülkelerinde önemli kültürel değişimlere yol açan 68 hareketi azınlık değil miydi? 1990-2010 arasında özellikle aktif olan ATTAC ve Sosyal Forum Hareketi de bazı ülkelerde dikkate alınması gereken değişim yaratmadı mı?

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki ya da ona bağımlı ama yine önemli bir kapitalist gelişme düzeyine sahip olan ülkelerdeki burjuva demokrasisinin önemli özelliklerinden bir tanesi, aktif azınlıklara duyarlı olmasıdır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki burjuvazi bu dersi, aktif azınlıkları dışlamaya kalkmamayı, öğrendi.

Siyasette çoğunluk ve azınlık politik etki derecesiyle ölçülür, katılım sayısıyla değil. AKP bunu henüz öğrenemedi. Ne ki bağırıp çağırarak, üstten konuşup alttan alarak da olsa sancılı bir öğrenme sürecine girmiş durumdadır.

Gezi Parkı'nda başlayarak yayılan kitle hareketliliğinin 1968'den farkı, karşılaştırılamayacak derecede yaygın olması ve halkın değişik kesimlerini harekete geçirmesidir. Yıllardır biriken patlamaktadır.

Bu hareketin politik öncüsü yok ve olmayacak da...

Bu hareket bir kültürel değişim hareketidir. Tekçi, yukardan bakan, başkasının fikrini sormayan, kendini sürekli dayatan merkezîyetçi yönetimin reddedilmesidir.

Atomize olduğu sanılan bir toplumda inanılmaz dayanışma örnekleri sergileniyor. Kadınlar eylemcilere yemek yapıp götürüyor, evlerin kapılarına "eylemci kabul edilir" yazıları asılıyor, eczaneler ihtiyacı olana parasız ilaç veriyor. Eski çıkarıcılık ve kabalığın yerini karşısındakini tanıma ve saygı almış görünüyor.

Türk halkının tarihe yeniden girmesi olarak da adlandırılabilir bu sürecin, ulaşılabilecek sonuç ne olursa olsun, derin izler bırakmaması mümkün değildir.

Bu toplum artık başka bir toplumdur. İktidara boyun eğmeyen, polis şiddetinden çekinmeyen, birbirini daha iyi tanıyan, daha dayanışmacı bir toplum...

68 gibi şimdiki geniş hareketlilik de özünde bir kent hareketidir. Kasabalara ve köylere kadar yayılmıştır ama özünde bir kent hareketidir. Entelektüel düzeyi, mizahı, yaratıcılığı ile bir kent hareketi...

AKP adım adım geriliyor. Söylediklerini birer birer geri alıyor, almak zorunda kalıyor. Gezi Parkı ile başlayan hareketin önderliğini kimse ele geçiremez...

Ne olduğunu anlamaya çalışmak, bu harekete katılmak ve Cumhuriyet tarihinin bu en büyük kitle hareketi içinde kendini ifade edebilmek gerekir.

Bu bir kültür devrimidir ve sonuç ne olursa olsun bu toplum eskisi gibi olmayacaktır. İşte eylemli demokratikleşme böyle olur. Yaşanan budur!

9 Haziran 2013

BU BİR SAVAŞTIRI..

Silvan'da ne olduğunu iyi anlamak gerekiyor. Silvan'da olup bitenin, buna karşı gösterilen ve gösterilmeyen tepkilerin Kürt ya da Türk olmakla ilgisi bulunmuyor.

Silvan'ın bir bölümünde demokratik özerklik ilan edildi. Demokratik özerklik; halkın kendisini yönetmesi, devletin mevcut yönetim organlarının devre dışı kalması anlamına gelir.

Adına başka bir şey de diyebilirsiniz ama içerik böyledir.

Politik mücadelede bunun adı ikili iktidardır.

Devletin iktidarının yanı sıra ona alternatif bir iktidarın birlikte varolmasıdır.

Bu varolma şartlara göre uzun veya kısa sürebilir.

1917 Şubat devrimi sonrasında bir yıl bile sürmemişti, Venezüella'da ise oldukça uzun sürdü.

Açık olan bu iki iktidarın sürekli mücadele içinde bulunacağı ve birinin diğerini ortadan kaldırmak için çalışacağıdır.

Silvan'daki durum budur.

Demokratik özerklik İzmir'de ilan edilseydi benzeri bir saldırıyla orada da karşılaşılırdı. Kürtlere saldırılır Türklere saldırılmaz gibi bir durum ortaya çıkmazdı.

Demokratik özerklik ya da belirli bir bölgede yaşayanların kendi yönetimlerinde hak sahibi olması herkes için savunulması gereken bir haktır.

Biz haklıyız ama kendimiz için haklıyız. Devlet ve burjuvazi için ise, burada kendi egemenlik hakkına yönelik saldırı vardır.

Kendi çıkarlarını savunurlarken sıkça görüldüğü gibi kendi yasalarını bile çiğneyecekler, sivilleri de hedef haline getireceklerdir.

Demokratik özerklikle ifade edilen talebi de iyi anlamak gerekiyor.

Demokratik özerkliğin demokratiklikle ilişkisi vardır, anti kapitalizmle ilişkisi yoktur.

Almanya'da varolan sistem Türkiye'de olsa, ideal olurdu. Vali yok, belediye başkanı valinin yetkilerine sahip ve seçimle göreve geliyor.

Her yerleşim biriminin kendisine ait parlamentosu bulunuyor. Ülke eyaletlere bölünmüş durumda ve her eyaletin parlamentosu var. Bunların üzerinde de federal parlamento bulunuyor.

Dış güvenlik, dış politika, makro ekonomik politika gibi geneli ilgilendiren konular merkezi hükümetin yetkisi dahilindedir. Kalanlar bölgelere aittir.

Cumhurbaşkanının yetkileri semboliktir.

ABD'de ise başkanlık sistemi özerklik temelinde şekillenmiş bir eyalet sistemiyle birlikte bulunuyor.

Demokratiklikle sınırlı kalınsa iyi ama anti kapitalizm adına gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sistemi istemek garip oluyor!

ABD'deki başkanlık sistemi Türkiye'de gerçekleşirse, bu oldukça ileri bir adım olur. AKP böyle bir sistem istemiyor. Onun istediği sultanlık sistemidir. Sadece adı başkanlıktır, hepsi o kadar.

“Nasıl bir başkanlık sistemi istiyorsun, anlatır mısın?..” diye sorsanız, anlatamaz. Buradan çıkan sonuç, genel geçer sözlerle konuşmayı bırakıp, somut olmanın gerekliliğidir.

Aynı durumu Gezi ile ilgili olarak da görmek mümkündür. “Geziciler Silvan’a neden sesini çıkarmıyor?..” sorusu iki nedenle anlamsız bir sorudur.

Birincisi; Gezi diye politik bir özne bulunmuyor. Gezi, değişik politik öznelerin belirli bir dönemde bir araya gelmesinden oluşmuş genel bir öznedir. Bu geneli parçalarına ayırırsanız, o genelin çoğunluğuyla bile Gezi’ye ulaşamazsınız.

Bugün Gezi adlı politik bir özne bulunmuyor, sadece onun anıları bulunuyor.

O öznenin bazı bileşenleri kendilerine ne olarak adlandırırırlarsa adlandırsınlar, Gezi’nin yerini tutamıyorlar, tutamazlar da.

Gezi diye bir özne yoktur, dolayısıyla olmayan öznenin tepki beklemek de anlamsızdır. Yakında Gezi ruhunu çağırma seansları başlarsa şaşmayacağım!

İkincisi; Gezi hareketi büyük oranda düzenin sınırları içinde bulunan bir hareketti. Sınırları biraz zorluyordu ama genel olarak içerdeydi. Bu harekete karşı kendi yasalarını çiğneyen devlettir. Gezi büyük oranda yasallığın sınırları içinde kalmıştır. Kendi yasalarını çiğneyerek saldıran devlet olmuştur.

Silvan ile Gezi arasında büyük fark bulunuyor.

Gezi’de demokratik özerklik ya da buna benzer bir talep yok denilemese bile zayıf olarak vardı. Belediye düzeyinin ilerisine geçmiyordu. Yaşadığımız yerde bir şey yapılacaksa, orada yaşayanlara danışılması gerekir, talebi

vardı.

Silvan ise daha ileride taleplere sahiptir.

Gezi ile Silvan arasındaki farklılığa başka eklemeler de yapılabilir, ama asıl önemli olan ikisinin birbirinden farklı özellikler taşımasıdır.

Silvan konunun küçük bir bölümüdür. Büyük bir savaş var. Bu savaşın değişik bileşenleri öne çıkabiliyorlar; geride kalan bileşen kaybolmuyor, varlığını geri planda sürdürüyor.

Türkiye, Suriye ve Irak'taki savaşın ve bir oranda da Lübnan'a sıçrayan çatışmaların dışında değildir.

İslam Devleti'ne (İD) karşı savaş, aynı zamanda Kürtler arasındaki egemenlik savaşıdır. Peşmerge mi, HPG mi; kim daha ağır basacak?

Ortadoğu'daki savaş bütünü olarak görmek gerekir ama büyük savaşın değişik küçük savaşları barındırdığını da atlamamak şartıyla...

ABD'li bir generalin dediği gibi, bu bölgedeki savaş 15 yıl kadar daha sürer...

Savaşın bileşenleri arttıkça sona ermesi de zorlaşır. Çünkü bazı taraflar savaş bitirse bile diğer taraflar bunu kabul etmeyebilir ve savaş sürdürebilir.

Her politik aktörün çok yönlü ilişkileri için Türkiye'nin durumuna bakalım.

TC, HPG ile savaş halindedir. TC, YPG ile de o kadar açık olmasa da savaş halindedir. TC, İD'yi HPG-YPG'ye karşı desteklemekte, arada bir de saldırmaktadır.

TC, ABD ile yakın işbirliği içindedir ama iki taraf arasında tam bir çıkar birliği bulunmuyor. ABD için YPG'nin

güçlenmesi sorun değildir, Türkiye için sorundur.

TC, Barzani'yi desteklemektedir. Kürtler üzerinde Peşmerge'nin belirleyici güç olmasını istemektedir.

TC, mülteci akınını kullanarak Almanya ile iyi bir pazarlık yürütmeye çalışıyor. Taleplerden birisi, YPG'ye değil sadece Peşmerge'ye destek ver, olsa gerektir.

Bölgedeki her politik aktör için böylesine uzun bir liste yapabilirsiniz.

Bölgede yaşananın büyük bir savaş olduğunu ve Silvan'ın da bu kapsamda yer aldığını düşünürseniz, durumu değerlendirmek kolaylaşır.

Türkiye solunun bir bölümü ne yapabilir?

Güce bakarak değerlendirme yapmakta yarar bulmuyor. Atıp tutmakla bir yere varılmıyor, dahası zararlı da oluyor.

Sıfır değiliz ama şöyle veya böyle davranmakla bu savaşta etkili olabilecek bir güç durumunda da değiliz. Bunu bilirsek sahip olduğumuzu daha verimli kullanabiliriz...

13.11.2015

BU ÇATLAK TAMİR TUTMAZ

Dünyanın en iyi gazeteleri arasında sayılan, politik yönelimi orta sağ olan Frankfurter Allgemeine Zeitung'un dünkü sayısında darbe ile ilgili bir değerlendirme yazısı vardı. Yazar, geçmişî başarılı darbelerle dolu olan Türk ordusu (1960, 1971, 1980 darbeleri örnek veriliyordu) bu kez neden başarısız oldu, diye soruyor ve darbecileri başarısızlığa götüren hataları sıralıyordu. Konuyla ilgili olarak Türkçede de çok yazı yayınlandı.

Bence bu darbenin en önemli özelliği devletteki çözülmeyi ortaya koymasıdır. Cumhuriyet tarihinde ilk kez devletin iki temel silahlı gücü, ordu ve polis çatıştı. Gövde gösterisi temelinde çatışma değil, gerçekten çatıştı ve az olmayan sayıda güvenlik mensubu öldü.

Polisin orduya olan üstünlüğü, polisin genelkurmay binasını basmasıyla da görüldü. Eskiden bu binaya polis giremezdi, belirli bölümlere sivil hiçbir şahıs giremezdi.

AKP'nin orduya başından beri güvenmediği, polisi ikinci bir ordu olarak hazırladığı yıllardan beri görünüyordu. Polisin orduyla çatışabilmesi demek, gerekli silahlara ve eğitime sahip olması demektir.

Orduda büyük tasfiye başladı bile ama ne kadar tasfiye yaparsanız yapın, darbe tehlikesi bitmeyecektir. Sorun Fetoculuktan ya da bilmem necilikten daha derindedir.

Cumhuriyeti kurduğunu ve onun başlıca kollayıcısı olduğunu neredeyse 90 yıldır savunan, Cumhuriyeti koruyup kollamayı kendisine vazife edinmiş olan ordu, ikinci plana itilmeyi zor kabullenir. Subayların ne kadar

oportünist olduklarını Ergenekon davasında gördük; silah arkadaşlarına sahip çıkmadılar. Bunların önemli bölümü aynı zamanda okul arkadaşıydı. Ne kadar birbirlerini satmaya, ayak kaydırmaya hazır olsalar da, yıllarca Cumhuriyetin bir numaralı kurumu olmuş olanların geri plana itilmelerini kabullenmeleri hiç kolay değildir.

Dikkat ederseniz, polisin üstünlüğü çerçevesinde orduyla ilgili önlemleri Milli Savunma Bakanlığı değil, İçişleri Bakanlığı alıyor.

Sosyolojide “path dependence” diye bir kavram vardır. Geçilen yolun ulaşılan yerdeki belirleyiciliğini araştıran bu kavrama göre, belirli güçler –toplumlar için de aynı kavram kullanılabilir- aynı yere gelmiş olsalar bile geliş yolları farklıysa, bu farklılık önemli olabilen ayrımlara yol açacaktır.

Cuntacılık genlerine işlemiş, cumhuriyetin bir numaralı güvencesi olduğuna inanmış, Atatürk’ten söz etmeden cümle kuramayan subayların, kemalist laiklikle ilişkisi bile sorunlu olan ve onu sürekli geriye iten bir iktidarla gayet iyi geçinmesi zordur.

“Bu darbe, darbeler serisinin başlangıcıdır” değerlendirmesi bulunuyor.

Tasfiyeler, ağır cezalandırmalar, subayları aşağılamalar; bunların hepsi yapılabilir ama meseleyi çözmez.

Subaylar bunu ilericiliğinden mi yapıyor, ilgisi bulunmuyor. Geçmiş darbelerde ne yaptıkları, Kürt illerinde nasıl davrandıkları ortadadır. Aralarında hala ortaya çıkarılmamış ilericiler bulunabilir ama sayıları oldukça azdır.

Bazı darbeci generallerin Lice’yi yıktığı için övülen subaylar arasında bulunması ancak “senin işin bitti, tasfiye sıran geldi” anlayışı çerçevesinde açıklanabilir.

Garip bir anlayış mı, hayır!

Abdülhamit'in zamanın toplumunda biraz sivrilen kişileri ya Avrupa'ya ya da Yemen'e sürdüğü bilinir. "Bugün yaptığı işime yarıyor ama tehlikeli kişidir, yarın karşıma geçerse neler yapmaz" düşüncesi çerçevesinde ilgili kişiye karşı erkenden önlem alınır.

Bu darbenin en önemli yanı, devletteki çatlamayı göstermesidir. Yüzlerce subay ve hakim gözaltına alınıyorsa, ordu ile polis çatışıyorsa, bütünlüklü bir yapı kalmamış demektir. Devletin içinde silahlı çatışmalara kadar uzanan kavga var demektir.

Bu kavganın taraflarından bir tanesi, güncel çıkarları çerçevesinde şu veya bu sol güçle ittifak arayabilir. Politikada taktiksel olarak her şey mümkündür ve solun bir bölümünün bunun teorisini yapmaya girişeceğinden de kuşku duymak için neden bulunmuyor.

Geçmişte ordunun ilerici geleneklerini savunan ve şimdi de daha örtülü dille buna devam edenler bulunuyor mu?

Kemalist aydınlanmanın içerik olarak zayıf ve devletin bekasına yönelik özelliklerini görmeden onu savunmak, aynı zamanda subaylara pas atmaktır.

Özgürlük sokaktadır, deniliyor; doğru ama eksiktir. Faşizm de sokaktadır.

Bu yöne bir özellik değil... 1970 öncesinde Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) vardı, Ülke Ocakları yeni kurulmuştu ve zayıftı. AKP'nin ön plandaki kadrosunun önemli bölümü MTTB kökenlidir. Fettullah Gülen de zamanın Komünizmle Mücadele Dernekleri başkanıdır. Bu dernek ve MTTB, MHP'nin 1975 sonrasındaki işlevini yerine getiriyor, sürekli olarak devrimcilere saldırıyordu.

1975 sonrasında sokakta sadece sosyalistler değil, MHP ve bağlı kuruluşları da vardı.

Faşizmin sokakta da olması yeni değildir. Keza MT-TB'lilerin ve MHP'lilerin polis tarafından korunup kollanması söz konusuydu.

Devletteki çatlama da yeni değildir. 1970'li yıllarda önemli etkinliğe ulaşan POL-DER vardı. Bu derneğe bağlı polisler Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un MHP'liler tarafından öldürülmesinin ardından bu partinin Adana il merkezini kurşunlamışlardı.

Yeni olan nedir?

Yeni olan ordu ile polis arasındaki silahlı çatışmadır.

İktidar eskiden olduğu gibi öncelikle ordunun değil, polisin iç birliğinin korunmasıyla ilgilenmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ordunun ideolojik işlevinin yerini almıştır. Ön plandaki görüş artık Kemalizm değil, İslamcılıktır. Türk bayrağı, milliyetçi söylem, Atatürk'ün ismi kullanılabilir ama ön planda olan artık İslamcılıktır.

MHP'nin sokak etkinliği eskisine göre zayıflamıştır. Bunun yerini AKP'ye bağlı Osmanlı Ocakları ve militan dinciler almıştır.

Savaş yöntemi de değişmiştir. Eskiden devrimcilere yönelik katliamlar kahve taramaları ve yedi TİP'li gencin boğularak öldürülmesi gibi çerçevesinde iken; şimdi kalabalık gösterilerde kendini havaya uçuran ve çok kişiyi de öldüren dinci militanlar ortaya çıkmıştır.

Kitleye silahlı saldırı yeni değil, 1 Mayıs 1977'yi hatırlayın. O zaman saldırıyı yapan polisti, şimdi dinci sivillerdir.

MHP'li zor da olsa laf anlayabilir, bu tipler anlamaz!

Bilmekte yarar bulunuyor!

Bitirirken bir soru sormakta yarar bulunuyor: Sınıf perspektifiyle bakışın her türlü analiz için yeterli olduğunu sananlar, şu darbenin sınıfsal analizini yapar mısınız?

Birkaç subayın hareketi değil, önemli bir hareketti.

Hangi sınıfsal çıkarı temsil ediyordu acaba?

Cevap zor değil. Sınıfsal analiz, tamam ama kimlik, gelenek gibi kültürel çerçevede değerlendirilebilecek önemli bileşenler de bulunuyor. Bunları dikkate almazsanız, sınıf kelimesini tekrarlamaktan başka iş yapamazsınız.

17.7.2016

BU DİRENİŞİN İZİ KALACAKTIR

Bazı çarpışmalar vardır, dönemine göre uzun sayılabilecek kadar sürdüklerinde böyle yapılması gerekir miydi, gerekmez miydi sorusu kaybolur. Geri dönülebilecek nokta geçilmiştir, bu sorunun da anlamı kalmamıştır. Savaş kaybedilebilir ama sergilenen direnişin izi geleceğe kalacaktır.

Bilebildiğim en eski direnişten örnek vereyim:

Milattan önce 480 yılında –demek ki bugünden yaklaşık 2500 yıl önce- şimdiki Yunanistan’a giren büyük Pers ordusu günlerce ilerleyemedi, Termopil geçidini geçemedi. Sonuçta karşı saflardan bir işbirlikçi buldular ve direnişçileri çevirdiler. Sparta Kralı Leonidas, 300 Spartalı ve birkaç yüz başka savaşıyla birlikte geçitte kalır, ordunun geri kalanını gönderir. Sonuna kadar savaşır ve hepsi ölür.

Konuyla ilgili olarak yapılan son araştırmalar Leonidas’ın tutumunun pek de akıllıca olmadığını gösteriyor. Toplu olarak çekilip geride savunma hattı kurmak daha akıllıca olurdu gibi görünüyor. Leonidas’ın geri çekilmemesi Sparta’nın askeri anlayışı uyarıncadır. Spartalı düşman karşısında geri çekilmez; ölebilir ama geri çekilmez.

Bu savaş ve Leonidas örneği, 2500 yıl boyunca askeri tarihte incelenir.

Hitler de, Yunan direnişçileri de, Leonidas örneğini kendi meşreplerince kullanırlar.

Aslında bu durum ismin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Lice ve Sur'da sergilenen direniş de -Leonidas ile karşılaştırılacak ölçüde olmasa bile- iz bırakacaktır. Tıpkı Diyarbakır cezaevi direniş gibi bu direniş de iz bırakacaktır. Başlıca kişileri kimlerdir, bilmek için henüz erkendir.

Belirttiğim gibi, savaşta bir noktaya gelirsiniz, o noktadan sonra doğru ve yanlış yoktur; sadece savaş vardır, sonuna kadar savaşsınız. Kaybedebilirsiniz, varsın öyle olsun!

Burada savaş ahlakı üzerine bazı belirlemeler yapmak gerekir.

Askeri hedef olmaması gereken çocukların, kadınların ve yaşlıların öldürülmesi, yaralanması ve ölmeye bırakılması haklı olarak tepki topluyor. Neden böyle yapılıyor sorusunu düşünürseniz, savaşın amacının bu savaş ahlakını gerektirdiğini de görebilirsiniz.

Bu savaşın amacı, bölgenin bir bölümünü insansızlaştırmak ve insanları yıldırmasıdır. Nüfusun göç etmesinin hedeflendiği savaşlara bakarsanız, Lice ve Sur'da sergilenen devlet şiddetinin düşük düzeyde olduğunu bile söyleyebilirsiniz.

Yugoslavya iç savaşı örnek olarak alınacak olursa; Sırp milisler göç ettirmek istediklerine büyük vahşet uyguladılar. Toplu katliamdan kadınlara toplu tecavüze kadar her şey yapıldı. Gidin ve bir daha buralara gelmeyin amacına ulaşılabilmesi için, insanların terk etmek zorunda kaldıkları topraklarla ilgili çok kötü anılara sahip olması gerekirdi ve buna ulaşmak için her şey yapıldı.

Biraz geriye, İkinci Dünya Savaşı'na gidelim...

Sivil hedeflerin halkın moralinin bozulması için bombalanması söz konusudur. Bunu ilk yapan Nazilerdi. İngiltere'de Coventry kentine bu nedenle saldırdılar. Kentin askeri önemi yoktu, savaş uçakları tarafından bomba-

lanması da gerekli değildi. Asıl amaç sivillerin moralinin bozulmasıydı.

Daha sonra ABD ve İngiltere aynı yöntemi Nazi Almanyasına karşı kullandılar. Askeri önemi olmayan çok sayıda kent ağır şekilde bombalandı. Amaç Alman halkını yıldırma ve Hitler'e karşı çıkmasını sağlamaktı. Örnekleme gerekirse, Alman Hiroşiması olarak bilinen Dresden bombardımanında ölenlerin sayısı yaklaşık 40 bin kişidir.

Amaçlanan olmadı, tersine Alman halkı sonuna kadar Hitler'i ve partisini destekledi. Nazilere karşı muhalefet vardı ama hiçbir zaman etkili bir boyuta ulaşamadı. Nazileri yenen dış güçtür (ABD-İngiltere ve SSCB), içerden yıkılmadılar.

Savaşta sivillere saldırılması İkinci Dünya Savaşı ile başladı ve sonrasında da sürdü. Savaş ahlakı da buna göre şekillendi.

Bir tarafın diğer taraftaki sivillere saldırması intikam duygusunu da birlikte getirir. Nazi ordusu SSCB'den çekilirken yapabildiği oranda her tarafı yaktı.

Kızıl Ordu zamanın Almanya'sının sınırlarından içeriye girdikten sonra çok sayıda Alman kadınına tecavüz edildi. Birlik komutanları bazı kentlerde yapılan yağmaya göz yumdular. Aradan yıllar geçtikten sonra konuyla ilgili fotoğraflı kitaplar yayınlandı. Kızıl ordu askerlerinin yaptıkları Nazi askerlerinin yaptıkları yanında sönük kalır ama yapmışlardır.

Buradan hareketle PKK'nin gelecekteki eylemlerinde özellikle Türk sivilleri hedef alabileceğini belirtmek istemiyorum. Burada söz konusu olan savaşın başka bir yönüdür. Uzun süren savaşta yer alıp da insan kalabilmek oldukça zordur. Öyle şeyler yaşarsınız ki, kendinizi iyi kontrol etmiyor iseniz, öldürme makinesi haline gelebilirsiniz.

İki örnek vereyim. Birisi kendimle ilgilidir.

1977 yılının ilk aylarındayız. Karar verdiğimiz silahlı politik çıkışı yaptık ve birlikte karar verdiklerimiz ya öldü ya da yakalandı, tek ben kaldım. O psikoloji içinde İstanbul'da önemli kadrolardan birisinin Beşiktaş'ta faşistler tarafından bıçaklandığını ve durumunun ağır olduğunu haber aldım. Resmen gözüm döndü. Yanıma bir kişiyi alırım. Beşiktaş'ta dördüncü kattaki MHP şubesine girerim. Oradan sağ çıkmamız mümkün değil ama kaç kişi ölür bilemem, diye düşündüm.

Yapmayı düşündüğüm iş aslında saçma sapan bir iş saçma sapan bir iş ama bir noktaya geliyorsunuz, kafa gidiveriyor. Kısa süre sonra arkadaşın yarasının hafif olduğunu öğrenecektim.

Bir başka olay Ankara'da çatışmalı iki örgüt arasında geçer. İsimlerini yazmayayım ama bunlar sürekli olarak birbirine saldıran iki sol örgüttür.

Karşılıklı yaralama ve ölümler sonucu tansiyon iyice yükseliyor. Üstüne bir yaralama daha geliyor ve bir örgütün taraftarları diğerlerini yazılama yaparken yakalıyorlar. Hepsinin duvarın önüne diziyorlar, yaklaşık on kişi, hepsini kurşunlamaları an meselesi ve birisi, "durun, diyor, ne yapıyoruz biz!"

Bir noktaya geliyorsunuz, kafa gidiveriyor! Sağ kalıp kalmamak önemli değil, sadece karşı tarafı yok etmeyi düşünüyorsunuz. Yaparsanız ilerde pişmanlık duyacaksınız ama artık olan olmuştur, geri dönülmesi mümkün değildir.

Savaşın klasik ahlakına uymak, askeri hedeflere yönelmek, sivillere dokunmamak savaşçının ruh sağlığı için önemlidir.

Bazen kendisine pahalıya mal olsa bile klasik savaş

ahlakına uyan kişi daha sonra sendrom yaşamaz. Sivilleri katledenler ise ordu mensubu bile olsalar bu sendromu yaşıyorlar. Ruh sağlıkları hayatları boyunca düzelmiyor.

Kesin sayısı gizlenen ama anlaşıldığı kadarıyla az da olmayan sayıda polis bu nedenle istifa etmiş durumda. Sivillerin katledilmesinin psikolojik ağırlığını taşımak kolay değildir. Bu ağırlığı taşıyabilmek ancak Nazilerin yaptıkları gibi karşınızdakileri aşağılık mahluklar olarak gormekle mümkündür. Okuduğumuz özel time ait duvar yazılarında da bunu görebiliriz: Türksen öğün, değilsen itaat et; Türkün gücünü göreceksiniz, gibi...

Savaşın klasik kurallarına uymak, önce savaşcının ruh sağlığı için gereklidir.

Yazının başına dönersek; bu direnişin geleceğe güçlü bir izi kalacaktır. Günlerce insan kalarak savaşmak ve insan kalarak ölmek hiç kolay değildir.

Zor zaman çünkü Batı dünyası AKP'nin arkasındadır.

AKP'nin Ortadoğu politikasının amaçlanan hedeflerin uzağına düştüğü doğrudur ama Türkiye'yi kenara iterek bölgede politika yapılamayacağı da doğrudur. Suriye ile 800 km. sınırı olan bir ülkeyi yok sayarak Suriye'nin geleceği hakkında plan yapamazsınız.

Bir başka konu, mültecilerle ilgilidir. Türkiye büyük bölümü Suriyeli olan mültecilerin toplanma alanı durumundadır. Bu durumunu sürdürmesi için kendisine verilen üç milyar Avro'nun yanı sıra başka ödünler de verilecektir. Bunlardan bir tanesi de sayısız insan hakları ihlallerine karşı yeterince ses çikarmamaktır.

Zor bir durum, zor bir savaş söz konusudur. Bu direnişin izi bu nedenle de geleceğe kalacaktır.

27.1.2016

BU HALK HOŞUNUZA GİTMİYORSA, BAŞKA HALK BULUN

1953 yılında yeni kurulmuş olan Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde (DAC) yaşanan hoşnutsuzluk son yapılan zamlardan hareketle ayaklanmaya dönüşür. Reel sosyalist rejime karşı yaşanan bu işçi ayaklanması Kızıl Ordu tarafından bastırılır.

Ayaklanmayı normal görmek gerekir çünkü İkinci Dünya Savaşı sona erele sekiz, DAC kurulalı dört yıl olmuştur. Alman halkının sonuna kadar Nazileri desteklemesi ve bu nedenle de Tätervolk (suçlu halk) olarak adlandırılması dikkate alınır, DAC'nin faşist kültürün derin izlerini taşıyan bir halkla dayanan reel sosyalizm olduğu anlaşılır. Dışarıdan halk getiremeyeceğinize göre tutulabilecek başka yol da yoktur.

1953 ayaklanmasının bastırılmasının ardından iktidarda bulunan SED (Almanya Sosyalist Birlik Partisi) politik bürosu bir açıklama yaparak, halkın politbüro'nun güvenini kazanmak için daha çok çalışması gerektiğini belirtir. Bu ülkede yaşamakta olan Bertold Brecht konuyla ilgili bir şiir yazar ve sorar: politbüro kendisine başka bir halk arasa daha kolay olmaz mı?

Bu sözü, “bu halk hoşunuza gitmiyorsa kendinize başka bir halk bulun” olarak yorumlamak da mümkündür.

Değişik toplumlarda yaşayan gelişmiş insanların tarihte sık sık karşılaştığı bir durumdur burada söz konusu olan...

Nazilerin baskı ve terörü vardı ama onları destekle-

yen büyük bir kitle de vardı, işçi sınıfı dahil... Çok sayıda bilim insanı, felsefeci ve sanatçı gerek Yahudi oldukları için gerekse de bu rejime tahammül edemedikleri için ülkeyi terk etmek zorunda kaldı.

Frankfurt Okulu neredeyse tümüyle Yahudi kökenli felsefecilerden kuruluydu. Adorno, Horkheimer ve Marcuse ülkeyi terk edebilirken, Walter Benjamin Fransa'da bile Nazilerden kaçamadı ve yakalanmamak için intihar etti.

Marlene Dietrich Naziler iktidara geldiğinde dünya çapında tanınmış bir sinema oyuncusuydu. Nazilerin propaganda bakanı Göbbels'in rejimin sanatçısı olmak teklifini reddederek ABD'ye gider. Kadında Nazileri destekleyen halka karşı öyle bir nefret vardır ki, savaşın bitiminde ülkeye üzerinde ABD askeri üniformasıyla dönecektir. Sonraki yıllarda genellikle Almanya'da yaşamadı. Öldüğünde Berlin'de gömüldü ve nazi ordusunda çarpışıp da halen hayatta olan bir bölüm Alman da gelip mezarına tükürdü.

Bilseydi kadının umurunda bile olacağını sanmıyorum.

Sadece Almanya tarihinin değil dünya tarihinin bilinen bir ismi olmuşsun, nazi ne yaparsa yapın...

Dietrich'in sesinden tanınan **Lili Marlen** şarkısı, İkinci Dünya Savaşı'nın asker şarkısıdır. Sadece Alman askerleri değil, İngiliz askerleri de kendi dillerinden yayın yapan radyodan ısrarla bu şarkıyı isterdi. Şarkı, Birinci Dünya Savaşı'ndaki bir olay üzerine kuruludur: bir asker izne gelir ve bir kadınla tanışır. Birbirlerini severler ve savaş sonrası ortak hayat için plan yaparlar. Ayrılrılarken adam bir sokak fenerini göstererek, savaş bittikten sonra, eğer kendisi sağ kalmışsa ve bu fener de hala yıkılmamışsa, orada buluşmalarını söyler. Savaş biter, kadın altı ay

boyunca her akşam o fenerin altında bekler, ama adam gelmez.

Dietrich'in bu savaşı en iyi anlatan romanın, Garp Cephesinde Yeni Bir şey Yok'un yazarı olan ve kendisi gibi ülkeden kaçmak zorunda kalan Erich Maria Remarque olan yakın ilişkisi aslında tarihsel olarak birbirine uygun iki insanın ilişkisidir.

O dönemde Alman halkından nefret eden Alman sayısı az değildir. Kadının adını hatırlamıyorum, çok önce okumuştum... Ana dili Almanca ama eşi ve oğlu Naziler tarafından öldürüldüğü için Almanca konuşmayı kabul etmiyor. Başka dil öğreniyor, onu konuşuyor.

Büyük felsefeciler (Schopenhauer, Marx, Hegel, Kant, Feuerbach, Nietzsche) ve klasik müzikçiler yetiştirmiş bir halk nasıl bu duruma geldi sorusu, savaş sonrasında Adorno başta olmak üzere felsefecilerin ve sosyal bilimcilerin temel sorusu olacaktır.

Bunu açıkladılar da... Nazilerin güçlü kadrosu tartışma götürmez olmakla birlikte, halkın bu kadroyu dinleyebilecek duruma gelmesi nasıl oldu sorusu tartışma ve araştırmalardan sonra büyük oranda açıklığa kavuşur. (Bu konuyu başka yazılarda açıklamıştım, yeniden üzerinde durmayacağım.)

Yaşadığı ülkenin halkından nefret etmek ya da en azından ona karşı hoş duygular beslememek Mao okumuş olanlar için garip olabilir. Mao sık sık halktan öğrenmek gerektiğinden söz eder. Unutulmaması gerekir ki, Mao'nun sözünü ettiği halk, o zaman büyük oranda köylülerden oluşan Çin halkıdır ve sık sık da ayaklanır. Kızıl Ordu'nun yüzde 80'inin okuma yazması yoktur ama bu onların ayaklanmacı bir geçmişten gelmelerini engellemedi.

Halk denildiği zaman hangisi diye sormak gerekiyor.

Gelelim bize...

Öcalan'ın başlangıçta Kürt halkını sevdiğini hiç sanmıyorum. Bu halk için kullandığı belirlemeler dikkate alınırsa, en azından düşmüş olarak nitelendirilen bir halkın sevilmesi mümkün değildir. Onun çok sayıda özelliğine karşı olmanız, onu değiştirmek için çalışmanızı engellemez.

Benzeri bir durum Türkler için de söylenebilir. Özal döneminden başlayarak Türkler tam bir çöküş içine girdiler. Eskiden az buçuk değerler vardı, giderek hepsi paraya dönüştü. Paracılık, çıkarıcılık, yalancılık ve yozlaşmanın her çeşidi aldı başını gitti...

2000'li yılların başlarından itibaren bu halktan da bu halkın solundan da uzaklaştım. Kopmadım ama uzaklaştım ve bu sayede en başta sınırlarım düzeldi. Bir oranda eskiden beri var olan bir ilişkim, Kürtlerle ilişkim sürdü ama esas olarak Alman soluna girdim. Burada altı yıl kadar bulunduğum bölgede sorumlu düzeyde faal oldum. Daha sonra Barış Meclisi gibi Kürtlerle ilişkisi olan ama bununla sınırlı olmayan bir faaliyette faal oldum. Alman soluyla ilişkim sürekli devam etti. Halen teorik yayınlarını izlerim, değişik kesimlerinin toplantılarına arada bir de olsa katılırım. Bu faaliyet bana çok şey kazandırdı.

Gezi, benim için, Türk halkının tarihe dönüşüdür. Büyük bir olaydı ama bize özgü değildir ve başka ülkelerdeki örneklerini biliyorsanız bu büyük olayın yine tekrarlanacağını düşünmezsiniz. Burası önemli değil, özellikle kültürel etki yönünden büyük bir olaydır.

Bir halktan hoşlanmıyorsanız başka bir halk bulabilmenin imkanlarına sahip olmanız gerekir. Türkiye'de yaşayanlardan bazıları Kürt halkını buldular ve bu kendileri için önemli bir çıkış oldu. Ben daha şanslıydım, Alman halkı da vardı. Son yirmi yılda çok değişen bir halk... Üç

halkın dönemlere göre değişen kombinasyonu ile hem sonuç veren işlere girdim hem de psikolojim sağlam kaldı.

1990-2010 arasında sadece Türklerle ilişkim olsaydı bu mümkün değildi. Herkes hata yapar. Alman solunda da hata yapılıyor, hatanız nerede görüyorsunuz ve düzeltmeye çalışıyorsunuz. Türk solunda ise o dönemde hata nedir bu bile belli değildi çünkü hatalar asla düzelmiyordu. Herkes kendini tekrar etmekle meşguldü.

Kendini tekrar etmek özelliği ortadan kalkmadı ama artık değişim de var.

Sadece Türk halkına mahkum olanların durumu hiç iyi değildir. Ulusalçıların bağırıp çağırduklarına bakmayın, çok kötü durumdadılar... Ulusal değerler kimsenin umurunda değil ya da kaç para ediyorsa o kadar umurunda.

Kürtlerin mücadelesi Türklerin ve solun değişmesini de olumlu yönde etkiledi. Bakalım bu etki nereye kadar gider?

Almanya solu ise Avrupa'nın en güçlü solu olarak imtiyazlı bir durumda ve ben de bunun tadını çıkarıyorum.

Fakat o kadar büyük konular var ki, nasıl öğrenilir bilemiyorum.

İhtiyaç olduğunda başka bir halk bulmasını bilemek gerekiyor kısacası...

18.3.2015

BU İNSANLARDAKİ DAYANIŞMAYA HAYRANIM

Dün bir arkadaş **Dix Ans d'Action Directe** (Doğrudan Eylem'in on yılı 1977-1987) kitabının kapağının fotoğrafını göndermiş, altında da yazar Jann Marc Rouillan'ın Brüksel'de yaptığı basın toplantısında çekilmiş bir fotoğrafı vardı. Kitap *Memoire Sociales* (Sosyal Anılar) adlı yayınevinden çıkmış. Yazar 25 yıl hapiste kalıp tahliye olduktan sonra önderlerinden birisi olduğu örgütle ilgili kitap yazmış ve solda durup mücadelesini sürdürüyormuş.

Jann Marc'ı tanırım. 1982 yılı başında Paris'in 18. bölgesinde boş duran üç binayı bu örgütle birlikte işgal etmiştik. O zaman Cephe adını kullanıyorduk. Kitapta bu örgütten ve daha sonra işgal evlerinden birisinde kalan MLSPB'den söz etmiş.

Bu örgütle ideolojik olarak ortak herhangi bir yanımız bulunmuyordu ve bunu da birkaç kere onlara açıkça ifade ettik. Doğrudan Eylem örgütü tarihinde ilk kez yaklaşık yüz kişi civarında da olsa bir kitleyle, göçmen işçi kitleleriyle iş yaptı.

Fransa'daki yasaya göre Fransız olmayanlar bir yeri işgal ettiğinde polis onları her zaman çıkarma yetkisine sahipti. Fransızlarla birlikte işgal yaparsanız 24 saatten sonra ancak mahkeme kararıyla işgal yeri boşaltılabilirdi. Resmen ırkçı bir yasa, ama böyleydi. Bu nedenle Fransız bir örgütle birlikte iş yapmak zorundaydık. Önce bölgedeki Lojman Komitesi'ni denedik; korktular, olmadı. Tek alternatif bunlar kalıyordu.

Biz silahlı mücadeleyi Türkiye için savunmuş ve hayata geçirmiştik. Fransa'da bu mücadelenin zemini bize göre bulunmuyordu. Mahir Çayan da silahlı propaganda-

yı bizim gibi ülkeler için savunmuştu. Fransa'yı bilmiyor değildi. Fransızca bilirdi ve kısa bir süre de bu ülkede kalmıştı.

Dolayısıyla ortak ev işgali dışında bu örgütün başka bir eylemine katılmadık.

Katılanlar oldu, kendileri bilirdi.

Ev işgali sadece Fransa'da değil Türkiye basınında da günlerce konu oldu. Hürriyet işgal binalarına gelip röportaj yaptı, fotoğrafı olarak yayınladılar. İşgalin öyküsünü fotoğraflarla birlikte **Paris Ev İşgalleri** kitabında anlatmıştım. İbrahim Yalçın haberi hapishanede iken okumuş, daha sonra "nasıl sevinmiştik bilemezsiniz" demişti.

İki sayı yayınladığımız **Tek Yol Devrim** dergisinin **Ev İşgalleri Özel Sayısı**'nı hazırladık. *Action Directe* ile ilişkisi olan bir matbaada çok ucuza bastırdık, zaten fazla paramız da yoktu. Matbaada çalışanlar bu örgütten miydi, bunu anlayabilecek kadar Fransızcam yoktu, işimi İngilizce hallediyordum. Hepsi de İngilizce biliyordu.

Bu insanlardaki dayanışmaya hayranım.

25 yıl hapiste yatan birisi çıkınca sudan çıkmış balığa döner. Örgüt yok, eski ilişkiler yok, neredeyse hiçbir şey kalmamış. Bu durumdaki insanların küçük de olsa belirli bir çevrenin dayanışması olmadan kitap yazıp yayınlaması, kendini toplayıp mücadeleyi sürdürmesi neredeyse mümkün değildir.

Örgütün diğer önderi bir kadındı. *Natali Menin-gon* (umarım soyadını doğru yazmışımdır). O biraz daha az ama yine de 20 yıldan fazla yatmış, çıktığında bildiğim kadarıyla Yeşiller Partisi kendisini Avrupa Parlamentosu listesinden aday göstermiş...

Benzer durum Almanya'da vardır. Kızıl Ordu Frak-

siyonu'ndan Christian Klar adlı eylemci 20 yıl kadar hapiste kaldıktan sonra tahliye oldu. Hâlâ solda durduğunu açıkladığı için sağ gazeteler kendisini hedef aldılar. Tahliye olduktan sonra o çevre kendisini hemen aldı, yeni bir hayat kurmasını sağladı ve mücadelesini sürdürüyordur.

Örgüt yıllardan beri bulunmuyor. Fransa'da ve Almanya'da destek sağlayan çevreler o örgütün militanları değil, hatta belki o örgütün çizgisini yanlış buluyor da olabilirler. Buna rağmen kişiye "kapitalizme karşı mücadelemişti, 20-25 yıl hapiste kaldı ve hâlâ solda duruyor" diye sahip çıkıyorlar.

Dayanışma işte budur. Senden olmasa bile, geçmişteki çizgisini yanlış bulsan bile, yıllarca hapisanede kalmış bir insana tahliye olunca sahip çıkıp destek olmak...

Solun yükseldiği bir dönemde değil zor günler yaşadığı bir dönemde bulunuyoruz.

Fransa'da durum daha da kötü... Almanya'da yine de yüzde 8-9 oy alan ve adı sol olan bir parti bulunuyor. Çizgisini beğenir veya beğenmezsiniz ama tahliye olduğunda geçmişteki çizgisiyle ortaklıkları bulunmayan Klar'a karşı yürütülen kampanyaya karşı çıkanlar arasında onlar da vardı.

Bizde böyle bir dayanışma görmek mümkün değildir. Örgütlerin kendi insanlarını bile ortada bıraktığı sayısız örnek bulunuyor. Başka örgütten olanla hiç ilgilenmezler. Ya da onun adını kullanabileceklerse ilgilenirler...

Avrupa ülkelerindeki sol hareket bu konuda Türkiye'dekine beş basar...

İmkânlarınız az olabilir, yeterince sahip çıkıp destek olamayabilirsiniz; mümkündür ama en azından elinizden geleni yaparsınız.

Şüphesiz ki bu insanlar 20-25 yıl hapiste kalıp ardından da birileri kendilerine sahip çıksın diye solda durmaya devam etmiyorlar. Bu insanları takdir etmek ve bunu imkânlar oranında desteklemek gerekir.

Yazının başında da belirttiğim gibi hapisten çıkalı fazla olmamış bir insanın örgütünün tarihini anlatan kitap basıp Brüksel’de basın toplantısı yapması arkada destek olmadan mümkün değildir.

Kimileri küçük de olsa iş yaparak büyür. Kimileri de başkalarını küçülterek büyümeye çalışır. Ve uzun vadede daima birinci maddedekiler kazanır...

20 Kasım 2018

BU KUŞAK ÖZAL'DAN BAŞLAR

Ülkeye gidip gelen ve görüştüğüm hemen herkesin ortak görüşü şöyledir: Öyle bir çıkar dünyası var ki, bu kadar olur. Herhangi bir değer kalmamış, yozlaşma dibe vurmuş, her değere sağladığı çıkar temelinde bakılıyor.

Bu görüş yeni değil. Yıllardan beri hemen her kişiden duymak mümkündü. Ek olarak, facebook ve benzeri iletişim araçlarının gelişmesi sonucu bu alana şöyle bir göz atmak bile yukardaki görüşe ulaşmak için yeterli oluyordu. Yine de insanların somut olarak yaşaması farklı oluyor.

Son örnek: uçağı düşürülen ve öldürülen Rus pilotun ailesine Kemer Belediye Başkanı ev teklif etti. Partisinin bu teklife tepki göstermesi önemli değil, önemli olan pilotun ailesinin teklifi reddetmesidir. Ek olarak, TC hükümeti kendilerine tazminat ödese bile bunu kabul etmeyeceklerini açıkladılar.

Çok sayıda insan için ne kadar anlaşılmaz bir tutum değil mi?

Kemer'de güzel ve parasız bir ev sahibi olmuşsun, neden reddediyorsun?

Ölenle ölünmeyiz; o öldü artık, sen keyfine bak!

“Rusya-Türkiye kardeşliğini savunuyorum” gibi demeler verseydin, yüklü bir tazminatı da kolayca alabilirdin!

Bu insanlar paranın değerini anlamamış vesselam!

Burası maden kazasında açık ihmali sonucu ölen-

lerin ailelerinin aldıkları tazminat sonucu davalarından vazgeçtikleri bir ülkedir.

İslam Devleti'nin eylemleri sonucu hayatını kaybedenler de devlete dava açabilirler. Yetkili zevat istediği kadar "güvenlik zafiyeti yoktur" desin; vardır ve bunun sorumlusu makam da en azından yüklü bir tazminat ödemelidir. Yetmez, sorumlular yargılanmalıdır.

Bunu kimse yapmaz, yapsa da sonuç çıkmaz; sonuç çıkacak gibi olması durumunda da parayla anlaşma teklif edilir ve ölenin yakınları da büyük oranda kabul ederler.

"Ne güzel para veriyorlar. Sen parayı almayınca ölen dirilecek mi sanki!"

Zihniyet budur!

Bu insanların Rus pilotun ailesinin tutumunu anlaması mümkün değildir.

Roboski'de katledilen Kürt köylülerin yakınlarının devletin ödemek istediği tazminatı reddetmesi ve yargılama istemelerini anlaması mümkün değildir.

Paradan başka hiçbir değer tanımayan, biraz para için her şeyi yapabilecek olan bu kültür bu iktidar zamanında ortaya çıkmadı, başlangıcı Özal zamanına kadar uzanır. Birikti ve islamla da karışarak bugüne ulaştı.

Ülkenin ekonomik durumu kötü. İnşaattan sonra ikinci sıradaki sektör turizmde yıllık kaybın 15 milyar Dolar olacağı tahmin ediliyor. Turizmdeki kaybı sadece otel ücreti olarak görmemek gerekir. İnsanlar yiyip içer, eşya alır, taksiye biner ve akla gelebilecek başka masrafları yapar.

AKP'nin acele olarak İsrail ve Rusya'ya yaklaşmasının altında bu büyük kayıp yatıyor. Her iki ülke de turizmde gözde ülkelerdi. Ek olarak Rusya'ya büyük miktarda ta-

rım ürünü de ihraç ediliyordu.

İsrail ve Rusya ile yaşanan hızlı ilişki düzeltmesi en iyi sonuçları bile verse, turizmdeki zararı kapatması mümkün değildir. Türkiye’de tatil yapan Almanların sayısı üçte iki oranında gerilemiş durumda... Hiç kimse arda patlamaların yaşandığı ama güvenlik zafiyeti bulunmayan bir ülkede tatil yapmak istemez. Almanya’daki turizm acenteleri Türkiye için yapılmış olan rezervasyonları ücretsiz olarak iptal ediyorlar veya istek üzerine başka bir ülkede tatil imkanı sunuyorlar.

İç turizm gelişsin diye dokuz gün yapılan bayram tatili ancak küçük bir çözüm olabilir.

Türkiye’nin turist kaybından en fazla yararlanan ülke ise Yunanistan. Mültecilerin bulunduğu adalar dışındaki alanlardaki turist sayısında büyük artış var. Bu yıl Yunanistan’a 25 milyon turistin geleceği planlanıyor. (Ülkenin nüfusu 11 milyondur).

Önceki yıllarda dolu olan Ege sahillerinden bir bölüm insan da tatil için Yunanistan adalarına giderdi. Hem yatacağına hem ucuz hem de sürekli olarak kazıklanmıyorsun...

Almanya’nın Bavyera eyaletinin eski bir içişleri bakanı tatilde Ege sahillerine gidermiş. Adamın bir anlatısı gazetelerde yayınlandı.

“Sahilde bir gazinoda oturuyoruz. Yanımızdaki masada yörenin belediye başkanı var. Yemeği bitince puro-sunu parmaklarının arasına alıp elini omzundan geriye uzattı, garson koşup puroyu yaktı. Almanya’da ben böyle yapamam.”

Sadece Almanya’da değil, Yunanistan’da da çok sayıda başka ülkede de böyle bir şey olamaz.

ABD gibi bir ülkede bile dünyanın en güçlü kişisi sa-

yılan devlet başkanı yolda giderken durup bir kahvede sigara içenlere karışacak!

Adamı tefe koyarlar!

Bunun parayla ilgisi bulunmuyor, insanların kendi belirli kültür değerlerini içselleştirmesiyle ilgisi bulunuyor.

İnsanımızın büyük çoğunluğu bireyci değildir. Bireyci her şeyden önce kendi bireyliğine sahip çıkar. Bizdeki ne uygun bir fiyat ödersin, sahip çıkmaz.

Kimse kalkıp da daha düne kadar İsrail ve Rusya ile ilgili olarak sert çıkışlar yapıyordun, ne oldu böyle? demez. Diyenin dinleyen de az olur.

Nedeni belli; para geliyor para...

Bu kadar sessizlik, bu kadar tepkisizlik, rezaletin bini bir para ama buna rağmen süren destek nedendir, diye soranlara; iktidarın yanı sıra halka da bakın demek gerekir.

Yılların birikimi sonuçlarını gösteriyor.

2.7.2016

BU ÖRGÜTLER NEREDE, BİLEN VAR MI?..

Almanya günlerden beri yılbaşı gecesi başta Köln garı olmak üzere Hamburg ve Stuttgart'ta Arap görünümü-
lü kişilerin kitlesel olarak kadınlara yönelik tacizini ko-
nuşuyor. Kadınların taciz edilmesi ve hatta tecavüz yeni
değil, yeni olan tacizin kitlesel boyut kazanmasıdır.

Konuyla ilgili olarak Köln Belediye Başkanı'nın, polis
müdürünün açıklamaları yeterli olmadı, Kuzey Ren Vest-
falya eyalet hükümetindeki bakanlar ve Federal Başbakan
Merkel de konuyla ilgili açıklama yaptı.

Sanıkların kim oldukları halen tam olarak belli ol-
muş değil... Polis çok sayıda videoyu inceliyor ve şimdiye
kadar 70 kişinin eşgali belirlenmiş durumda... Kadınların
sadece taciz edilmeleri değil bir bölümünün değerli eşya-
larının da alınması söz konusu...

Kim bunlar? Yeni gelmiş mülteciler mi, yoksa yıllar-
dan beri burada yaşayan göçmenler mi, henüz belli değil.

Her olay gerçekleştiği döneme göre farklı etki yara-
tır. Almanya geçen yıl 1,1 milyon gibi yüksek sayıda mül-
teci kabul etmemiş olsaydı, Paris'teki saldırılar islamcı
Araplar tarafından yapılmamış olsaydı, konu hakkında
bu kadar fazla konuşulmayabilirdi. Kadın örgütlerinden
tanınmış feministlere kadar açıklamalar birbirini izle-
mezdi. Uyum konusu yeniden gündeme gelmeyebilir, suç
işleyen mültecilerin hızla sınır dışı edilmesi için yasa çıka-
rılması talebi ifade edilmezdi.

Almanya'da yılların tanınmış feministi Alice
Schwarzer, Köln'deki olayı uyum politikasının başarısızlı-
ğı olarak değerlendirirken; bir başka feminist, Anne Wizo-

rek, farklı görüşte. Frankfurter Rundschau'nun bugünkü sayısında kendisiyle söyleşi yapılan Wizorek, suçluların gerekli cezaya çarptırılması gerektiğini ama seksizmin toplum genelinde bulunduğunu ve sadece göçmenler ve mültecilere özgü sayılamayacağını belirtiyor ve ekliyor: Münih'teki büyük bira festivalinde (Oktoberfest) tecavüz edilen kadın sayısı ortalama on kişidir ve bu sadece bilinen rakamdır.

Aile Bakanı tarafından verilen rakamları da aktaran Wizorek, ülkedeki kadınların yüzde 60'ının cinsel taciz yaşamış olduklarını belirtiyor.

Merkezi Köln olan bu olayın bazı sağ politikacılar ve basın tarafından abartılmasında şaşılacak yan bulunmuyor. Fırsat bu fırsat, halk içindeki desteklerini artırmaya çalışıyorlar AfD (Alternative für Deutschland – Almanya İçin Alternatif) adlı parti mültecilere açık olarak karşı ve oy oranı yüzde 10'u geçmiş durumda. Federal Meclis'te bulunmayan bu parti hızla yükseliyor. Almanya'da Fransa'daki gibi iki kademeli seçim sistemi bulunmadığı için, büyük bir partiyi seçim sistemiyle küçültebilmek de mümkün değildir.

Eyalet seçimlerinde ve genel seçimde konunun tekrar ve tekrar işleneceğine garanti gözüyle bakılabilir.

Başlıkta sorduğum örgütler ise, kendisine göçmen işçi örgütü adını takan yapılardır.

Mültecileri ve göçmenleri yakından ilgilendiren bir konuda sesleri duyulmuyor.

Toplumda önemli olan bir olay hakkında yorum yapmak, fikrini söyleyerek sesini duyurmak politika yapmanın vazgeçilmez bileşkesidir.

Fransa'da İslamcılar saldırı düzenledikleri zaman Müslümanları temsil eden kuruluşlar hemen açıklama

yaparak saldırını kınarlar ve “gerçek İslam bu değil” derler. Doğru veya yanlış bulabilirsiniz, önemli olan kendilerini doğrudan ilgilendiren bir olayda tutumlarını ortaya koymalarıdır.

Almanya’da ise Türk ve Kürt kuruluşlarından duya-bildiğim kadarıyla herhangi bir ses çıkmadı. Kadınlara yapılan kitlesel tacizi protesto edebilirler ve bunun hemen göçmenler ve mültecilere mal edilmesinin yanlış olduğunu belirtebilirlerdi.

İlgilenen bulunmuyor. Kadınların ayrı olarak örgütlendiği Kürt örgütlerinden de ses çıkmıyor.

Kısa süre önce büyük bir kentte demokratik bir işçi örgütünün kongresi yapılıyor. Dinleyici olarak katılanlardan birisi, bir konuşmacının hayret verici sözlerini daha sonra aktardı: “Biz, demiş konuşmacı, yabancı bir ülkede çalışsan göçmen işçileriz.”

Konuşan ikinci kuşak bile değil, üçüncü kuşak... Bu ülkede doğup büyümüş, sosyalize olmuş bir kişi... Hangi yabancı ülke, hangi göçmen işçi? Dedesinden ve babasından ne duymuşsa, onu tekrarlıyor.

Bu anlayıştaki insanların doğuştan beri içinde yaşadıkları toplumla ilgilenmemesi normaldir.

Bu durumda “Avrupa neden Kuzey Kürdistan’daki katliama ses çıkarmıyor?..” sorusu da anlamını kaybediyor.

Yıllardan beri dayanışma bekleyenler ama kendileri hiçbir şey yapmayanlar, dayanışmanın tek yönlü yol olmadığını nihayet anlayabilecekler midir; sanmıyorum.

Birkaç yıl önce Fransa’daki yerel seçimde partilerden birisinden aday olan bir Kürt kadınıyla yapılan söyleşiyi okumuştum. Adını ve partisini hatırlamıyorum ama

söyledikleri ilginçti: Aday kadın Kürtlerin durumunu ve yaşadıklarını Fransızlara anlatacağından söz ediyordu.

Yerel bir seçimde aday olan kişiden öncelikle yaşadığı bölgedeki yerel düzenlemelerle ilgili görüşler beklenir. Bölgedeki Fransızlar da öncelikle bununla ilgilenirler, Kürt halkının durumuyla değil... Kürtlerin durumundan doğal olarak söz edilebilir ama öncelik bu değildir.

Seçimi kazanabildi mi, daha sonra ne yaptı; bilmiyorum.

Bu anlayış tipiktir ve benzerlerini göç eski olduğu için daha düşük oranda Almanya'da da görmek mümkündür.

Politik Türkler ve özellikle de Kürtler dünyanın kendi etraflarında döndüğünü sanıyorlar. 20-30 yıldır içinde yaşadıkları toplumda neler oluyor, ilgilenmiyorlar, sonra da kendileriyle ilgilenen neden bu kadar az insan var diye şaşırıyorlar.

Durum iyiye gitmiyor.

Açık farkla fazla mülteci alan Almanya, AKP ile bu konuda anlaşmıştı. Mülteci akınının Türkiye'de kesilmesi planlanıyor. Cemil Bayık 20 yıl önce PKK'nin Almanya'da yasaklanmasına yol açan şiddet olayları için ikinci kere özür diledi ama etkili olmadı.

Ek olarak, İslam Devleti'nin (İD) gerilemesi de YPG'nin önemini azaltacak gibi görünüyor. Bir süredir ABD ile yakın ilişki içinde İD'ye karşı savaşan YPG daha ciddi sorunlarla karşı karşıya kalacaktır. İsmet İnönü'nün yıllar önce belirttiği gibi, "büyük bir devletle iş yapmak, aslanla yatağa girmeye benzer." İşlerine geldi mi kısa sürede kenara itiverirler. Sonuçta vazgeçilmeyecek bir askeri güç söz konusu değildir.

Türkler ve Kürtler yaklaşık yarısı Almanya’da olmak üzere çok sayıda ülkede yaşıyorlar: ABD, Kanada, Avustralya, İspanya, Fransa, İsviçre, Hollanda, Belçika, İsveç, Danimarka, Norveç, İngiltere, İtalya ve daha da sayılabilir. Her ülkedeki durumu bilmiyorum, Almanya başta olmak üzere birkaç tanesini biliyorum. Her ülkedeki durum çeşitlilik göstermekle birlikte, çeşitlilik içindeki değişmezi bulacak olursak; Türklerin ve Kürtlerin yaşadıkları ülkeyle büyük oranda ilgilenmediklerini söylemek mümkündür. Almanya ilginin en fazla olduğu ülke olarak biliniyor ve buradaki durum da hiç parlak değildir.

Bu genel özelliği görünce, 30-35 yıldır yaşadıkları ülkelerde ne olup bittiğiyle ilgilenmeyen 12 Eylül sonrasının politik mültecilerinin durumunu normal olarak görmek gerekiyor. Kişi olarak bunu aşabilenler oldu ama ister Türkiye’ye bağlı politik örgüt isterse de göçmen işçi örgütü olarak Varolsunlar, bu durumu aşabilen olmadı.

En fazla ilgilendikleri konu, o da arada bir, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık konusudur. Sanki yaşadıkları toplumlarda başka sorun yokmuş gibi...

1871’de Paris Komünü’nün gerçekleştiği yıllarda, Komün’e birkaç Osmanlı da katılmıştı. Serol Teber bunlarla ilgili bir kitap çalışması da yapmıştı. Aynı dönem Avrupa ülkelerinde bulunup da Komün’den haberi olmayan Osmanlılar olduğunu okumuştum. İnsanlar, şimdiki gibi, kendileriyle o kadar meşgullerdi ki, yaşadıkları yerde ne olduğuyla ilgilenemiyorlardı.

İnsanların gelmiş oldukları ülkede olup bitenle yarıktan ilgilenmesi yanlış değil; yanlış olan yıllardan beri nerede yaşadıklarını unutmaları ve ardından da “sayımız fazla ama çevremiz neden bu kadar dar” diye hayret etmeleridir.

7.2.2016

BU SINIRSIZ SÜRESİZ BİR KOŞUDUR

Dünyada bizim ilgilenmediğimiz çok şey oluyor. Bazı insanlar bizlere yabancı işler yapıyorlar. Bazısı dağa tırmanma sevdalısı; bir o dağa bir ötekine tırmanıyor. İçlerinden bazıları dünyanın bütün önemli dağlarına tırmanmış. Bundan zevk alıyor ve yapmak istiyor, hepsi bu kadar...

Bu yazıda anlatacağım kadın ise başka bir eylem yapıyor: yürümek...

Yürümek işte, ne var bunda, demeyin. Bir süre sonra Oman'ın bir ucundan bir ucuna uzanan dağlardan ve çöllerden geçen bir yolda yürüyecek...

Toplam uzunluk 285 kilometre ve tamamlanması için tanınan zaman da 100 saat... İlk 145 kilometreyi 48 saat içinde yürümek zorundasınız, yoksa eleniyorsunuz.

Yürürken birkaç kilo ağırlığında sırt çantasını da taşımak zorundasınız çünkü burada ilk yardım malzemesi, su, örtü ve pusula gibi önemli ihtiyaçlar bulunuyor.

Yürüyüşe toplam 78 kişi katılıyor ve bunlardan 13 tanesi kadın...

Bunlardan bir tanesi, Brigid Wefelnberg, bu zorlu yürüyüşe günde 70 kilometre yürüyüş antremanı yaparak hazırlanmış. Daha önce de zorlu parkurlarda yürüyüşlere katılmış...

Yürüyüş sırasında günde birkaç saatten fazla uyması mümkün değil...

Buraya kadar anladık; bu tür sert spor kadının hoşuna gidiyor ve yapıyor. Felsefesi de şöyle: hangi sonucu alacağınıza yoğunlaşırsanız, yaptığınız işten alacağınız

hazrı kaçırsınız.

İlginç olan ya da bize ilginç gelebilecek olan kadının 50 yaşında olması...

İki çocuk annesi, eşinden ayrılmış ve Oman'ın ardından Avustralya'da son derece sert doğa şartları altında başka bir uzun yürüyüşe katılmayı planlıyor.

İnsan bedeninin ileri yaşlara kadar bu tür faaliyetleri yapabileceğini söylüyor.

Çalışıyor, para biriktiriyor, biraz da sponsorlar destek oluyor (her yürüyüşe katılmanın masrafı yaklaşık 3500 Avro) ve yürüyor.

50. yaş gününde hiç ummadığı bir şey başına gelmiş ve yeniden aşık olmuş...

Bazıları der ki: Ne işin var senin Oman'da teyze... Çocukların da büyümüşler, torunların olsun, onlarla oyna!

Kadın dediğin 50 yaşından sonra ne yapacak?

Konken oynar, torunlarıyla oynar...

Erkek dediğin kahveden çıkmaz, okey oynar...

Ama insan zenginliği anlattığım örnekteki gibidir.

Kadın para kazanmak için önemli zorluklara katlanmıyor, tersine para harcıyor.

Yapmak istiyor, böyle yaşamak istiyor, hepsi bu kadar...

Bunlar bireylerin işleridir, insanın amaçlarının peşinden koşmasıdır, istediğini yapmasıdır ve bunun için yaş sınırı tanımamasıdır.

Yıllar önce Almanya'ya gelen solcu bir genç kadın bana, yürüyüşleri izlemeyi çok sevdiğini, söylemişti. Ben de, nesini sevdiğini sormuştum.

"Gençlerin arasında tek tük de olmayan ak saçlı ka-

dın ve erkekler var. O kadar hoşuma gidiyor ki! Bizde insanlar yaşları ilerleyince sözde akıllanırlar, öyle alışmışız, ne yapalım!”

Yıllar önce Almanya Komünist Partisi'nin banş yürüyüşüne katılan bir adam dikkatimi çekmişti. Yaşı 70-75 olmalıydı. Hava buz gibi soğuk... Adamın üzerinde sadece bir gömlekle ceket vardı. Hiç de üşüyor hali yoktu ve yüzünde o kadar mutlu bir ifade vardı ki...

Belki de katıldığı son yürüyüştü, bilmiyorum. Son derece zayıf ve teninin çok beyaz olması bende kanser tedavisi gördüğü gibi bir düşünceye yol açtı. Belki de yanılıyorumdur ama o adamın yüz ifadesini unutmam mümkün değildir.

Benzer bir durumu üniversitelerde, kamuya açık teorik fizik seminerlerinde de görmek mümkündür. Kimisi emekli olduktan sonra kimisi ileri yaşta olmadan yeniden okula gidiyor, herkese açık seminerlere katılıyor.

Bu yaştan sonra katılıp da ne yapacak gibisinden aptalca bir soru sorulabilir.

1980'li yılların başlarında 12 Eylül cuntası koşullarında Aydınlar Bildirisi yayınlanmıştı. Bildirinin önde gelen kişilerinden birisi Aziz Nesin'di.

Kenan Evren, “Abdülhamit de aydıındı, ne yapayım böyle aydını” demişti. Buna karşılık olarak Aziz Nesin de “Devlet başkanı bizi bir şey yapsın diye aydın olmadık” demişti. İşte bu kadar!

Bu sınırsız süresiz bir koşudur. Yaşadıkça yaparsınız. Bazen toplumsal amaçlar için bazen sadece kendiniz için...

27 Ocak 2014

BU ÜLKE DEVRİMCİLERİNİ NEDEN KİMSE CİDDİYE ALMAZ?

Yıllardan beri değişik ülkelerin devrimcilerini ve sosyalist hareketlerini tanıdım. Türkiye devrimci hareketini ciddiye alan ne bir kişi ne de bir örgüt gördüm. Bazılarına “Türkiye devrimci hareketi için ne düşündüklerini” sorduğumda, “O ülkede devrimci hareket mi var?..” sorusuyla karşılaştım. “Arap devrimini selamlayan” yazılar okuduğumda, arkadaşlarımızın ne kadar çapsız ve öngörüsüz olduklarını görüp gülmekten kendimi alamadım. Üstelik bunlar Marksist ve de Leninist idiler.

Bizim için normal. Lenin’in devrim tanımını bilmeseniz bile kendinizi ML sayabilirsiniz. Bir devrimci hareket düşünün ki, 12 Eylül faşist darbesinin üzerinden 31 yıl geçmiş ama halâ onun travmasından kurtulamamış. Bir devrimci hareket düşünün ki, 68’in insanlarını halâ geride bırakmamış. Halâ 30-40 yıl öncesinde yaşıyor.

Bugüne ve geleceğe ait dişe dokunur hiçbir şey üretmediği için de, sürekli olarak kendisini memnun edecek bir geçmiş üretiyor. Kendisi inanıyorsa, yeter, fazlası gerekmez!

“Kurbağa gökyüzünü kuyunun ağzı kadar sanır!..” sözü, sanki bizdeki çok kişinin ruhsal durumuyla ilgili olarak söylenmiş. Çelişkilerle, baskının her çeşidiyle, sömürünün vahşi çeşitleriyle dolu bir ülke. Bu ülkenin devrimci hareketi yıllardır dişe dokunur hiçbir şey yapmamış. Ne yapsınlar, arkadaşların da birilerini küçümsemeye ihtiyaçları var. Onlar da Avrupa’dakileri küçümserler. Küçümseyenler tabii. Ne demişler, dinime söven bari Müslüman olsa!..

Başkalarını suçlamayı bırak da, 30 yıldır bu ülkede ne yaptın, neyi başardın, önce onun hesabını ver! Sen bir şey yapabildin de, biz engel mi olduk? 12 Eylül sonrasında Avrupa ülkelerine gelen çok sayıda devrimcinin nasıl sudan çıkmış balığa döndüğünü, büyük çoğunluğunun lafta enternasyonalist olduğunu, yıllarca içinde yaşadığı ülkenin sosyalist örgütleriyle ilgilenmediğini ve hatta ilgilenmekten korktuğunu gördük. Sosyalist mücadele dediğin sadece Türkiye’de olurdu!

Kendi çapsızlığına kılıf uydurmaktır bu tespit. On yılda, bazıları yirmi yılda bile, bir dili politik düzeyde okuduğunu anlayacak kadar öğrenemedi. Bu durumdaki insanlar ancak çürür, başka ne olacaktı ki. Kendimi hep Türkiye devrimci hareketinin bir insanı olarak gördüm, ama açıkçası benim bile sıtkım sıyrıldı.

Kürt devrimcileriyle ilişkim her zaman iyi oldu ve bütün eksikliklerine rağmen bu insanları fazlasıyla takdir ettim. Neden, çünkü söylediklerini yapıyorlar. Yanlış söylüyorlarsa, yanlış yapıyorlar, ama hiç olmazsa yanlış yapabilecek beceriye sahipler.

Türkiye devrimci hareketi ise yanlış yapmayı bile beceremiyor. Yanlış yapıyorsanız, düzeltebilirsiniz. Yanlış yapmayı bile beceremeyenlerin hiç şansı yoktur. Türkiye Barış Meclisi sözcülerinden bir arkadaş konferans için buraya geldi. Objektif değerlendirme yapan ve açık konuşan bir arkadaştı. Dedi ki: “Sol harekette analiz yapabilecek birikim yok. Analiz yapamadığı için de her olayda şaşırıp kalıyor!..”

İşte Arap ülkelerindeki gelişmeler karşısında alınan tutumlar, işte Suriye konusu. Beşir Esad’ı en fazla destekleyenlerden birisinin İsrail olduğunu bile bilmiyorlar.

Mubarak’ı kaybeden İsrail, Esad’ı da kaybetmek istemiyor. Nedeni basit: İsrail’in Suriye ve Mısır ile olan sı-

nırları, yıllardan beri sorunsuz sınırlardır. Mısır ile durum değişti. Filistin'deki Hamas, merkez bürosunu şam'dan Kahire'ye taşıdı. Suriye ile de durumun değişmesi hiç istenmiyor. Esad rejiminin halk düşmanı karakteri bir yana, bu rejimi anti-emperyalizm adına desteklemek, şaşkınlığın başka türlüşüdür.

Ama ne gam! Türkiye devrimci hareketinin ne söylediğini ciddiye alan kim! Ne yapmak gerek, biliyor musunuz?

Bunlardan kopmak gerek. Yüzlerine, "Siz beş para etmez insanlarsınız!..", "Ortalıkta dolaşıp gevezelik etmekten başka faaliyetiniz yok!.." demek gerek. Daha da mı kızarlarmış, kızsınlar tabii. Onlar kızınca ne oluyor, bir şey mi oluyor!

Ve kimseye aldırmadan üretmek gerek. Az da olsa umut vaad edenler var. Ötesini boş verin. şu ülkenin devrimci hareketinde ilk açık örgütsel hesaplaşmayı yapmak bize kaldı. Bu, aslında, utanç verici bir durumdur. Ülkede bulunanların bunu çoktan yapmış olmaları gerekirdi. Bu sorun çoktan geride kalmalıydı. Ama nerede...

şimdi iyice kızacaklar. Bakın size bir fıkra anlatayım: İri yarı adamın birisi seyahatten erken dönmüş ve eşini yatakta başka bir adamla bulmuş. Adama bakmış, cılız mı cılız birisi.

Sormuş: "Adın ne senin?.." – "Mülayim..." "Yahu, demiş adam, sen sert olsan ne olur ki!.."

Anlaşılmıştır herhalde...

9 Aralık 2011

BUHRANSIZ EKONOMİ OLMAZ

TL'nin Dolar karşısında hızla değer kaybetmesi ve dış borcun sürekli artması felaket senaryolarının güncellenmesine yol açtı. Durumun parlak olmadığı açık ama felaket senaryolarının ve buradan doğan çöküş umutlarının da yeri değildir.

Birincisi: bir ülkenin dış borcunun çok artması kendi başına felaket sayılmaz. Dünyanın en borçlu ülkeleri arasında ABD geliyor. ABD halkı, ortalama refah seviyesi dikkate alındığında yıllardan beri olanaklarının üzerinde yaşamaktadır. ABD ekonomisi yıllardan beri hazine tahvillerini başka ülkelere satarak ülkeye yüksek para girişinin gerçekleşmesini sağlar. ABD hazine tahvillerini en fazla satın alan iki ülke de Suudi Arabistan ve Çin Halk Cumhuriyeti'dir.

Ek olarak, doların dünya parası olması ABD ekonomisine neredeyse sınırsız bir borçlanma imkânı sağlamaktadır.

Hayali bir senaryoyla durumu anlatmaya çalışayım: diyelim ki dünyayı dolaşıp ABD dışındaki bütün Amerikan dolarlarını topladınız ve bu miktarın karşılığını ABD hazinesinden istediniz. Alamazsınız çünkü ABD hazinesinde bunun karşılığı altın ya da başka bir döviz (diyelim Avro) bulunmamaktadır. Bu yeni bir durum değildir, 1970 başlarında Bretton Woods Anlaşması'nın iptal edilmesinden beri böyledir. 1944'te yapılan anlaşmayla ABD dolar karşılığında altın ödemeyi taahhüt ediyordu ancak dolar miktarı altın rezervlerini aşınca anlaşmayı iptal edecekti.

Dünyanın bütün devletleri borçludur.

“Bu durumda alacaklı olan kimdir?” sorusunu sorarsanız, buradan kapitalist dünya ekonomisinin işleyişinden bir şey anlamadığınız sonucu çıkar. Marx’ın Kapital’ini okuyun ama bununla dünya ekonomisini anlayacağınızı da sanmayın. Dolaşımda, bankaların ve kişilerin tasarrufunda bulunan paranın toplamıyla piyasadaki mal ve hizmet toplamı arasında büyük fark vardır. Kısaca paranın mal ve hizmet olarak uygun karşılığı yoktur da diyebilirsiniz. Herkes borçludur, herkes birbirinden alacaktır ve ekonomi böyle yürümektedir.

Borçlanmadaki büyük oynamalar ekonomik bunalım ve krize yol açabilir. Bir ülke ekonomisine –Türkiye’de olduğu gibi- yüksek miktarda nakit para girişi ve çıkışı söz konusu olabiliyorsa, bu giriş ve çıkış zamanına göre büyük dalgalanmalara yol açabilir. Türkiye ekonomisi yakın dönemde –özellikle Arap ülkeleri kaynaklı- büyük nakit girişlerini yaşamıştı ve yaşanan ekonomik büyümede bunun önemli payı vardı. Doların dünya piyasalarındaki etkin rolü, dolar kullanılarak bir ülke ekonomisinin ciddi sıkıntılara sürüklenebilmesi demektir ve şimdi yaşanan da budur.

ABD ile Türkiye arasındaki sorun “tutuklu papaz sorunu” değildir; ABD Türkiye’nin Rusya’ya fazla yaklaşmasından hoşnut değildir ve bu yakınlaşmanın cezasını kesmektedir.

Buradan hareketle “ABD’ye karşı direniş”ten söz etmek boş bir belirlemedir. Ekonomiye büyük nakit giren iyi oluyor da çıkınca kötü mü oluyor?

Yakın zamanda ekonomiye Almanya vasıtasıyla yeneden büyük girdi –bu kez yatırım şeklinde- bekleniyor.

ABD etkinliğini kullanarak Türkiye’nin uluslararası kurumlardan büyük kredi almasını engelliyor. Türkiye de Çin’den kredi alıyor.

Ekonomide Şu anda yaŐanılan sıkıntı, Türkiye alt emperyalizminin çapının ortaya çıkması bakımından önemlidir. Türkiye ile ABD sonuçta anlaŐacaktır ama burada önemli olan kimin Őartlarında anlaŐılacađı ya da anlaşma için kimin ne kadar taviz vereceğidir. Türkiye ABD için önemli bir ülkedir. ABD bu bölgede hem Türkiye'yi hem de İran'ı karşısına almak lüksüne sahip değildir.

Türkiye değişik güçlü lkeler –ABD, Rusya, Çin, Almanya- arasında oynayarak kendi isteklerini dayatmaktadır. ABD kendisi için fazla ileri giden bu çizgiye “dur” diyor. Dövizde yaşanan büyük dalgalanmanın esası budur.

Sosyalist ekonomide bu tür sorunlar olmaz gibi ıkarşamalar yapanlara reel sosyalist ülkeler tarihini daha iyi incelemelerini önermekten başka yapacak Şey bulunmuyor.

1989'da reel sosyalist ülkelerdeki rejim deđiŐikliklerinin ardından Romanya dışında kalan ülkelerin yüksek dış borçlarının bulunduğu ortaya çıkmıştı. Sosyalist lkeler yıllarca ürettiklerinin üzerinde tketererek halk için görece refahı sađlamıŐlardı ve yolun sonuna gelince de devam edememiŐlerdi.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde (DAC) 1970'li yılların başlarında Honecker'in Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri olmasının ardından dış borç arayıŐına girilir. Uluslararası bankalar DAC'yi güvenilmez bulduklarından kredi vermeyi kabul etmezler. DAC yönetimi Federal Almanya Cumhuriyeti'nin sağcı bir devlet adamını (Franz Joseph Strauss) aracı yaparak bu ülkeden iki kere yüksek miktarda kredi alır. O yıllarda gizli tutulan bu anlaşma 1989 sonrasında açığa çıkar. (Bkz. 1989 Berlin Duvarı kitabı)

1990'lı yıllarda adını Şimdi hatırlamadığım bir Alman komünisti acı bir ifadeyle Şöyle yazmıŐtı: “Kapita-

lizm yıllardır ekonomik buhranla birlikte yaşıyor, biz yaşayamadık.”

Yaşanılmaması normaldi çünkü sosyalizmde ekonomik buhran olacağı kabul edilmiyordu ve bunun için herhangi bir önlem de yoktu.

Güçlü bir kapitalizmle birlikte yaşamak zorunda olan sosyalizmde dünya piyasasındaki dalgalanmanın, kredi alışverişlerinin şöyle ya da böyle etkili olmaması mümkün değildir. Bu nedenle sosyalizmde ekonomik bunalım ve kriz olur; önemli olan bunu bilmek ve hazırlıklı olmaktır.

Sosyalizmde kapitalizm türü ekonomik kriz olmaz; doğrudur ama buradan başka türlü kriz olmaz sonucu çıkmaz. Kapitalist ülkelerde piyasa mal ve hizmetle doludur ama insanlarda bunları tüketebilecek maddi kaynak yeterli oranda yoktur. Sosyalizmde ise tersi söz konusudur; ihsanlarda maddi kaynak vardır ama bununla satın alınabilecek yeterli mal ve hizmet yoktur. Hangi sosyalist ülkenin tarihini incerseniz bunu görürsünüz.

Kapitalist ülkelerde ağır ekonomik krizden bile fazla bir şey beklememek gerekir. Örnek istiyorsanız, Yunanistan’a bakabilirsiniz. Ülkenin ağır borç yükünün hafifletilmesi için Avrupa Birliği’nin –özellikle Almanya’nın- baskısıyla sosyal alanda büyük kısıtlamalara gidildi. Komünist partisinin yüzde 5, faşist Altın Şafak’ın yüzde 7 oy aldığı ülkede grevler ve genel grev birbirini izledi. Yunanistan halkı Avrupa Birliği’nden çıkmayı kabul etmedi ve protesto ederek de olsa şartları kabullendi. Yunanistan’ın üretim gücü Türkiye’ye göre zayıftır. Başlıca gelir kaynakları gemicilik, tarım ürünleri ve turizmdir. Ülke gerekli kaymayı yaparak turizmden elde ettiği geliri artırdı. Bunda Alman turizminin Türkiye boykotu da önemli rol oynadı.

Dünya devrimi gibi bir saçmalığı savunmuyorum

ama dünya genelinde devrimci bir yükseliş olmadan tek ülkelerdeki kriz ve hatta kalkışmaların epeyce sınırlı sonuçları olabileceğini düşünüyorum.

Yapacak çok şey var ama gerçek dışı umutlara kapılmadan...

13 Eylül 2018

BULGARİSTAN VE ROMANYA

Kapitalizmden sosyalizme geçişin genel teorisini Bulgaristan örneğinde inceleyeceğimi daha önce belirtmiştim, buna Romanya'nın da katılması gerekiyor.

30 yıl önce 1989 yılının Aralık ayının sonlarında Romanya'da karı-koca Çavuşeskular kısa bir yargılamanın ardından kurşuna dizildiler. Romanya'nın da incelenmesi gerektiğini düşünmemiştim ama gerekliymiş. Marksistler arasındaki az gelişmiş tiplerin Çavuşesku'nun devrilmesini "CIA darbesi" olarak görmesine önce "30 yıl sonra bile geriliğin bu kadarı da olur mu?" diye yaklaştım, sonra Bulgaristan'ın aksine Romanya'da o dönemle ilgili ne kadar az inceleme olduğu dikkatimi çekti. Bu iki komşu ülkenin birbirlerinden çok farklı olmaları mümkün değildir. Zaten reel sosyalist ülkelerde komünist parti iktidarlarının devrilmesi ve sosyalizmin tarihe karışması konusunda bütün ülkeler için geçerli genel bir teori bulunuyor ve doğal olarak ülkelere göre farklılıklar da ortaya çıkıyor.

Romanya'nın bu dönemi hakkında bilginin az olmasına karşılık bu ülkedeki sosyalizmden kapitalizme geçiş de genel teoriye uyuyor: ülkede kapitalizmi kuranlar komünist partisinden çıkıyorlar. Buna karşılık Romanya'da başka reel sosyalist ülkede bulunmayan özellikler de var.

Başka ülkelerde büyük rejim değişikliği önemli bir çatışma gerçekleşmeden yaşandı. SSCB'de bağımsızlık isteyen Baltık ülkelerinde kitleye ateş açıldı, ek olarak bu ülkede ömrü kısa süren askeri bir darbe de oldu ama dünyanın altıda birini kaplayan SSCB için bunlar büyük olaylar sayılmaz.

Romanya'da ise böyle olmadı. Boyutları bilinmeyen

ama kısa süren bir iç savaş yaşandı, konu üzerinde araştırma yapılmadığı için kaç kişinin öldüğü bile bilinmiyor. En az birkaç yüz kişi, muhtemelen daha fazla...

Olaylar Macar azınlığın bulunduğu Temeşvar kentindeki gösterilerle başlıyor. Romanya çok uluslu bir ülke ve Macar azınlık burada yıllardan beri baskı altındadır. Olaylar yayılıyor. Çavuşeşku o sırada başka bir ülkeyi ziyaret ediyor, döndüğünde Romanya Komünist Partisi kongresi ardından saray balkonundan yaptığı konuşma dinleyici kitlesi tarafından yuhalanıyor, gösteriler yayılıyor. Karı-koca helikopterle kaçıyorlar ama yakalanıyorlar. Öldürülmelerinin ardından çatışmalar bir süre devam ediyor.

Romanya reel sosyalist ülkeler arasında iktidar değişikliğinin kanlı olduğu tek ülkedir. Başka hiçbir ülkede bu düzeyde iç çatışma yaşanmıyor. Demokratik Almanya Cumhuriyeti, Macaristan ve Çekoslovakya'da neredeyse hiç çatışma olmuyor. Polonya'daki gelişmeyi bir dönem sıkıyönetim ilan ederek durdurmaya çalışıyorlar ama olmuyor. Bulgaristan'da da önemli bir çatışma olmuyor.

Bütün reel sosyalist ülkelerde iktidar değiştikten sonra devri sabık yaşanmaz. Geçmişte yapılan kötülüklerden söz edilir ama kimse de yargılanmaz. Bazı kişiler “günah keçisi” olur, o kadar...

Bulgaristan Komünist Partisi'nde 40 yıl genel sekreter olan Todor Jivkov önemli bir örnektir. Yolsuzluk yaptığı nedeniyle yargılanmış, hapse atılmış ve orada ölmüştür. Jivkov yolsuzluk yaptıysa eğer, bunu herhalde tek başına yapmamıştı. Nitekim BKP'nin iktidarı kaybetmesinin ardından ülke iki mafya grubu arasında bölünecek ve bu grupların başında da ülkenin iki eski başbakanı yeracaktır. Bu tür grupların kısa sürede oluşamayacağını, BKP iktidarı döneminde açık olarak olmasa da faaliyet gösterdiklerini belirtmek gerekir.

Romanya'nın durumu biraz değişiktir. atışmalarda avuőeřku'ya bağlı güvenlik rgt Securitas'ın da mutlaka payı vardır.

Belirttiğim gibi Romanya ile ilgili pek inceleme bulunmuyor. Kitabın esasını genel teorisinin yanı sıra Bulgaristan rneği oluşturacak olmakla birlikte, Romanya ile ilgili olarak da bilgi bulabildiğim oranda bu ülkenin farklılığının kaynaklarını açıklamaya çalıőacaęım.

Şu sıra alanında standart eser sayılan *Thomas Kunze'nin Nikolae Ceaeőesku – Eine Biographie* kitabını okuyorum. Kitap önemli bir bilgi kaynağı, ek olarak 1989 sonrasında Romanya'da yaşanan değişimle ilgili kaynaklar daha fazladır. Romanya genel kurala uyuyor, eski komünistler yeni rejimde de –kapitalizm- ön plandadır.

Kunze kitabının üçüncü baskısına yazdığı önsözde önemli bir soru soruyor: Romanya'da avuőescu dönemi ni yaşamış tarihçiler bulunduğu halde neden kimse avuőescu biyografisi yazmadı?

Bu biyografi 20 yıl RKP Genel Sekreteri olan kişinin hayatının yanı sıra doğal olarak ülke tarihini de anlatacaktır.

Cevabı son derece açıklayıcı ve ülkemiz sosyalist hareketinin kendi geçmişleriyle zor iliőkisini de aydınlatıcı özelliktedir: "Komünist rejim tarihinin çalıőılması çok kişi için kendi hayatının da acıyla dolu değerlendirilmesi anlamına gelir."

Bu bağlamda bir örgütün tarihinin anlatılması, o örgütte yer alan ve sorumluluk taőımıő kişilerin kendi tarihlerini de anlatmaları demektir ve kötü yenilmiő rgtlerin tarihlerinde hele de yaklaşık 30 yıllık dönemin anlatılması hiç kolay değildir.

Bulgaristan ve Romanya tarihi için Almanca kayna-

ğın en fazla olduğu dildir. Bulgar tarihçi ve sosyologlarının 1989 sonrasında yazdıkları kısa sürede Almancaya çevriliyor, Romence'de de olsaydı mutlaka o da çevrilirdi ama bulunmuyor demek ki... Yine de bu bölge için yayınlanan özel dergiler var, bunlarda daha fazla bilgi bulunduğunu sanıyorum.

Romanya'da yıllardan beri yaşayan Alman azınlık bulunduğu gibi Almanya Hitler döneminden beri Doğu Avrupa'yı arka bahçesi olarak görür. Burada yayınlanan her önemli inceleme kısa sürede Almancaya çevrilir.

Bu kitabın yazılması tahminimden daha zor olacak anlaşılabilir...

28 Aralık 2019

BURNUNUN UCUNU GÖRMEK NEDEN ZORDUR?

Bildiğimiz kadarıyla kolay olması gerekir. Bazı insanlar için “burnunun ucunu bile görmüyor” denir ki bu deyiş dikkatsizliği, aldırmaazlığı, konuyu anlamamayı anlatmak için kullanılır.

Bu deyiş her zaman doğru değilmiş...

Fazla materyalist olmak başlıklı yazıda canlıların (insan, hayvan ve bitki) evriminin tek yanlı olmadığını, evrimin canlının çevre şartlarına kendini uydurması ve bu sayede de hayatta kalması çerçevesinde bir süreç izlediğini, canlının da çevreyi etkileyerek değiştirdiğini ya da başka bir deyişle kendi evrimini etkilediğini belirtmiştim.

Evrim, canlı ve çevresinin karşılıklı etkileşimiyle birlikte gerçekleşiyor.

Canlının çevresini ne oranda etkileyebildiği, değiştirdiği canlıya ve söz konusu çevreye bağlıdır. Duruma göre karşılıklı etkileşim değişebilir ama kesin olan evrimin tek yanlı olmadığıdır.

Bu herkesin kabul edebileceği bir saptamadır. Canlı doğal olarak çevresini etkileyip değiştirecektir. Bu etki çevreye göre az ya da fazla olabilir, doğru veya yanlış yönde de olabilir. Canlının evrimi sürmeyebilir ve hayatı sona erebilir. Bunların hepsi mümkündür ve her özel durumda ayrı olarak incelenmeleri gerekir.

Basit gibi görünen bu gerçeği kabul etmek ve hakkında araştırma yapmak için neden 1980’li yıllar beklenmiştir?

Darwin'in evrim kuramı ortaya çıkar çıkmaz itiraz edilmesi gerekirdi. İnsan dahil bütün canlıların evrimi vardır ama bu evrim sadece canlının hayatta kalabilmek için çevreye uyum sağlamaya çalışmasından ibaret değildir. Canlı çevreyi etkiler ve değiştirerek kendi evrimine bir oranda yön verir.

Basit gibi görünen bu gerçeği kabul etmek ve hakkında tarihsel araştırmalar yapmak için neden yaklaşık yüz yıl beklenmiştir?

Canlının çevresinden etkilenmesi ve onu etkilemesi diyalektik bir ilişkidir ama diyalektikçiler buna hiç dikkat etmemişlerdir. Engels'in yaptığı gibi Darwin'in evrim teorisini selamlamakla yetinmişler ve burada durmuşlardır. Darwin'in teorisi insanlık tarihinin büyük teorilerinden bir tanesidir ama tek yanlıdır. Diyalektik üzerine bu kadar laf edenlerin bu tek yanlılığı kısa sürede görmüş olmaları gerekirdi.

Diyalektik üzerine yapılan belirlemelerin çoğunun içerik olarak boş olduğunu burada bir kere daha görüyoruz. Somutun araştırılması olmadan "diyalektik ilişki" gibi bir belirleme herhangi bir anlam taşımaz. Dahası, diyalektikten çok söz edenler burunlarının dibindeki diyalektik ilişkiyi göremeyebilirler de...

Konuyla ilgili büyük önem taşıyan kitap, "Niche Construction – The Neglected Prozess in Evolution" adıyla 2003 yılında basılmış. Üç kişi tarafından uzun bir araştırmanın sonucunda birlikte yazılmış.

Canlının evrim sürecinde çevresini etkileyerek orada kendine uygun bir alan yaratması söz konusudur ve bu alana Niche deniliyor. Türkçeye nasıl çevrilir, bilmiyorum. Kitap, evrim sürecinin ihmal edilmiş bir yanı olarak Niche oluşturulmasını değişik örneklerle inceliyor.

Kitabın önsöz bölümünde bu kadar açık bir konunun

uzun zaman dikkatten kaçmış olmasından söz edildikten sonra, kitabın ilk bölümü George Orwell'in bir cümlesiyle başlıyor: "To see what is in front of one's nose requires a constant struggle."

İnsanın burnunun ucundakini görmesi için sürekli çaba gerekir.

Gel de gülme şimdi!

Burnunun ucundakini görememek başka alanlarda da geçerli...

Bilim tarihinde antik Yunan uygarlığının önemli yeri bulunuyor. Sonraki yıllarda ayrıntılı olarak geliştirilecek bazı fizik yasaları bu dönemde bulunuyor.

Bulunma süreci ilginç...

Bu yasalar gökyüzünün, ay ve gezegenlerin hareketlerinin –o zamanki olanaklar çerçevesinde- sürekli gözlemlenmesiyle bulunuyor ve daha sonra aynı yasaların yeryüzünde de geçerli olduğu keşfediliyor.

Başka bir deyişle burnunun dibindeki yasayı bulup bunu uzaklardaki cisimlere uygulamıyorlar; önce uzakta buluyorlar, sonra yakında da aynıısının olduğunu görüyorlar.

Fizik yasalarının bütün evrende aynı olduğu varsayımı bu şekilde oluşuyor. Önce yakındaki bulunup daha sonra güçlü teleskoplarla uzaklar incelendiğinde bulunmuyor, uzakların ilkel incelemesinden yakına gelinerek bulunuyor.

Konuyla ilgili olarak yazılmış bütün kitap ve makalelerin İngilizce olması nedeniyle İngilizcemi zorunlu tazelemek zorunda kalıyorum ve ciddi bir sorunla karşılaşıyorum: konuyu Türkçe düşünmek hayli zor çünkü ilgili kavramların Türkçesi var mı, varsa nedir, bilmiyorum.

Konunun temel kavramı **extended mind** olarak belirtilebilir. Almancası **Der erweiterte Geist**. İlk kez 1998'de yazılan bir makalede açıklanan bu görüşün basit bir versiyonu şöyle açıklanabilir: beyin çalışırken dışarıdan yardım alır. Çok sayıda tanıdığınıza telefon etmek zorundaysanız, bu numaraları akılda tutmak yerine bir deftere kaydedersiniz. (Randevular için de aynısı yapılabilir.) Bunları aklınızda da tutabilirsiniz ve aklınızda tutup gerekli olduğu zaman hatırladığınızda zihinsel bir işlem yapmış olursunuz. Telefon numarasını ya da randevunuzu hatırlarsınız ve bu hatırlama da ona uygun bir eyleme dönüşür (telefon etmek ya da randevuya gitmek). Bu işi not defteriniz aracılığıyla yapıyorsanız, bu durumda beden ve de aklın dışındaki not defterinin de akıl yürütme sürecine dahil olması gerekir. Not defterine bakılmasıyla da aynı eylem yapılır; telefon edilir ya da randevuya gidilir. Dolayısıyla akıl, bedenle ya da beyin bulunduğu alanla sınırlı değildir; dışa yayılmıştır. Extended mind, genişlemiş akıl olarak çevrilebilir ama bilmediğim başka çevirisi de olabilir.

İçinde yaşanan kültürel ortam genişlemiş aklın önemli bileşenlerinden bir tanesidir dolayısıyla konu felsefeyle sınırlı kalmamakla sosyoloji, psikoloji, antropoloji alanlarına da girmektedir.

Yazıyı bitirirken beyin için bir dönem öngörülen ve önemli ilerleme yapılmasına da katkı sunan bilgisayar modelinin (beyin bilgiyi alır, işler ve sonucu çıkarır) aşılması gerektiğini belirtmek gerekir.

4.6.2015

BÜLENT ULUER VE İÇİ BOŞ PARANTEZ GİBİ SÜRGÜNLÜK

Bülent Uluer ile ilgili ne yazayım diye düşünüp durdum. Bir şey yazmasam da olurdu çünkü Türkiye’de iken tanışmamıştık. 1980’li yılların ikinci yarısında hangisi olduğunu hatırlamadığım bir Avrupa ülkesinde karşılaştık. Muhtemelen İsviçre olmalı... Orada birlikte yer aldığımız birkaç panele katıldık. Bunun dışında bağımız olmadı.

Yazabileceğim özel bir anı yok bu nedenle...

Ama şunu belirmeden durmak da mümkün değil: 65 yaşında hayata veda eden insanlar 40 yıl önceki geçmişleriyle hatırlanıyorsa, sosyalistlerin hangi durumda olduklarını buradan bile çıkarmak mümkündür. Hatırlayın, 12 Eylül’ün üzerinden 37 yıl geçti...

Bülent yazılanlardan öğrendiğime göre 15 yıl sürgünde kalmış.

Bu süre içinde değişik Avrupa ülkelerinde boş durmadığımı biliyorum. Bir ara BSP içinde de birlikte yer almıştık hatta Düsseldorf’taki Almanya örgütünün genel kuruluna da gelmişti. Sürekli olarak bir yerlere gidiyordu. Bazı toplantılara katıldığımı biliyorum, bilmediklerim de mutlaka vardır.

Canımı sıkan ikinci konu; insanların 15-20-25 yıl sürgünde yaşaması, boş durmaması ama hayata veda ettiğiğinde bu dönemin içi pek az dolu bir parantez gibi kalması, sözü edilmeye değer bulunmamasıdır.

Bülent’in yakın arkadaşlarından bir tanesi geçenlerde konuşurken, “Hayatımız 1965-1980’i anlatmakla geçti” diyecekti. Sonrakilerin durumu daha da kötü; 1974-1980’i

anlatıyorlar... Sonrası yok!

Bu insanların bir bölümü geri de döndü ama orada da bir şey yapamadılar. Sosyalist hareketin düşük olan genel ortalaması ne ise bunun pek üzerine çıkmadılar.

Sürgünden çok acı bir şeymiş gibi söz ediliyor ama geri dönenler de döndükleri yerde kayda değer bir performans ortaya koymadılar. Eski insanlar, eski ilişkiler ve genel olarak eski halk yok artık... Başka bir durum var...

Bunu anladık, ama bunun bir türlü aşılmasını anlamak kolay değildir.

İnsanlar hala 1980 öncesiyle yaşıyorlar; o ilişkileri, o militanlığı, o mücadele yoğunluğunu arıyorlar. Ama bunlar yok artık, hem de uzun zamandan beri bulunmuyor. Eskinin bu kadar esiri olununca yenedeki imkanları görebilmek de mümkün olmuyor.

65 yaşında bir insan hayata veda ediyor. Anlatılan hayat hikayesine bakıyorsunuz, yüzde 80'inden fazlası 1980 öncesine ait... Sonrası için akılda kalması bile zor birkaç cümle var.

Hele de cenaze törenindeki fotoğrafı görünce, aslında gördüğüm sosyalist hareketin fotoğrafı diye düşündüm. Dini törenden filan söz etmiyorum; insanlar ellerini açmış dua ediyorlar ya da ediyormuş gibi yapıyorlar. İnsan hiç olmazsa olduğu gibi durur. Bülent'e son görevin yapılması önemlidir ama dua eder gibi yapmak da ne oluyor?

İnanan tabii ki dua etsin, karşı değilim, ama insan kendisiyle tutarlı olmalı; neysen öyle görünmelisin.

Ben devrimci olmadan önce de ateisttim, bu nedenle sağlam bir ateistim diyebilirim.

Sosyalist ateist olur anlayışına uyarak böyle olma-

dım. Eskiden beri de insanların inancıyla ilgilenmedim; birkaç tane inançlı sosyalistle bile karşılaşmıştım, garibi-me gitmemişti.

Sosyalizmle ilişkisi bulunmayan bazı küçük burjuvaların bu konuda sosyalistlerden daha tutarlı olduğunu da gördüm. Ateist olmak için sosyalist olmak gerekmiyor.

Tekrar içi boş parantez gibi olan sürgünlüğe dönersek...

Başından beri buna itiraz ettim. Sosyalist hareket ülke dışında, özellikle de Avrupa ülkelerinde büyük imkanlara sahipti. 1980'lerdeki sayıyla yaklaşık 2,5 milyonluk (şimdi iki katıdır) bir kitlenin içine geldi. 1980'lerin başlarında Türkiye'nin ihracat yoluyla kazandığı döviz miktarı, Almanya'daki işçilerin ülkeye gönderdiklerine eşitti. 1982'de Frankfurt'ta yapılan 12 Eylül'ü protesto mitingine katılımın 30 bin kişi olduğu söylenir. Almanya'da ve o yıllarda az oranda diğer Avrupa ülkelerinde örgütlenmemiş sosyalist örgüt yoktu denilebilir.

Büyük bir fiyasko yaşandı. Bu fiyaskoyu **Mülteciler Göçmenler** kitabının bir bölümünde anlatmıştım. Şimdi onun uzantısı yaşıyor.

HDK-A'da bunu görmek mümkündür. Niyet iyi, program iyi ama alanla ilgili tecrübe ve kadro çok yetersiz... Nasıl olmasın, yıllarca bu ülkelerde neler yaşandı; içinde bulunup öğrenmek gerekirdi.

Almanya'da Eylül sonunda Federal Meclis seçimi var, bizdeki adıyla genel seçim var. Etrafa bakıyorum; "herkese seçme seçilme hakkı" gibi afişler görüyorum. Türkçe ve Almanca yazılmışlar, bu bile ilerleme sayılır.

Bu afişleri yapanlar ve mutlaka bununla ilgili çalışma da yürütenler bu talebin tarihçesini yaşamış olsalardı, 35 yıl öncesine ait olduğunu ve hiçbir sonuç alınmadığı-

nı bilselerdi, herhalde aynısını tekrarlamazlardı.

O yıllarda insanlara göçmen demek hakaret sayılıyordu, şimdi bakıyorum da başka ülke vatandaşı olunması bile kimsenin gözüne batmıyor.

İspanya'da tutuklu Hamza Yalçın İsveç vatandaşı ama ülkeyle yakın bağı bulunuyor.

30 yıl önce olsaydı, "Sen İsveç ile uğraş" denilirdi.

Doğan Akhanlı dersiniz sadece Almanya vatandaşı...

Normal karşılanıyor...

E be kardeşim, bu kadar reddedici olmayıp da bunları daha önce normal karşılamaya neden yanaşmadınız?

Yıllar geçip gitti ve hiç iyi olmadı...

Yıllar "Burada bir şey yapılmaz, sadece Türkiye'dekilere destek olunması gerekir" anlayışıyla geçip gitti ve 20-25 yıl sonra bu anlayışın insanları çürümeye götürdüğü anlaşılabilir.

Bu anlayışa sürekli olarak karşı çıktım. Her sosyalist örgütün ve kişinin Türkiye'deki sosyalist hareketle bağı olacak ama onun buradaki uzantısı olmayacaktır. Yaşadığınız yerin özgün koşulları var, bunları değerlendireceksin.

İlk olarak Almanya'ya değil de Paris'e gelmem büyük şanstır, bana yaşadığım yerin önemini gösterdi. Paris ev işgallerinden çok şey öğrendim ve o bildiklerimle Almanya'ya geldim.

Yeni öğreneceksiniz, eylem ve örgütlenme tarzlarını deneme-yanılmayla bulacaksınız ve bu arada da sürekli engel olmaya çalışanlarla uğraşacaksınız. En büyük

uğraş buydu, bile denilebilir. Bu arkadaşlar Türkiye'den de destek alıyorlardı tabii ve bu nedenle de siyasi göçmenlik-sürgünlükte yaşanan fiyaskodan sadece ülke dışındakiler sorumlu değildir.

12 Eylül öncesiyle ilgili olarak hatalardan söz edenler, özeleştiriyi yapanlar; ülke dışında yaşanan büyük başarısızlıkla ilgili bir şey söylemezler.

Sanırım daha farkına varılmadı, bu nedenle...

Bir şeyler yapıldı, yapılıyor da ama şurası da açıktır: mevcut olanla karşılaştırılmayacak kadar iyisi yapılabiliyordu.

İnsanlar 15-25 yıl ülke dışında yaşamışlar ve bu döneme ait tarihleri bulunmuyor.

Bu dönem içi boş bir parantez gibi duruyor. Parantez kapandıktan ya da ülkeye döndükten sonrası da dolu değil tabii...

Döndü, kaybolmuş bir dönem arandı ve bulunamadı...

Ve sonuçta 65-70 yıllık bir hayat 1965-1980 ya da 1974-1980 gibi 15 veya 6 yıllık bir döneme sıkışıp kaldı...

Durum açık, başka ne söylenebilir?..

26.8.2017

BÜTÜN HALK SİYASİ OLDU AMA...

Eskiden Filistin halkı için, “Bütün halk siyasi olmuş!..” denilirdi. Hangi Filistinli ile konuşsanız –genellikle İngilizce biliyorlardı– size bölgenin analizinden, değişik ülke yönetimlerinin Filistin sorununa bakışından, ABD’nin tutumundan, Avrupa Birliği bünyesinde konuyla ilgili gelişmelerden, Filistin halkının azminden, çözüm ihtimallerinden söz eder, yeni gelişmeleri yorumlardı.

Benzer bir durum Kürt halkı için de söz konusudur. Derneklerde, gecelerde ya da değişik toplantılarda kiminle konuşsanız size uzun uzun son gelişmeleri nasıl yorumladığını anlatır, sorular sorar, tartışır. Kürt halkı büyük oranda politikleşmiş olduğu ülkedeki her önemli aşamayı dikkatle izlemesinden belli oluyor. Genelkurmay ne yapmak istiyor, Erdoğan ne dedi, Bahçeli hangi tutumda, Kılıçdaroğlu’nun yönelimi nedir gibi konularda sürekli bilgi ediniyor, soruyor sorguluyor tartışıyor. Buraya kadar iyi, ama son iki yıldır görülen belirgin bir tehlike var.

Hükümet, Genelkurmay, CHP ve hatta MHP bile özellikle son iki yıldır kullandıkları politik kavramları değiştirdiler. Onları, eskiden gelen alışkanlıkla, kullandıkları sözcüklere bakarak değerlendirmek yanlış olur. Eskiden Kürt tarafının dışında çözümden söz eden yoktu. Şimdi herkes çözüm yanlısıdır. Sadece hükümet, Genelkurmay ve CHP değil, MHP bile çözüm yanlısıdır.

Aynı terminolojinin kullanılmasından hareketle tarafların çözüme yaklaştıklarını düşünmek ise, yanlış olur. Artık düşünülmesi gereken, benzer terminolojinin kullanılması değil, içerikten ne anlaşıldığıdır. Herkes çözümden yana olmakla birlikte, herkesin çözümden anladığı farklıdır. Çözüm, ama nasıl bir çözüm!

“Önce silahlarını bırak, sonra teslim ol, Türk adale-
tine güven!..” olarak ifade edilebilecek uygulama da “çö-
züm”dür. “Kürtçeyi günlük yaşamında serbestçe kullan,
kültürel haklar genişlesin, ama ötesini isteme!..” anlayışı
da bir “çözüm”dür.

Başka bir örnek daha vereyim. Hükümet ve devlet
yakın zamana kadar “teröristi muhatap kabul etmezdi”.
“Terörist başı ile görüşmeyiz!..” derdi. Şimdi tersini söylü-
yorlar. Üstelik de gerekçelendirerek söylüyorlar. “Önem-
li bir sorunun çözümü isteniyorsa, görüşme doğal olarak
yapılacaktır!..” deniliyor. Hükümet görüşmüyor, ama dev-
let görüşüyormuş!

Kimin görüştüğü önemli değil. Sanki hükümetin bil-
gisi ve onayı olmadan devlet bürokrasisinden kişiler gö-
rüşme yapabilirlermiş gibi. Önemli değil, kimin görüştü-
ğünü belirlemeyi onlara bırakalım...

Önemli olan, buradan “çözüm yolunda adım atılı-
yor” görüşüne atlamamaktır. Belirttiğim gibi, hükümet ve
devlet artık farklı kelimelerle konuşuyor. Önceden red-
dettiğini şimdi kabul ediyor. Görüşme konusu artık geri-
de kalmıştır ve şimdi sorulması gereken, neden görüşme
yapıldığıdır. Karşıdaki gücü tanımak ve onunla görüşme
yapmak çözüm için adım atmak anlamına da gelebilir,
başka anlama da gelebilir.

Tarihten örnek verelim. Yakın tarihin en ünlü kar-
şıdakini tanıma ve görüşmeye başlama olgusu, Federal
Almanya ile Demokratik Almanya Cumhuriyeti arasında
olsa gerektir. Başbakan Brandt’ın Ostpolitik adı verilen
açılımı sağ partiler tarafından çok eleştirilmişti. Açılımın
teorisyonu sayılan Egon Bahr ise başka düşünceye sahipti.
Karşıdakini reddederek bir yere varılamayacağı artık or-
taya çıkmıştı. O zaman onu tanımak, görüşmek, ilişkileri
sıkılaştırmak ve bu yakınlık içinde üstünlüğümüzü ona
kabul ettirmek yolu denenmeliydi. Burada görüşmek ve

ilişkileri yakınlaştırmak, karşı tarafı zayıflatmanın başka bir tarzıdır.

Benzer bir anlayış Fransa tarafından Korsika Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne karşı uygulanmıştı. Örgüt, Korsika'nın bağımsızlığı için savaşıyordu ve birkaç yeri bombalayınca, zamanın İçişleri Bakanı, "Neden bomba atıyorsunuz, gelin konuşalım!.." demişti. Karşı tarafı reddetmek yerine onunla ilişki kurmak, bu ilişki içinde onu bölmek ve zayıflatmak, isteklerine göre şekillendirmek gerekmez mi? Böyle bir güce sahip olduğunuza inanıyorsanız, neden olmasın.

AKP'nin ve Genelkurmay'ın yapmaya çalıştığı da bu uygulamanın bize özgü çeşididir. Sorunu çözmek gibi bir niyetleri yok. Bunun yerine, sorunu birlikte yaşanabilecek oranda küçültmeye çalışıyorlar. Kürt sorunu hiçbir yönetimin birlikte yaşayamayacağı kadar büyük bir sorundur. Belli ödünlerle birlikte karşı tarafı bölerek ya da ona karşı başka seçenekler çıkarıp zayıflatarak, sorunu birlikte yaşanabilecek düzeye indirmeye çalışıyorlar.

AKP'nin açılım politikasının başından beri acemice yapmaya çalıştığı budur. Acemice diyorum, çünkü uzun vadeli planları bulunmuyor. Beklenmedik bir gelişme olunca –her zaman olabilir– şaşırıyorlar, geriye dönmeye kalkıyorlar.

Bu tür politikalar ise her şeyden önce uzun vadeli plan ve istikrar ister. AKP'nin oldukça farklı bir parti gibi görüldüğüne bakmayın. Bu ülkeyi öteki partilerden daha iyi tanıdıkları ve uygulamada daha usta oldukları ortada. Yine de ülke politikasının tarihsel zaaflarından kurtulamamışlar. Bunların başında taklitçilik geliyor. Başka bir ülkede –genellikle Batı'da– görüleni, doğru dürüst anlamadan taklit etmek istiyorlar. Bir adım atıyorlar ve karşı tarafın da ne yapması gerektiğini kafalarında kuruyorlar. Karşı taraf başka bir şey yapınca da kızıyorlar. Çok ilginç

bir politik mücadele anlayışı...

Sonuçta karşınıza ne yaptığını kendisi de fazla bilmeyen, bir sonraki adımda ne yapabileceğini tahmin etmekte zorlandığınız bir yapı çıkıyor. Savaşın durdurulmasının ve kalıcı barışın ilk koşulu karşılıklı güven ortamının oluşmasıdır. Bu kadar istikrarsız bir politikanın nesine güvенеceksiniz.

Yine de haklarını yememek gerek. Başlangıçtaki savrulmaya her an hazır tutumlarını bıraktılar ve politikalarını, “bizim istediğimiz çözümü kabul edeceksiniz” noktasında yoğunlaştırdılar. Tutuklamalar, bitmeyen mahkemeler, azalmayan baskılar, bunların tümü aynı politikayı gösteriyor: Bizim istediğimiz çözümü kabul edeceksiniz!

Onlar da kendilerince çözüm istiyorlar, ama başka bir çözüm istiyorlar. Bu nedenle, demokratik özerklik projesinin somutlanması isabetli olmuştur. Şu anda bu projeyi sadece reddediyorlar ve bununla fazla ileriye gidemeyeceklerini de görecekler. Belki de görüyorlar, ama alternatif projeleri bulunmuyor. Bu nedenle dayatma yapmanın ötesine de gidemiyorlar.

Yazının başlığına dönersek: Politika artık başka kavramlarla yapılıyor. Bir kavramdan ötekine geçiş ise, kendi başına, çözüm yolunda ilerleme anlamına gelmiyor.

22 Ocak 2011

BÜTÜNSEL TARİH VE BUGÜNE UZANTISI

Sosyalist ülkelerin tarihleri konusunda epeyce bilgim bulunuyor ama yine de bazı kitapları okuyunca “vay be” demekten kendimi alamıyorum.

Ulrich Schmid’in *Technologien der Seele* (Ruhların Teknolojisi) kitabını okuyorum. Kitabın alt başlığı ise, “Bugünkü Rusya Kültüründe Gerçek”.

Kitap tahmin edilebileceği gibi Foucault ile başlıyor: söylem aracılığıyla gerçeğin üretilmesi ve bunun ardından Foucault’nun “Pastormacht” dediği “insan ruhunun yönetilmesi” konusuna geçiyor, ardından 1991 sonrası Rusya’sından çok sayıda örnek veriliyor.

2014 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı özel operasyon yapmakla görevli bir birim kuruluyor. Birimin adı Felix Dzierzynski. SSCB döneminde ÇEKA’nın kurucusu isimdir. Bu örgüt çok sayıda infaza imza atmıştır. Ne kadarı haklıydı ne kadarı değildi, burada konumuz bu değildir.

Geçmişle yaşayan bir marksistin –bizde çoktur- buradan çıkaracağı sonuç, SSCB dönemine duyulan özlemdir. Buna Rus halkındaki Stalin sevgisini de eklerseniz, vardığınız sonuçtan kesin emin olursunuz.

Gerçekte ise burada bambaşka bir bakış tarzı söz konusudur. Rusya kurulduğundan beri geçen 500 yılda sürekli olarak imparatorluk oldu; SSCB bunun özel bir dönemidir.

Putin’in Duma’da ve başka yerlerde yaptığı çok sayıda konuşmada ve son yılların Rus basınında ve edebiyatında bu tür belirlemeler fazlasıyla yer alıyor. Buna göre Rusya tarihi bir bütündür: Çarlık dönemi, sosyalist dönem, ardından Yeltsin ve Putin dönemleri...

Böyle bir değerlendirme olabileceğini hiç düşünmemiştim ama bu değerlendirme bugünkü Rusya'yı anlamak için önemlidir. Buna "imparatorluk bilinci" de diyebilirsiniz.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında üç imparatorluktan ikisi dağıldı: Osmanlı İmparatorluğu ve Avusturya-Macaristan imparatorluğu... Geniş bir alana yayılan Çarlık Rusyası sınırlarını büyük oranda koruyarak SSCB'ye dönüştü. 1991'de çözülerek parçalandı ve bünyesinden çok sayıda devlet ortaya çıktı: Rusya Federasyonu, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Beyaz Rusya, Ukrayna, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Moğolistan, Estonya, Letonya, Litvanya... On üç isim aklıma geldi ama birkaç tane daha olacaktır...

Rusya Federasyonu Putin döneminde izlediği saldırgan politikayla Gürcistan'ın bir bölümünü ve Kırım'ı yeniden sınırları içine alacaktı.

Putin'e takılan ad nedir, biliyor musunuz?

Rusya'nın toprağını toplayan adam!..

Putin 2014 seçimini Kırım'ın ilhakıyla kazanıyor. Yüzde 60 civarında olan desteği kısa sürede yüzde 85'e fırlıyor. Rusya halkı yayılcılığı destekliyor ve zaten bunu da yayılcılık olarak görmüyor; "orası zaten bizimdi" olarak değerlendiriyor.

Anlayış bizdeki duruma ne kadar uyuyor değil mi?

Ek olarak, açık bir Ruslaştırma politikası var. Çok sayıda halkı barındıran Rusya Federasyonu'nun bir arada kalmasında Rusça belirleyici önemde görülüyor. Bu da Çarlık Rusyası ve ardından SSCB döneminden alınmış bir özelliktir.

SSCB döneminde açıklaması vardı; özellikle Orta

Asya halklarının önemli bölümü eğitimsizdi ve kendi dillerinin yanı sıra özellikle Rusça öğrenmelerine önem verildi. Rusça yerel dillerle karşılaştırılmayacak kadar gelişmiş bir dildi.

Putin şöyle diyor: “Dünya Cengiz Aytmatov’u Rusça sayesinde tanıdı.”

Aytmatov eserlerini Rusça yazdığı için tanındı, Kırgız Türkçesiyle yazsaydı kesinlikle tanınmazdı.

Rusya’da yönetimin hakim görüşü 500 yıllık tarihin bütün olarak ele alınmasıdır. Bu görüş sanatçıların yanı sıra halkta da önemli destek bulmuş durumdadır.

Putin konuşmalarında sürekli olarak Büyük Petro’ya, Korkunç İvan’a, Çariçe Katerina’ya atıf yapıyor. Bir süre sonra Stalin’e de yapmaya başlarsa şaşmamak gerekir. Stalin Rusya’yı dünya çapında güç yapan sembol bir isimdir. Stalin’in bu yönü öne çıkarılıyor, sosyalist olması değil...

Geçmişte takılmış olarak yaşıyorsanız, buradan Rusya Federasyonu’nda SSCB’ye özlem duyulduğu sonucuna varabilirsiniz ama ilgisi yoktur.

Önceden de istiyordum, ilgili kitapların hepsini almıştım, araya başka işler girince geriye itmiştim ama Rusya’nın 500 yıllık tarihini ana hatlarıyla öğrenmek gerekecek...

Bu anlayıştan 600 yıllık Osmanlı ve 100 yıllık Cumhuriyet’i birleştirmeye geçebilirsiniz. Bunlar tabii ki ayrı rejimler ama sandığımız kadar da ayrı değiller...

Rusya 500 yıllık tarihindeki apayrı üç dönemin ortak özelliğini “imparatorluk bilinci” temelinde birleştirebiliyor ve bu da halk tarafından benimseniyorsa; anlayın artık derim...

28 Temmuz 2018

BÜTÜNSELLİĞİN BİTİŞİ

İnsan düşüncesinde bütünsellik en geç 1930'lu yılların başlarında sona erdi.

Bütünsellikten kastedilen, her şeyi açıkladığı iddiasında olan teoridir. Marksistlerin –yeni uyandıkları için olsa gerek- postmodernizmi suçlamakta kullandıkları bütünselliğin bitişi iddiası, iddia değil gerçekliktir ve postmodernizmin ortaya çıkmasından çok önce başlamıştır.

Bunu ilk kez 1994'te Sosyalizmin Sorunları adlı kitap formatındaki dergide yazmış ve neden marksist olmadığını açıklamıştım (önceden de belirttiğim gibi doğru yanlarının yanı sıra naif bir yazıydı).

Konuyu açalım...

Marx-Engels döneminde, 19. yüzyılda, toplum bilimleri az gelişmişti ve gelişmelerinin başlangıcında daha fazla gelişmiş doğa bilimlerindeki anlayışı taklit ediyorlardı.

Doğa bilimlerindeki genellemecilik, toplum bilimine de geçmişti. Bunu Marx'ın Paris Komünü değerlendirmesiyle Engels'in Ailenin Devletin Özel Mülkiyetin Kökeni kitabıyla ilgili olarak göstermiştim.

Kısaca tekrarlanırsa; önemli bir kentte (Paris) ya da çok küçük bir alanda, çok az insanı kapsayarak kısa süren bir sosyal olaydan hareket ederek, insanlığın geleceğine ilişkin sonuçlar çıkaramazsınız. Marx'ın Paris Komünü ile ilgili olarak yaptığı budur ve doğa bilimlerindeki genellemeci anlayışı kullanmıştır: tek örnek, her yerde aynı olaktır.

Benzeri Engels'in kitabı için söylenebilir: ilkel toplumlardan bazılarının araştırılmasından çıkan sonuçlar (Morgan'ın sonuçları) insanlığın ilk çağ tarihi için genelleştirilemez. Nitekim daha sonra başka ilkel toplumlarla ilgili yapılan araştırmalar farklı sonuçlar verecektir.

Marksizm ya da kuruluş döneminde Engels'in yaptığı isimlendirmeye "bilimsel sosyalizm" bütünsellik iddiasındadır. Buradaki "bilimsellik", doğa bilimlerinin bilimselliğidir.

19. yüzyılda doğa bilimlerinde bütünsellik vardır. Fizik bu konuda açık örnektir.

Fizik teorileriyle dünyadaki ve evrendeki her şeyin açıklanabileceği düşünülmektedir.

Bu konuda Laplace'ın anlayışı ünlüdür: Laplace'a göre bir cisme etki eden bütün kuvvetler bilinebilirse, bu cismin sadece gelecekteki hareket tarzı değil, geçmişteki hareketi de ortaya konulabilir.

Ardından Newton fiziği gelir ve fizik her şeyi açıklayabilmek konusunda iyice yetkinleşir.

1905 yılında Einstein'ın Özel Görelilik Kuramı bu konuda önemli değişiklik getirmez. Bu kuramın getirdiği, Newton fiziğinin düşük hızlar için geçerli olduğu, hız ışık hızına yaklaştıkça bu fiziğin geçersizleştiğidir.

Doğa anlayışını ve fiziğin yapısını alt üst eden gelişme 1925 ve sonrasında gelir: Werner Heisenberg ve Avusturyalı Erwin Schrödinger'in maddeyle ilgili iki farklı anlayıştan hareket ederek buldukları parçacık mekaniği bütünsel teorinin de sonunu gösterir. Kesinliğin yerini ihtimaller hesabı alır.

Bu konuda önemli buluş Heisenberg'in "belirsizlik yasası"dır. Buna göre bir atomaltı parçacığın hızı ve yeri

aynı kesinlikle tespit edilemez. Hızı ne kadar kesin bilenebiliyorsa, yeriyle ilgili belirsizlik de aynı oranda artar veya tersi.

O zamandan beri Einstein'ın "büyük dünyası" ile Heisenberg ve Schrödinger'in "küçük dünyası"nı tek formülde birleştirmek için çaba harcanmış ama başarılı olunamamıştır. "Dünya formülünün aranması" olarak da bilinen bu çaba başarılı olabilseydi eğer, insanlık, en azından fizikte -tıpkı Newton döneminde olduğu gibi- tek formülle ve bundan çıkarılan alt formüllerle geneli açıklayabilecekti.

Yapılamadı!

Sanmayın ki Marksistler bilimi kolayca kabul ederler; bu kabulleniş laftadır ve tarih tersini göstermiştir.

Belirsizlik yasasına sürekli olarak itiraz edildi. Kolay değil, dünyanın ve evrenin bütün olarak kavranabilirliği anlayışı geçersizleşiyordu. Einstein da itirazcılar arasındaydı ve parçacık mekaniğini kabul etmedi.

Edilmeyebilir tabii ama parçacık mekaniği doğayı açıklamakta başarılı olduğu oranda itirazın ciddiyeti de kalmayacaktır.

Lenin'in Materyalizm ve Ampiriokritisizm'de idealizme kapı açıyor diye eleştirdiği fiziğin matematikleştirilmesi, bu eleştiriye aldırmandan başarı üstüne başarı kazanacaktı. Gerçekte 20. yüzyıl başlarında fizikte yaşanan iki büyük devrimde fiziğin matematikleştirilmesinin payı büyüktür.

Anti maddenin gerçekte var olduğu deneyden önce Dirac tarafından matematik olarak bulunur. Neyi arayacağını bilerek yapılan deneyler sonucunda madde dünyasında çok kısa yaşayabilen anti madde bulunacaktır (mesela pozitif elektrik yüklü elektron (pozitron) gibi). Espri

olarak, evrenin bir köşesinde mutlaka anti Dirac da vardır, denilir.

20. yüzyılda toplum bilimleri –mesela sosyoloji- çok gelişti, doğa bilimlerindeki anlayıştan kurtularak kendi yöntemlerini kurdular. Fizikte önümüzdeki yıllarda dünya formülü bulunabilse bile, toplum bilimlerinde 19. yüzyıldaki bütünsellik anlayışı yeniden kurulamayacaktır.

Toplum bilimlerinde bireyin ve örgütlerin önemli rolü vardır. Bu rol de marksizmin tarih yasalarını fena halde zorlar.

Bugüne kadarki tarihin sınıf mücadeleleri tarihi olduğu iddia edilir, ama değildir.

Sınıflar vardır, bunların mücadelesi de vardır ama bireyleri ve örgütlerini dışlayarak sadece bu temelde önemli tarihsel olayları açıklayamazsınız.

Mesela, Napoleon Fransa'sının neredeyse bütün Avrupa'yı işgal ederek kıtada feodalizmi yıkması sadece sınıf mücadelesi temelinde açıklanamaz. Buna ek olarak Napoleon'un kişiliği de vardır. Mesela, Rusya seferini yapmayabilir ve Avrupa'da daha uzun süre egemenliğini sürdürebilir, sonraki tarih de farklı olabilirdi.

Başka örnek, Ekim devrimidir. Lenin olmasaydı ve ek olarak büyük risk alarak İsviçre'den hareketle Almanya üzerinden geçerek Rusya'ya ulaşmasaydı, Ekim devrimi gerçekleşmezdi.

Lenin var olup da İsviçre'den çıkamasaydı, Bolşevikler de Menşevikler ile birlikte Kerensky hükümetine destek olacaklardı çünkü toprak sorunu nedeniyle demokratik devrimin bitmediğini düşünüyorlardı. Hele de yarı feodal bir ülkede burjuvaziyi devirme çağrısı yapmak –sosyalist devrim- kimsenin aklından geçmiyordu. (Habberleşme konusunda o yıllarda telefon bile bulunmadığı-

nı hatırlatırım.)

Benzer bir durum Küba devrimi için geçerlidir. Fidel Castro olmasaydı bu devrim yine gerçekleşir miydi; kesin olarak evet denilemez.

Sadece Lenin ve Castro ile devrim olmazdı, burası açıktır ama bu insanların devrimde “olmazsa olmaz” düzeyinde rolü vardır.

Marx-Engels’in tarihin objektif yasalarına aşırı önem vermesinin ve bireyi neredeyse silmesinin Bloch gibi Marksistlerin de aralarında bulunduğu kişiler tarafından eleştirildiğini Ütopya yazısında açıklamıştım. Sitede arama kısmına yazılarak veya <https://enginerkineryazilar.wordpress.com> adresinde Ü harfine bakılarak da bulunabilir.

Marx-Engels’in “tarih yasaları” tümüyle geçersiz değildir. Geçmişin ve muhtemel geleceğin değerlendirilmesinde dikkate alınmaları gerekir ama yeterli olmaktan uzaktırlar. Tarihte subjektif faktör, o yasalardakinden daha büyük önem taşımaktadır.

Başka bir yazıda açıkladığım için yine kısaca belirtirim; insanlar tarihlerini kendileri yaparlar ama geçmişten kendilerine miras kalan şartların sınırlayıcılığı içinde...

Marx’ın bu tarih anlayışı doğrudur ama fazla geneldir. Tarihi insanlar yapar ve yaşadıkları dönemde hangi şartlar varsa o şartların sınırları içinde bunu yapabilirler; burası açıktır.

İçinde bulunulan o şartların sınırları nedir, bu sınırlar ne oranda zorlanabilir konusunda ise subjektif faktör devreye girer.

Küba’da sosyalist parti adını taşıyan komünist parti ülkede şartların yeterince olgun olmadığından hareketle

devrim ihtimali görmezken, Fidel Castro ve başında bulunduğu 26 Temmuz Hareketi bunu görüyordu.

Aynı şartlar ama tümüyle zıt iki değerlendirme vardır.

Tarih de böyle yapıyor...

1 Nisan 2021

BÜYÜK DEĞİŞİM DÖNEMLERİNDE NE YAPILIR?

Türkiye ve Almanya dışındaki ülkeler için bir şey söyleyemeyeceğim. Bu değişim onlarda da gerçekleşiyor olabilir. Her durumda değişimin ülke özelinde incelenmesi gerekir. Genel geçer belirlemelerle bu değişimin anlaşılması mümkün değildir.

Türkiye'nin büyük değişim yaşadığı konusundaki verileri sıralamak herhalde gerekmiyor. Bu değişim en tepeye oturmuş bir çılgının ülkeyi felakete götürmesi değildir. Sosyal olaylar böyle açıklanmaz. Her durumda çılgına değil, çılgını izleyenlere bakılması gerekir.

Benzer bir saptamayı, farklı bir tarihsel durum için 1960'lı yıllarda Adorno yapmıştı: "Hitler hakkında değil, Alman halkı bu adamın söylediklerine inanacak, onu izleyecek noktaya nasıl geldi; bunun üzerinde düşünülmesi gerekir."

Halkı "etkisiz eleman", sürekli olarak kandırılan bir kalabalık olarak görenlerin anlayamayacakları bir saptama...

Avrupa'nın büyük halklarından olan, felsefe ve müzikte kalıcı yapıtlar vermiş, 20. yüzyılın başında fizikte ve psikolojide devrim niteliğini taşıyan gelişmelerde öncü olabilmiş bir halk; Hitler gibi bir tipin söylediği saçmalıklara nasıl inanabilir, onu nasıl sonuna kadar izleyebilirdi?

20. yüzyılın ilk çeyreğinde dünya bilim başkenti Berlin'di. O dönemin büyük bilim insanlarına bakın; büyük çoğunluk ya Almandır ya da Almanya'nın birinci dil olduğu İsviçre ve Avusturya gibi ülkelerdendir.

Bu ülke Hitler'i ve partisi NSDAP'yi (Almanya Ulusal

Sosyalist İşçi Partisi) çıkardı.

Bu parti, SBKP'den sonra dünyanın en güçlü partisi Almanya Komünist Partisi'ni hem sokakta hem de sandıkta yenerek ve SPD'yi de devre dışı bırakarak iktidara gelecekti.

“Sosyal demokrasi faşizmle özdeş kabul edilmeseydi, komünistlerle sosyal demokratlar ittifak yapabilseydi, Naziler iktidara gelemezdi” belirlemesi doğru kabul edilemez.

Almanya işçi sınıfında büyük bir otorite özlemi varken ve bu özlem 1929'da Horkheimer tarafından yürütülen sosyal bilimlerin ilk ampirik araştırmasında ortaya konulmuş iken, Erich Fromm gibi sosyal psikologlar da aynı yönde araştırma ve saptamalar yapmışken; nazizmin ülkedeki güçlü tabanını dikkate almayan değerlendirmeler yapmak doğru değildir.

Almanya halkı nazizmi istemiştir, savunmuştur.

Baskı ve terör de vardı ama bu halkın kandırıldığından söz etmek mümkün değildir.

Nazizme karşı zamanın Almanya Komünist Partisi ve sosyal demokratlarında somutlanan güçlü bir direniş de vardı ama başarılı olamadı.

Büyük değişimler büyük çatışmalar içinde gerçekleşir. Bu çatışmanın mutlaka silahlı olması gerekmez ama toplumsal ortam ciddi oranda gerginleşecektir.

Bizde gazete ve televizyonlara şöyle bir bakmak bile, halkın kandırılmasıyla değil de istemesiyle böyle bir durumun ortaya çıkacağını anlamak için yeterlidir. O kadar açık ve acemice yalan söyleniyor ki, insanların bunları anlayamayacak kadar aptal olabileceklerini düşünmek mümkün değildir.

İstedikleri değişimi direnişle karşılaşarak ve bunun karşısında bazen çizgi düzeltmeye zorlanarak yapabiliyorlar ama sonuçta yapabiliyorlar.

Diyorlar ki, “Bu halk tarihi oyunca şefler –başkanlık da diyebilirsiniz- tarafından yönetilmiştir.”

Doğru!

Osmanlı’da padişahlık vardı.

Cumhuriyet’te durum değişmedi. Önce Atatürk ardından İnönü şef oldular.

Atatürk şef olarak yıllarca ve yıllarca ön planda tutuldu, böylece şeflik anlayışının sürekliliği sağlandı.

Kenan Evren gibi şefler de kendilerini sürekli Atatürk’e benzettiler.

Yeni şef olmak isteyenin ve büyük oranda da olanın tarihimizin eski şefini eleştirmesi normaldir.

Birkaç yıl önce, RTE henüz cumhurbaşkanı olmamışken, bir AKP’li milletvekili başkanlığa karşı çıkan Kürt politikacılara şöyle demişti: “Ne var bunda, sizde başkanlık yok mu!”

Sosyalist harekete bakın; tarihimiz isimlerin tarihidir ve bunlar büyük oranda 1968’in isimleridir.

Başkanlık için ülke kültüründe güçlü bir zemin bulunuyor.

“Türk tipi başkanlık” ya da padişahlık sistemine karşı mücadele edilmesi gerekir ama bunu da görmek gerekir.

Görmezsek kaçınılmaz olarak gerçek dışı açıklamalara yönelir ve halkı sürekli kandırılan, aldatılan bir sürü olarak değerlendirmeye başlarız.

Cumhuriyet bitti! Aslında 1960'lı yıllarda bitmişti. Bu bitişten kastettiğim, Cumhuriyet projesinin bitişidir.

“Muasır medeniyet seviyesine ulaşmak” Cumhuriyet’in büyük amacıydı ve gerçekleştirilemedi. Bizim 1968’imiz aynı projenin sosyalist yoldan gerçekleştirilebileceğini savunmuştur. Konumuz olmadığı için ayrıntısına girmeyeceğim ama bu anlayış zamanın SSCB örneğinde de görülen “sosyalist modernleşme” anlayışına uygundur.

AKP aynı anlayışı farklı bir tarzda gerçekleştirmeye çalışıyor.

Sürekli yol ve bina yapılıyor ve Cumhuriyet projesinin bu şekilde gerçekleştirilebildiği imajı veriliyor.

1960'lı yıllarda bu kadar çok yol, bina, köprü ve tünel modernleşmenin göstergesi sayılabilirdi; daha sonra bu anlayış değişti.

Doğayı önemle dikkate almayan modernleşme olmaz ama bu anlayış eskiden yoktu.

AKP eskinin anlayışını gösterişe yönelen tarzda hayata geçiriyor.

Bunun ciddi sonuçları bulunuyor: sınırlı sosyal yardım var, çok kişinin evi ve arabası yani kaybedebileceği şeyleri var. Bunlar da suskun kalmak için iyi nedenlerdir.

Buna bir de ordunun güç gösterisini eklemek gerekir.

Osmanlı’da da TC tarihinde de ordu her zaman önemli oldu. AKP iktidarı döneminde ordunun konumu değişti, cumhuriyetin koruyucusu ve kollayıcısı olmak görevinden geriye fazla bir şey kalmadı ama ordunun kültürümüzde titizlikle korunan önemi başka yönden sürdürüyor.

Türkiye silah sanayisi kurdu. Eskiden sadece hafif silahlar üretebilirdi, bir süreden beri orta ve ağır silahlar da üretebiliyor. Tank, top, zırhlı araç, silahlı ve insansız hava aracı üretiyor ve artan oranda ihraç da ediyor. Helikopter ve savaş uçağı yapımında da sürekli adımlar atıyor.

Güçlü ordu anlayışı değişikliklerle birlikte etkinliğini sürdürüyor.

Silah üretmek bu silahların sürekli olarak denenebileceği ortamı da gerektirir.

Bu silahların denenmesi konusunda herhangi bir sınıtları bulunmuyor.

Bizde gerçekleşen, süreklilik içindeki değişimdir.

Sürekliliği görmeden sadece değişimi görmek doğru olmaz.

Eskiden Cumhuriyet ilkeleri olarak CHP'nin altı oku vardı. Yorumu son derece açık olan ilkelerdi bunlar...

Bunların yerini İslamcılık ve milliyetçilik almıştır.

İkisi de yeni değildir; tarihimizde sürekli olarak var olmuşlardır. Döneme uygun değişiklikler içerebilirler ama bunlar süreklilik içinde değişim gerçekliğini etkilemez.

Ülkenin demografik yapısında da önemli değişim yaşandığını eklemek gerekir.

Türkiye eskiden beri göç ülkesiydi ve iktidarlar bu göçü her zaman bilinçli olarak kullanmıştır. Trakya ve Kafkas göçmenlerinin bilinçli olarak sorunlu bölgelere yerleştirilmesi gibi...

AKP, üç milyon Suriyeli –ek olarak bir miktar Iraklı ve Afganistanlı da bulunuyor- ile Cumhuriyet tarihinde

göç politikasını en iyi kullanan partidir denilebilir.

Ülkeye üç milyon dinci yönleri ağır basan Sünni girdiği zaman, nüfus bileşiminin ve kültürün aynı kalacağı düşünülemezdi.

Yazıyı uzatmadan soruyu sormak gerekir: Ne yapılabilir?

Belirleyici olan, ne olduğunu anlamaktır. Bunu anlamadan gösterilen hareketlilik, yapılan çağrılar vb. anlam taşımaz. Nitekim taşımadıkları da görülüyor.

Sürekli olarak direniş çağrılarını yapıyor ama insanlar büyük oranda kıpırdamıyor.

Sürekli olarak sonuçsuz çağrılar yapmak yerine küçük de olsa yapabileceğini yapmak, bunun planlamasını yapmak önemlidir.

Bir işi yapmamanın en iyi yolu, o işi yapılamayacak kadar büyüttür. Büyüğü konuşarak duygularınızı tatmin edersiniz, durmadan tartışırsınız, çağrılar yaparsınız ve sonuçta yorulursunuz ya da bıkersınız. Biraz dinlendikten sonra da yeniden başlarsınız...

Küçük gibi görünen işleri yapabilenler, adımları atabilenler; sürekli büyüğü konuşan ama yapamayanlardan çok daha iddialı ve etkili insanlardır.

Şunu unutmamak gerekir: ne istediğinizi biliyorsanız ama o istediğinize nasıl ulaşabileceğiniz konusunda uygulanabilir bir planınız yoksa, ne istediğiniz de önemli değildir.

İsteklerinizi bol bol ifade edersiniz ve bununla da yetinirsiniz.

Ne kadar büyük bir enerji ve zaman boşuna harcıyor...

Kimseye Şunu yapın bunu yapın demeyeceğim. Önemli olan yöntemi kavramaktır: gücünü gerçekçi değerlendir ve yapabileceğin işlere yönel... Başardığın oranda bu yapılabilecek olanlar büyüyecektir.

Yazıyı uzatmamak için Almanya'da yaşanan büyük değişim konusunu başka bir yazıya bırakıyorum.

02.10.2016